

EVANGÉLIKUS Élet

Reformáció 500
– ünnep az arénában

Felülről jött segítség
– orgonaszentelés
Szentendrén

Nincsenek bibliai
nemi szerepek

Kéthetente megjelenő magazin | ára: 600 Ft | 82. évfolyam, 45–46. szám | 2017. november 19. | Evangelikus.hu

Ha újság, akkor **Digitalstand**

KEDVENC LAPJAID EGY KATTINTÁSRA!

WWW.DIGITALSTAND.HU

Kínálatunkból:

Ötszáz év tanulás

A reformációs megemlékezések végeztével, adventhez közelítve, csendesebb a világ. A konferenciák, emlékülések, kirándulások sokasága után lassan talán mindenki meg tudja fogalmazni saját maga számára, hogy mit kapott az elmúlt hónapok, vagy ha az emlékbizottsági felkészülés időszakát is ideszámoljuk, évek alatt. A nagy események nyilvánossága, az egyháztagok lelkesedése olyan fejekbe, szívekbe is eljuttatta a reformáció üzenetét, ahol erre korábban nem volt nagy fogékonyság. A többi protestáns egyházzal való közös ünneplésünk, a megnyilvánulások különböző hangütése, hangulata megmutatta a közöttünk meglévő különbségeket, ugyanakkor a közös gondolkodás lehetőségét és fontosságát is világossá tette. Akármilyen súrlódások adódhattak is a szervezés közben, jó volt együtt ünnepelni a nálunk nagyobb és kisebb protestáns közösségekkel. Ugyanakkor – bármennyire fontos is a közös örökség és a szentírási üzenet egyetemesége – jó volt evangélikus keresztyénnek lenni az elmúlt időszak eseményeinek sodrában.

Luther karizmája, Melanchthon bölcsessége, Cranach taktikai érzékkel kiegészülő művészi tehetsége nagy és méltó nyilvánosságot kapott, lutheránus hitünk alapvetéseit a legkülönbözőbb műfajokban ismerhette meg a szélesebb közvélemény, reménység szerint maradandó érvény-

nyel. Köszönet illeti mindazokat, akik a megemlékezések előkészítésében részt vettek, itthon és Németországban, egyházi és világi részről egyaránt. És mindenkit köszönet illet, aki a reformáció tanítását az elmúlt öt évszázadban – sokszor nagyon mostoha körülmények között – terjesztette, segítette megérteni azt, amire 1517-ben Wittenbergben Luther oly látványosan hívta fel a figyelmet.

E tanítók, tanúságtevők képviselőiben áll előttünk az Ordass- és a Prónay-díjasok tizenkét fős serege, akik maguk is mindenekelőtt tanítványok voltak. A felügyelők országos konferenciáján sok szó esett arról, hogy a tanulásban bizony gyakran bukdácsolunk, talán olykor meg is bukunk, de ha visszatekintünk az öt évszázadra, akkor a bizakodás lehet az egyetlen, az elődökhöz méltó hozzáállás, ha egyházunk jövőjéről gondolkodunk. Ez hatja át közösségeink világi vezetőit, ha a lelkeszi életpálya segítéséről, minőségi kritériumairól beszélgetnek, ha az iskolai hitoktatás lehetőségeiről cserélnek eszmét, amint ez november első napjaiban Révfülöpön is történt.

A tanítás lényege azonban nem szavak sokasága, hanem egy mozdulat. Ott látható a wittenbergi városi templom oltárképén: Luther, bár a szószéken áll, nem beszél. Csak Krisztusra mutat.

■ PRŐHLE GERGELY

Tudósításunk a 43. oldalon ▶

Nincsenek bibliai nemi szerepek

Lehet-e Jézus Krisztus követője az, aki nem tud azonosulni a kívülről rászabott szerepekkel? Gyakran elhangzik bibliai igék-re hivatkozva, hogy mindenkinek megvan a maga dolga: a nők

végezzék a házimunkát, gondozzák a gyerekeket, a férfiak pedig keressék meg a kenyérrelvalót. De mi van azokkal, akik nem férnek bele ezekbe a skatulyákba?

24. oldal

4600 kilométer h-moll mise

„A h-moll mise valódi egyetemes zene, összeköt előadót és hallgatót, múltat és jelent, és ami a legfontosabb: Istent és embert” – írja Kertész Botond. Arról a különleges turnéről számol be, amely-

nek keretében dr. Kamp Salamon karmester vezényletével a Lutheránia énekkar, a Budapesti Vónósok és énekes szólísták beénekeltek a Kárpát-medencét.

32. oldal

Felülről jött segítség Szentendrén

Különleges módon ünnepelhetette meg a reformáció kezdetének öt-századik évfordulóját a szentendrei evangélikus gyülekezet. Október 31-én ugyanis egyszerre tarthattak jubileumi és orgonaszentelési istentiszteletet a Bükkös-patak partján álló kicsi templomban. A csodálatos új hangszernek csodás története is van: egy névtelen adományozó az utolsó pillanatban utalta át a gyűjtésből hiányzó összeget, így a jubileumra tervezett orgona megépülhetett, és a szentendrei gyülekezet ismét megtapasztalhatta a Pál apostoli igazságot: „...nem azé, aki akarja, és nem is azé, aki fut, hanem a könyörülő Istené.”

29. oldal

Láthatóan evangélikus

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

Medveczki János üzletvezető, gyülekezeti gondnok – Vácegres. Vácegresi közösségünknek nagy az összetartó ereje. Nagyon jól érzem magam a gyülekezetben. Mindig öröm, ha látom, hogy a padok tömve vannak. Az egész heti hajtás után a legjobb, ha beülök az istentiszteletre, mert az tényleg megnyugvást ad, teljesen más ember leszek általa. Szeretem a prédikációkat hallgatni, a közösséget megélni, az Úrral együtt élni. A hit megélését nemcsak a templomban, hanem minden hétköznap gyakoroljuk. A reggelt igeolvasással kezdjük, felolvassuk az *Útmutató* ígéit, és megbeszéljük a hallottakat. Járok a gyülekezeti énekkarba is, ahol nemcsak a közösség, hanem a lelkeség is fontos. Nagyszüleim és szüleim is jártak templomba, akkor is mentünk, amikor ezt a pártrendszer nem díjazta. Gyermekeim és unokáim minden vasárnap a gyülekezetben vannak, szeretnek templomba járni. Vallom, hogy ami történik velem, az nem véletlen. Az Úr tudja, hogy miért és mit tesz velem. Hiszem, hogy az Úr megmutatta nekünk, hogyan éljünk, miként viszonyuljunk másokhoz, ezért hiszek a megbocsátásban.

A mai evangélikus arcképcsarnok az interneten a lathatoan.reblog.hu és a [facebook.com/lathatoan.evangelikus](https://www.facebook.com/lathatoan.evangelikus) címen érhető el.

Károli-díjasok az emlékében

Hubert Gabriella irodalomtörténész, az Evangélikus Országos Gyűjtemény igazgatója és Kovács István Gábor református történész vehette át október 30-án a Károli Gáspár-díjat, amelyet 1997-ben alapított az akkori kulturális minisztérium. A díj azoknak a kiemelkedő személyiségeknek az elismerésére adományozható, akik a hittudományok terén kifejtett munkásságukkal gazdagították a magyar tudományos életet, illetve a magyar vallási irodalomban és vallási életben kiemelkedőt alkottak, különös tekintettel a biblikus tudományokban, illetőleg a teológiában –

fordítással, tanulmánnyal – elért kimagasló eredményeikre. Az idei elismeréseket Baglog Zoltán, az emberi erőforrások minisztere adta át Budapesten, a minisztérium tükörtermében. „A két díjazott fontos közszolgálatot, kiemelkedő egyháztörténeti munkát végez” – hangzott el Hubert Gabriella és Kovács István Gábor munkásságának méltatásában. Kovács István Gábor, az Eötvös Loránd Tudományegyetem címzetes egyetemi tanára azt mondta az egybegyűlteknél, hogy a díjat előlegnek tekinti.

Forrás: Reformatus.hu

Hubert Gabriellával interjúnk a 18. oldalon ►

ORATIO OECUMENICA

Mindenható Istenünk, szerető menygyeji Atyánk! Meghajlunk mindenkor szent felséged előtt, és hálát adunk a te drága és szent igédért, amellyel ma is megszólítottál bennünket.

Áldunk téged azért, hogy reménységgel töltöd el az ember szívét. Így kérünk, áldj meg bennünket egyenként. Áldd meg szeretteinket, családjainkat. Áldd meg távolban élő szeretteinket is, és kérünk, óvj meg minket minden bajtól, kártól, veszedelemtől és büntőtől. Add, hogy a viszontlátás óráiban neked adjunk hálát kimondhatatlan szeretetedért.

Áldd meg, Urunk, a gyermekeket, a fiatalokat. Add, hogy a hit magja idejében a szívükbe hulljon, és Szentlelked által növeld hitüket. Áldd meg mindazokat, akik egyedül érzik magukat: az özvegyeket, az árvákat, a nincsteleneket. Áldd meg azokat is, akiknek az életét valami beárnyékolja, akik úgy érzik, vakvágányon haladnak, talán munkahelyi gondok vagy éppen családi problémák miatt. Állj eléjük mint a világ Világossága! Mutass nekik utat! Mutass nekik célt, és éreztesd velük, hogy nincsenek egyedül, mert te nekik is szerető, mennyei Édesatyjuk vagy!

Áldd meg, Urunk, a betegeket, a betegágyon fekvőket, adj nekik erőt a kimért terhek türelmevel való hordozásához. Áldd meg, Urunk, mindazokat, akik betegeinket ápolják, légy velük és mellettük akkor is, amikor elfogy a szívükből a szeretet és a türelem, és ajándékozd meg őket a te szereteteddel és türelmeddel.

Áldd meg gyülekezeteinket. Add, hogy minél több nyitott fül és szív fogadjon be a te élő és ható igédet.

Magasztalunk téged, Atya, Fiú, Szentlélek, teljes Szentháromság, egy örök, igaz Isten! Téged magasztaljon minden teremtményed, és szálljon a te nevedre dicséret, dicsőség és imádás örökkön örökké. Ámen.

Szentháromság ünnepe után utolsó előtti (Reménység) vasárnap – 2Thessz 1,3–10

Ne ítéelj – remélj!

Bűn és bűnhődés. Októberben Auschwitz-Birkenauban jártam egy társasutazás keretében. Meggrázó volt látni a birkenai tábor nyomorúságos barakkjait, a felrobbantott, felgyújtott gázkamrák és krematóriumok romjait és belegondolni, hogyan játszottak annak idején itt a náci vezetők „istent”, bitorolva a jogot, hogy élet és halál idejéről és módjáról döntsenek. Egy barátom szerint az emberiség tragédiája az, hogy ebben az időben olyan keveseknek volt bátorságuk a nagybetűs Istent eljátszani a náccal szemben és megmenteni, megóvni embertársaikat, akár saját életük kockáztatásával is.

Két fájdalmas tanulsággal szolgált a tábor. 1. Az ítékezés jogát mindenáron ki akarjuk venni Isten kezéből, pedig ő a kegyelem jogával ruházott fel minket. 2. Emberileg, érzelmi szempontból teljesen érthető az, hogy ha sérelem ért, a benső igazságérzetünk jóvátétel után kiált. Érezzük, hogy az igazság mérlege kibillent egyensúlyából, és azt gondoljuk, hogy a mi feladatunk helyreállítani. De a töredékes emberi igazságszolgáltatás mire lehet elég? Vajon képes-e arra, hogy a bűn szörnyű rémuralmát legyőzze?

Krízis és katarzis. A görög *krízis* szó ítéletet, szétválasztást jelent. Az egyházi év utolsó három vasárnapján az ítélet, a reménység és az örök élet egymástól elválaszthatatlan hármasa áll előttünk. Mindaz a valóság, amely nyilvánvalóvá lesz Jézus Krisztus második eljövetelkor, amikor dicsősége lelepleződik, imádói térdre hullanak előtte, és akik gúnyolódva bitorolták jogait, azokon betelik az a mérték, amellyel ők mértek. Amikor mindaz, ami korábban töredékes volt, kiegészül a hiányzó részletekkel. Amikor lehull a lepel a titkolt bűnökről, és kilépnek a világosságra azok, akik ártatlanul szenvedtek.

Végül nem lehet majd „csak úgy” megúszni semmit. Nem lehet Krisztus előtt „okosban megoldani” a szándékos, tudatos, ismételt károkozást. Az ítélet világos lesz és megtisztító erejű. Nem lehet majd emberi érdemekre hivatkozni: „Mégis mikor nem szolgáltunk?” Egyértelmű lesz, ki volt az, aki gyötört másokat, és ki volt az, aki türelemmel viselte a gyötretet, és az általános gyűlölködés közepette a rosszért képes volt jóval fizetni.

Remény a szenvedésben. Akkor hát az a reménységünk, hogy az elnyomóink bűnhődni fognak? Inkább az, hogy a végső ítélet nem a zsarnokok kezében van, de nem is a miénkben. Jézus Krisztus átszögezett kezei fogják kimérni az ítéletet és az irgalmat: kinek-kinek saját mértéke szerint. Attól, hogy életünk bizonyos helyzeteiben áldozatok, bántalmazottak voltunk, nem leszünk jogosultak arra, hogy a bosszút a saját kezünkbe vegyük. Nem is tiporhatunk át másokon saját sérelmeinket zászlóként lengetve.

Értelmet kaphat viszont szenvedésünk attól a Krisztustól, aki maga is szenvedett értünk a kereszten. Elengedhetjük mások ellenünk elkövetett – és emberi ésszel felfoghatatlan – vétkeiket is a Krisztustól ajándékba kapott kegyelem erejével.

Hít és hitetlenség. Szokásunkká vált a másik ember hitének, bűnbánata őszinteségének méricskélése is. Pedig Luther szerint „senki sem biztos a maga töredelmének valódisága felől” (30. tétel), ha pedig még a saját szívünket és vesénket sem tudjuk helyesen megítélni, milyen alapon ítéljük meg a másikat?

MAIESTAS DOMINI - A BAMBERGI APOKALIPSZIS EINEZÉSŰ KÖDEXBŐL (1000 KÖRÜL)

Nem akarunk-e az ítékezés és bűnbakképzés révén mentesülni a saját szemünkben lévő gerenda kivétele alól?

A hitetlenség és az Isten iránti gyűlölet csak egy helyen pusztíthat el engem: ha a saját szívemben dédelgetem. A hit által azonban megragadhatom az örök élet reménységét, amelyet az Atya Krisztusban kínál nekem. Miért pazarlom mégis erőmet arra, hogy a világot hívőkre és hitetlenekre osszam ahelyett, hogy Istenbe vetném a bizalmamat és reménységemet?

■ SEBEN GLÓRIA

Imádkozzunk! *Urunk, te a kereszten imádkozni tudtál a téged megfeszítőkért: add, hogy minket, híveidet ne a bosszúvágy vezéreljen, hanem tegyük az ítélet jogát teljes bizalommal a te kezébe! Ajándékozz nekünk szilárd reménységet a te kereszted erejében, hogy általad türelemmel hordozzuk saját keresztünket is! Ámen.*

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (november 19.) *Úgyhogy az sem számít, aki ültet, az sem, aki öntöz, hanem csak Isten, aki a növekedést adja.* 1Kor 3,7 (5Móz 2,7; Mt 25,31–46; Róm 8,18–23[24–25]; Zsolt 63) Ma az számít igazán, akinek hatalma, befolyása van, legtöbbször azoknak a társaságát keresik, akik segítségükre, javukra lehetnek. Annak kísértése pedig hamar megkönyékezik, hogy mi legyünk azok, akik számítanak, akikre mások szorulnak rá. Pál ezzel szemben, nem vonva kétségbe az emberi cselekvés fontosságát, arra az Egyetlenre világít rá, akiről hajlamosak vagyunk elfeledkezni. A növekedést adó Istenre, akinek a kezében akár az emberi életet érintő kérdésekben, akár az evangélium szolgálatában eszközök lehetünk. Arról az alázatról beszélve, amely minden eredményre Istentől kapott ajándékként tud tekinteni.

Hétfő (november 20.) *[Jézus] így válaszolt: Az én anyám és az én testvéreim azok, akik Isten igéjét hallgatják és megtartják.* Lk 8,21 (5Móz 4,2; Mt 7,21–27[28–29]; 1Thessz 1,1–10) Keressük, ami másokkal összeköt, hiszen minden kapcsolatunk valamin alapul. Jézus egy egészen közeli, „vérségi” kapcsolatot említ, jelezve ezzel annak mélységét és lehetőségeit, amit reménység szerint mindannyian értünk, átélünk vagy látunk magunk körül: hogy mit jelent az édesanya és a jó testvéri viszony. Ugyanakkor arra is rávilágít, ami a vele való kapcsolat alapja: Isten igéjének hallgatása és megtartása. Az a fajta belső vágy, amelyet nemcsak a szívünkhöz közel állókkal, de Istennel kapcsolatban is átélhetünk. Amikor a hallás és a cselekvés összekapcsolódik, mert annak akarátát keressük és tesszük, aki a legközelebb áll hozzánk.

Kedd (november 21.) *Amint szeretnétek, hogy az emberek veletek bánjanak, ti is úgy bánjatok velük!* Lk 6,31 (Zsolt 112,5; Jn 3,17–21; 1Thessz 2,1–12) Jól hangzik, mégis mintha azt tapasztalnánk, amit keserűen így fogalmazunk meg: jó tett helyében jót ne várj. Mintha a jézusi mondatra nem lehetne építeni, mert hiába próbálok szeretettel, türelemmel fordulni mások felé, mégsem azt kapom vissza, amit adok. Jézus azonban ebben is példát ad a számunkra, hiszen őt nem az elvárások irányították, hanem az a szeretet, amely a legvégsőig elment értünk. Mai világunkban is ez az önzetlen és önfeláldozó, elvárásoktól mentes szeretet adhatja meg ennek a mondatnak értelmét és gyakorlatát életünkben.

Szerda (november 22.) *Segítsd meg népedet, áldd meg örökségedet, légy pásztor, és gondozd örökké!* Zsolt 28,9 (Jn 10,16; Lk 13,[1–5]6–9; 1Thessz 2,13–20) A zsolttáros olyat ismer fel, amit mi sokszor csak akkor, amikor már mélyen vagyunk, és elkelve

a segítség. „Jó” emberi gyakorlat szerint a legutolsó pillanatban és leginkább segítségkéréssel fordulunk Isten felé. A „napos oldalon” pedig könnyen elfeledkezünk róla. A zsolttáros arra nyitja fel szemünket, hogy Isten a mindennapok része, ahogyan a pásztor is az a juhok számára. Mindig velük van, hiszen a nyáj rászorul a pásztorra. Éppen ezért örökségeként bármikor bátran fordulhatunk hozzá segítségért és áldásért.

Csütörtök (november 23.) *Mária [...] leült az Úr lábához, és hallgatta beszédét.* Lk 10,39 (Zsolt 119,52; Lk 15,1–10; 1Thessz 3,1–13) Leülni és hallgatni. Ma, amikor mindenki rohan, és egyáltalán nincs időnk egymásra, életidegennek tűnik mindez, hiszen nincs idő megállni, és megfelelően hangosnak kell lenni. Leülni és hallgatni? Talán csak akkor, ha ezt egy különleges személlyel kapcsolatban tehetem meg, akire szükségem van. Mária ezt fedezi fel, a kairoz pillanatát, amikor Jézusban nem csupán egy különleges személlyel találkozik, hanem Isten Fiával, azzal, aki az életre szükséges dolgokat tárja fel előtte. Többet és jobbat, mint amit remélhetett. És semmi más nem kell hozzá, mint leülni a Mester lábához és hallgatni őt.

Péntek (november 24.) *Nem marad örökre elfelejtve a szegény, nemvész el végleg az elesettek reménye.* Zsolt 9,19 (1Thessz 4,17–18; Zsid 13,17–21; 1Thessz 4,1–12) Amikor már azt érzi, hogy senkinek sem kell; amikor már nélküle is mennek a dolgok, és nem áll meg a világ, mert nem kérték ki a véleményét; amikor a „futottak még” kategóriájába sorolják, akkor nagyon elveszettnek, elesettnek tudja magát érezni az ember. Olyannyira, hogy teljesen elveszítse minden reményét. Ráadásul ki törődik egyáltalán a szegénnyel és elesettel? Egyedül az az Isten, aki ma ezt az ígéretet adja nekünk, ezért jó, ha tudunk csendben várni rá.

Szombat (november 25.) *Isten szeretet, és aki a szeretetben marad, az Istenben marad, és Isten is őbenne.* 1Jn 4,16b (Józs 23,11; Jel 20,11–15; 1Thessz 4,13–18) Szimbiozis, valamiféle olyan eggyé válás, amely oszthatatlan és szétválaszthatatlan. Nem is lehet e világi, hiszen ez a szeretetben és Istenben maradás nem igazán megy nekünk. Valahogy mindig kikerülünk, az élet kizökkent belőle, és úgy érezzük, hogy távolra szakadtunk tőle. Az igazság azonban az, hogy ő mindig is közel marad hozzánk, hiszen semmi sem szakíthat el bennünket Isten szeretetétől. Sőt minden ott kezdődik, hogy ő szeretett előbb bennünket. Mi pedig addig maradhatunk benne, amíg vele kezdődik minden az életünkben.

■ CSORBA JÁNOS

HIRDETÉS

EVANGÉLIKUS Élet | FIZESSEN ELŐ LAPUNKRA!
megrendelheti online is: evangelikuselet.hu/elofizetes

„Az igaz ember hitből él”

Nemzeti megemlékezés a reformáció ünnepnapján

A reformáció kezdetének ötszázadik évfordulóján szerte a világon, így Magyarországon is arra emlékeztek, hogy Luther Márton Ágoston-rendi német szerzetes, teológus 1517. október 31-én függesztette ki a wittenbergi vártemplom kapujára az egyházi megújulást követelő 95 tézisét. Október 31-ére Magyarország kormánya, illetőleg az általa felállított Reformáció Emlékbizottság a Papp László Budapest Sportarénába invitálta közös megemlékezésre a protestáns egyházak híveit. A sportcsarnok bejáratánál a wittenbergi vártemplom kapujának makettje fogadta az ország minden részéből érkezőket, akik délelőtt 10 órára – kisebb-nagyobb foghíjaktól eltekintve – meg is töltötték az ünnepély színhelyét. A Médiaszolgáltatás-támogató és Vagyonkezelő Alap jóvoltából vélhetően további tízezrek kísérték figyelemmel televíziókészülékükön a mintegy kétszer másfél órás lélekemelő programot.

Al elkészek és nem lelkész szolgálatteltevők ünnepélyes bevonulása után Balog Zoltán, az emberi erőforrások minisztere köszöntötte az egybegyűlteket. A református lelképásztorból lett miniszter hangsúlyozta: „Egyel tbben vagyunk itt, mint gondolnánk, hiszen az is itt van közöttünk, aki idehozott bennünket.” Balog Zoltán hittapasztalásnak és kulturális eseménynek is nevezte az alkalmat, amely Jézus Krisztusból indul ki, aki összeköt minket.

Gáncs Péter evangélikus elnök-püspök a zsoltáros boldog felismerésével hangolta igehallgatásra a gyülekezetet: „Tágas térre

állítottad lábamat, Uram...” Ebben a tágas térben Isten teremtő és újjáteremtő Lelkéért egy ősi liturgikus imádság szolgálatra indító soraival könyörgött a püspök, majd Luther Márton 95 tételéből idézte az elsőt: „Mikor Urunk és Mesterünk azt mondta: »Térjetek meg!« – azt akarta, hogy a hívek egész élete bűnbánatra térés legyen.” A reformáció lényegét tekintve nem más, mint megtérési, ébredési mozgalom, lelki forradalom. Igazi Krisztus-ünnep, amelyen Urunk és Mesterünk őszinte bűnbánatra és megtérésre szólít minket. Itt és most egész életünket átfogó megújulásra hív – hangoztatta püspök. ▶

A lelkiismeret-vizsgálat percei után Fekete Károly tiszántúli református püspök vezetésével és a *Heidelbergi káté* első kérdés-feleletének szavaival adott hálát a gyülekezet, hogy „hűséges Urának és megváltójának, Jézus Krisztusnak a tulajdona”, aki őt megszabadította. Bibliái olvasmányok (Ez 36,20–28 és Jn 8,31–36) következtek Fodorné Nagy Sarolta és Lindákné János Zsuzsanna lelkészek tolmácsolásában.

Miben hiszünk?

A reformációi alkalmon Róm 1,16–17 versei alapján hirdette az igét Steinbach József dunántúli református püspök, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának elnöke.

„Az apostol visszavezet bennünket az ige szívéig, Jézus Krisztus evangéliumáig – kezdte mondanóját a püspök. – Az apostol és rajta keresztül Isten lelke azt üzeni nekünk, hogy élünk, és élni fogunk, mert Isten az élet pártján áll, sőt az élő Isten az

örök élet pártján áll. Ez az a bizonyosság, amely egyedül képes újjászülni, rendezni a földi életet, képes értelmet, irány, célt, erőt, örömet ajándékozni.”

Papp János baptista egyházelnök, Fabiny Tamás evangélikus püspök, Pataky Albert pünkösdi egyházelnök közös hitvallása után Csomós József tiszánineni református püspök azért könyörgött, hogy Isten óvja meg egyházát a tévutaktól.

„Hálát adni azt jelenti, hogy hitünk mély ismeretre, tudásra jutott, megismertük Isten szabadítását, és igazán reménykedünk abban, hogy jövők Jézus Krisztusban biztosan meg van alapozva. Hálnak lenni azt jelenti, hogy meg tudjuk tenni, amire a bűnöktől megkötözve nem voltunk képesek” – sorolta Bogárdi Szabó István dunamelléki református püspök a *Heidelbergi káté* második kérdés-felelete alapján. A református zsinat lelkési elnöke hozzátette: a keresztyén ember élete hálás élet, mert a hite megismerte Jézus Krisztust.

FOTÓ: ÁRVAI KÁROLY / MTI

Ezután Kató Béla erdélyi református püspök, Szemerei János evangélikus püspök és Fazekas László szlovákiai (felvidéki) református püspök mondott áldást az egybegyűltekre.

Az istentiszteleti részben Finta Gergely és Fassang László orgonaművészek működtek közre, az összevont kórust Bence Gábor karnagy, a fúvósegyüttest Johann Gyula vezényelte. (A zenei szerkesztő Bódiss Tamás és Ecsedi Zsuzsa volt.)

Az istentisztelet alatt a kicsinyek számára külön gyerekfoglalkozást tartottak.

Kormányzati hitvallások

Az istentisztelet után Balog Zoltán miniszter arra szólított fel mindenkit, hogy ne engedje a hitét privatizálni, mert az nem magánügy. Mint mondotta, az igaz hit sosem marad meg az egyes ember lelkének belsejében, nem marad a templom négy fala között, hanem kiárad, formálja, alakítja, gazdagítja maga körül a világot.

FOTÓK: KISS TAMÁS

A Reformáció Emlékbizottság elnöke, Orbán Viktor „kálvinista miniszterelnökként” lépett a mikrofonhoz. Elmondta, hogy hálás a protestánsok és a katolikusok támogatásáért, imádságaiért. Hozzátette: ne a véletlent vagy a sors szeszélyét lássuk abban, hogy ma Magyarország élén keresztény kormány áll, hanem érezzük meg benne Isten kegyelmének megnyilvánulását. A miniszterelnök kiváltsággént értékelte, hogy a gondviselés ebben a megújulásban eszközként használta őket. „Az isteni kegyelem gyengeségeinket kipótolta és hibáinkat elhordozta. Isten segítségét látjuk abban, hogy

világerők ellenében még mindig állunk és állhatunk a lábunkon – jelentette ki. – Együtt harcolunk és együtt imádkozunk azért, hogy Isten, áldd meg a magyart. [...] Isten óvja Magyarországot! Soli Deo gloria!” – zárta szavait Orbán Viktor.

Lélekemelő gálaműsor

A miniszterelnök beszéde után Molnár Ferenc Caramel énekelte el a *Mely igen jó az Úristent dicsérni* című énekünket (ÉÉ 47), majd Fassang László és Szokolay Dongó Balázs dzsesszimpровizációjának összekötésével került sor a protestáns

himnuszok – így a *Tebened bíztunk eleitől fogva* és az *Erős vár a mi Istenünk* – közös eléneklésére.

A magyar protestánsokat videóüzenetben köszöntötte Heinrich Bedford-Strohm, a Németországi Protestáns Egyház elnöke és Gottfried Locher, a Svájci Református Egyházak Szövetségének elnöke is. Rövid videóklip idézte fel a jubileumi év legfontosabb – az emlékbizottság által szervezett – eseményeit és programjait.

A szünetben a Keresztmetszet zenekar koncertezett, és Bánki Beni evangélikus slammer adta elő alkalmi költeményét.

A délutáni igen színvonalas kulturális gálaműsort Bényi Ildikó és Gundel Takács Gábor, a reformáció emlékévé nagykövetei vezették. Az irodalmi szemelvényekkel tagolt zenei programban a Kaláka együttes, valamint Pálúr János és Tóka Ágoston orgonaművészek mellett fellépett – többek között – Mező Misi, Szabó Balázs, Török Máté, Lovász Irén, Gryllus Dániel és barátai, az Experidance, a Vox luventutis debreceni gyermekkórus, a Pünkösdi Zenei Misszió. Gyönyörű verseket hallhattunk Rajkai Zoltán, Lux Ádám, Quintus Konrad és Pap Katalin színművészek előadásában, Árva Bethlen Kata emlékirataiból pedig Kökényessy Ági színművész adott elő egy részletet.

■ HORVÁTH BOLLA ZSUZSANNA
Forrás: Evangelikus.hu

Felavatták a reformáció debreceni emlékművét

A Debreceni Református Kollégium és a Nagytemplom közötti emlékkertben október 31-én este felavatták a reformáció emlékművét, Györfi Sándor és Györfi Lajos szobrászművész alkotását.

Avatóbeszédében Balog Zoltán, az emberi erőforrások minisztere hangsúlyozta, hogy „hatalmas vállalkozás emlékművet állítani a reformációnak azokban az időkben, amikor a világban és a mi Európánkban is egyre több helyen csillaghullás van, porba hullik a kereszt”. Papp László, Debrecen polgármestere hangoztatta: „A reformáció Debrecen legsikeresebb projektje, de fordítva is igaz: a reformáció legsikeresebb projektje Debrecen.”

Fekete Károly tiszántúli református püspök a reformáció bölcsőjének nevezte Debrecent, ahol négyszázötven évvel ezelőtt a második helvét hitvallás elfogadásával megalakult a magyar református egyház. A templom és az iskola, a Nagytemplom és a református kollégium épületegyüttese között méltó helyet kapott a reformáció emlékműve – mondta az egyházkerület lelkes vezetője, aki megáldotta a Nagytemplom helyén egykor álló András-templomot szimbolizáló és az Úr asztalát is megjelenítő emlékművet. A szoboravató résztvevői ezután

átvonultak a Nagytemplomba, ahol úrvacsorás ünnepi ökumenikus istentiszteleten Fekete Károly püspök hirdetett ígét, majd Vajda János *Istenes ének* című művének ősbemutatóját hallgatták meg a jelenlévők a Kollégiumi Kántus előadásában.

■ Forrás: MTI

FOTÓ: BARTOS GYULA / EMMI

Virágokkal emlékeztek a Reformáció parkban

A reformáció hónapjának zárásaként hagyományosan a budapesti Városligeti fasorban lévő Reformáció parkban tartanak megemlékezést minden év október 31-én. Idén is a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa szervezte az alkalmat, amelyen az evangélikus, a református, az anglikán és a pünkösdi felekezet vezetői osztottak áldást.

A SZERZŐ FELVÉTELE

A Magyarországi Evangélikus Egyház Reformációi Emlékbizottságának képviselőjében Zászkaliczky Zsuzsanna művésztörténész mutatta be azt a táblát, amely a magyaron kívül angol és német nyelven is tájékoztat, hogy ez a park miért jött létre, és mit jelent a közepén magasodó – a négy „solát” szimbolizáló – szobor.

Dr. Fischl Vilmos, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának főtájkára beszédében azt a provokatív kérdést vetette fel: mit kezdünk ma a reformációval? Az evangélikus lelkész kifejtette, hogy a reformáció ma európai ügy, „jelentősége messze túlnó a szoro-

Átadták a Luther-katakombát. A Budapest-Fasori Evangélikus Egyházköz-ségben a reformáció napján adták át azt az új közösségi termet, amelyet jelentős gyülekezeti összefogással és az önkormányzat segítségével hoztak létre. A Luther-katakombának nevezett tér ezentúl az ifjúsági munkát fogja szolgálni. Az eseményen – a gyülekezet lelkészei; Aradi György és Magyarkúti Gyuláné mellett – részt vett és áldást mondott Gáncs Péter elnök-püspök, a Déli Egyházkerület lelkészi vezetője.

san vett vallási és egyháztörténeti keretekben. A megújulásról szóló üzenet tartalma az lehet a mai Európa számára, hogy nincs megújulás az eredetihez való folytonos visszatérés nélkül. Adja Isten, hogy önértelmezésünk forrása ma se legyen más, csak a Biblia” – zárta gondolatait a főtájkár.

Az alkalmon református és evangélikus iskolák diákjai szolgáltak. Áldással és virágok elhelyezésével ért véget az ünnep.

■ HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA

Ökumenikus istentisztelettel zárult a reformáció hónapja

A Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa az Október a reformáció hónapja programsorozat központi záró istentiszteletét – a hónap utolsó vasárnapján – az Újpesti Baptista Gyülekezetben tartotta.

A tagegyházak vezetőit és híveit a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa (MEÖT) nevében Fischl Vilmos főtájkár köszöntötte (képfőkönyv). Az evangélikus lelkész a „mindnyájan egyek legyenek” újszövetségi kívánalomra hívta fel a figyelmet, hangsúlyozva, hogy a reformáció ünnepén a közös Krisztusra tekintést kell szem előtt tartani.

Az istentiszteleten Pataky Albert hirdette Isten ígését. A Zsoltárok könyve 84,5–8 alapján tartott prédikációjában a pünkösdi egyházelnök a siralomvölgyhöz való emberi viszony kérdésével ismertette

meg a gyülekezetet. „Források és áldások völgyévé tehetjük a siralom völgyét” – fogalmazott a MEÖT alelnöke. Tanulhatunk őseinktől, a gályarab prédikátoroktól, akik a legnagyobb nyomorúságban is Isten felé tekintettek. „Mi se roppanjunk bele a helyzetünkbe” – fogalmazott, utalva arra, hogy életünk nehéz helyzetekben nem a nehézségekre, hanem amiként a zsoltáros tette, az Úrra szükséges tekinteni.

Az úrvacsorás istentisztelet liturgiájában a MEÖT tagegyházainak főpásztorai és a kerület lelkészei szolgáltak. Közreműködött többek között Lackner Pál, a Magyarországi Evangélikus Egyház Püspöki Tanácsának titkára, Papp János, a Magyarországi Baptista Egyház elnöke, valamint az Újpesten szolgáló Mészáros Kornél baptista, Solymár Péter evangélikus és Szigeti János református lelkész.

Az ünnepi istentiszteleten az Újpesti Baptista Gyülekezet énekkara szolgált; egyebek mellett megszólaltatta Tóka Szabolcs *Ünnepi induló a reformáció 500. évfordulójára* című művét is. Az úrvacsorás istentisztelet után szeretetvendégség, kötetlen együttlét várta az ünnepi alkalom résztvevőit.

■ GALAMBOS ÁDÁM felvétele

Az alkalomról készült videófelvétel megtekinthető az Evangélikus.hu oldalon is

Tér nyílt a reformátoroknak

Elkészült a Reformátorok tere Budapest XVI. kerületében. A Sasalom városrészben kialakított tér október 29-i átadónságnak Balog Zoltán, az emberi erőforrások minisztere elmondta: közös felelősségünk, hogy meglátsszon Magyarországon, itt keresztények élnek.

Gulyás Gergely, a Fidesz parlamenti frakcióvezetője az ünnepségen kiemelte: a reformáció és a magyarság múltja, jelene és jövője kéz a kézben jár. A magyar történelemben a protestáns hit gyakorlásáért vívott küzdelem mindig együtt járt a magyarság megmaradásáért folytatott harccal – mondta.

A politikus felidézte az 1674-ben hitük miatt gályarabságra ítélt negyvenhét lelkész történetét, hozzátéve, hogy a magyar protestánsok évszázadokon keresztül nem tehettek mást, mint hogy az üldöztetések közepette „konokul ragaszkodtak hitükhöz, meggyőződésükhöz, a krisztusi tanításhoz és egyházukhoz. A kálvinista nyakasság nemzeti karakterünk részévé vált” – jegyezte meg.

Balog Zoltán, az emberi erőforrások minisztere köszöntőjében úgy fogalmazott: közös felelősségünk, hogy a hit megvallása szobrokban vagy más jelekben ne valamifajta egyházi kötelesség legyen, ne csak a templomok négy fala között valósuljon meg, hanem „legyünk ott a térben”, amely a történelem során „számunkra adott”. Szatmáry Kristóf országgyűlési képviselő (Fidesz), a Reformáció 500. Évfor-

dulójának Méltó Megünnepléséért Alapítvány alapítója elmondta, hogy a kialakított tér Közép-Európa legnagyobb reformációs emlékhelye.

Kovács Péter XVI. kerületi polgármester arról beszélt, hogy a reformátorok ötszáz évvel ezelőtt a vallást, a hitet nem eldobták, hanem újraformálták. A polgármester szerint ez történt ezzel a térrel is: elhanyagoltan nem jelentett semmit az itt élőknek, de most átfarmálták, hogy egy olyan tér lehessen, ahon-

nan a kertvárosiak körülnézhetnek, és ahol elgondolkodhatnak azon, van-e valami az ő életükben, környezetükben is, ami megreformálásra vár.

Az emlékművet Bogárdi Szabó István, a Magyarországi Református Egyház Zsinatának lelkes elnöke és Gáncs Péter, a Magyarországi Evangélikus Egyház elnökpüspöke áldotta meg.

A Budapest XVI. kerületében, a Sasalom utca végén kialakított, tizenkétezer négyzetméteres tér, közepén a reformációi emlékművel, 336,5 millió forintból valósult meg. A Gellért-heggyel azonos tengerszint feletti magasságban lévő téren egy tizenhét méter magas kilátó, egy nyolcvan négyzetméteres kávézó, sétálóutak és parkolók vannak.

A tér közepére R. Törley Mária tervei alapján egy három méter átmérőjű, kerek, fehér kőből készült szökőkút került, közepén egy gömbbel, amelyre három helyről folyik a víz. A kútka oldalára a reformátorok legfontosabb gondolatait vészték; a kút mellett a két egyházalapító, Luther Márton és Kálvin János, valamint a vallásszabadságot biztosító bécsi békét aláíró Bocskai István fejedelem egész alakos bronzszobra áll.

FOTÓK: KISS TAMÁS

■ MTI

Bronzba öntött vállalás

Luther Márton bronzszobrát az evangélikus templom melletti parkban állították fel október 27-én Zalaegerszegen. A reformátort a kezében Szentírással ábrázoló, életnagyságú, egész alakos alkotás Farkas Ferenc szobrászművész munkája. Megvalósítását, illetve az emlékpark kialakítását a város önkormányzatának támogatása tette lehetővé.

FOTÓ: BARTOS GYULA / ENMI

A szoborállítási ünnepséget Steinbach József, a Dunántúli Református Egyházkerület püspöke, illetve Szemerei János, a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület püspöke mellett megtisztelte jelenlétével Balog Zoltán emberierőforrás-miniszter is.

Luther és Kálvin is Isten dicsőségét szolgálta, amely Jézus Krisztusban ragyogott fel a legfényesebben – hangsúlyozta köszöntőjében Steinbach József reformá-

tus püspök, majd hozzátette: az a legfontosabb, hogy felragyogjon rajtunk is Isten dicsősége, a családban, a munkában, a hétköznapi életünkben.

Szemerei János evangélikus püspök a Szentírás fontosságát emelte ki megszólalásában. A reformátor újra felfedezte ezt a kincset, amely a minket kereső Isten csodáját mutatja meg – fogalmazott.

„Hűségesnek lenni a felismert igazsághoz – ezt jelenti számunkra Luther élet-

műve. Ám hogy megőrizzük ezt a hűséget, ahhoz közösség kell” – mondta ünnepi beszédében Balog Zoltán. A miniszter hozzátette: Luther jelentősége túlmutat az egyház határain, nemzetek életét alakította, és ezáltal azt a kultúrát, amelyre Európa épül. Majd arról beszélt: a hitből mindig kultúra épül, az igazi kultúra édestestvére a hitnek. „Nem a keresztyénség veszélyezteti ma Európa egységét, hanem valami más, amivel szemben össze kell tartanunk – fogalmazott. – Nem vitákra, hanem összefogásra van szükség.”

Zsugyel Kornél helyi evangélikus lelkész felolvasta Luther egyik prédikációjának részletét a Szentírás jelentőségéről, majd Szemerei János mondott áldást az elkészült szoborra. A jelenlévők ezután átvonultak a református templom mellett álló Kálvin-mellszoborhoz, ahol Steinbach József szólt röviden, a jelenlévő egyházi és világi vezetők pedig köszörút helyeztek el a svájci reformátor emlékművénel.

Az ünnepség a református egyházközség Kálvin-termében tartott fogadással zárult. Itt Balicz Zoltán polgármester mondott pohárköszöntőt. A városvezető megemléltette, hogy a Luther-szobor és a körülötte található emlékpark kialakítására mintegy húszmillió forintot vállalt Zalaegerszeg önkormányzata, amely ezenfelül öt-ötmillió forinttal támogatta a két protestáns egyházközség programjait a reformációi emlékévkben.

■ ADÁMI MÁRIA

Isten megszólít

Bibliakiállítás és kápolnaszentelés a veszprémi óvodában

Isten megszólít bennünket, a kisgyereket és a szüleiket is – mondta Szemerei János, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke a veszprémi Örömhír Evangélikus Keresztyén Óvoda ünnepi alkalman.

A reformáció indulásának ötszázadik évfordulóján a veszprémi intézményben október 27-én bibliakiállítást és koncertet szerveztek, amelyen az óvoda nevelői és a szülők énekeltek, zenéltek. Az

óvoda egyik kis helyiségét kápolnává alakították, amelyet Szemerei János áldott meg.

Az istentiszteleten a püspök 1Sám 3,2 alapján hirdette Isten igéjét, interaktív formában, a kicsi gyermekeket is bevonva, kérdezgetve. Ahogyan Isten megszólította Sámuelet, úgy akar bennünket is, minden kisgyermeket megszólítani – mondta. Isten beszél a Biblián keresztül, a lelkészek, az énekeken és természe-

tesen az álmokon keresztül is. Az oltáron található nyitott Biblia arra figyelmeztet, hogy Isten szól hozzánk – tette hozzá.

A liturgiában Isó Dorottya és Isó Zoltán veszprémi lelkészek szolgáltak. Az ünnepi program után a gyerekeket többféle játékkal várta egy „interaktív sarok”. A kicsik megnézték a képes gyermekbibliákat és a vitrinekben látható több évtizedes, évszázados Szentírásokat.

■ BALLA EMŐKE

Hitvallók hírét hirdeti az emlékmű

Felavatták a reformáció gyulai emlékművét november 6-án, hétfőn este a Petőfi téren. Az átadást megelőzően a zsúfolásig telt református templomban Fekete Károly református püspök, majd Gáncs Péter evangélikus püspök hirdette az ígét az ökumenikus istentiszteleten. Az emlékmű felállításához az állami Reformáció Emlékbizottság ötmillió forint támogatást ítélt meg, a református egyházközség két és fél millió, az evangélikus egyházközség pedig kétszázötvenezer forintot ajánlott fel közadakozásból. A gyulai önkormányzat idei költségvetéséből kétmillió-kétszázötvenezer forinttal segítette az elképzelés megvalósítását. Az ünnepségen közreműködött az Erkel Ferenc vegyes kar és a Magvető Református Általános Iskola és Óvoda gyermekkórusa.

Forrás: Beol.hu

FOTÓ: ROSTA TIBOR / MTI

Wittenbergi látogatások

Áder János köztársasági elnök és felesége, Herczegh Anita is részt vett október 31-én a wittenbergi vártemplomban tartott istentiszteleten, illetőleg a reformáció kezdetének ötszázadik évfordulója alkalmából rendezett német állami ünnepségen. A városházán tartott záróeseményen a magyar államfő a – mások mellett Frank-Walter Steinmeier német szövetségi elnök és Angela Merkel kancellár részvételével rendezett megemlékezés egyedüli külföldi szónokaként – beszédében rámutatott arra, hogy a világon elsőként az Erdélyi Fejedelemségben ismerték el a vallások szabadságát és egyenjogúságát.

FOTÓ: SZIGETVÁRY ZSOLT / MTI

FOTÓ: SZEGSÓDI BALÁZS / MTI

Orbán Viktor miniszterelnök vezetésével magyar kormányzati delegáció is leróta tiszteletét Luther Márton sírjánál a wittenbergi vártemplomban. A küldöttség, amelynek – több miniszter mellett – tagja volt Hafenscher Károly evangélikus lelkész, a Reformáció Emlékbizottság munkájának segítségével felelős miniszteri biztos is, november 6-án a város több más nevezetességét is felkereste. A látóvalókat vendéglátójuk, Szász-Anhalt tartomány miniszterelnöke, Reiner Haseloff társaságában tekintették meg.

■ MTI

Emlékfák a kántorképző kertjében

Tucatnyi fa elültetésére került sor Fóton, a Mandák-otthon kertjében november 4-én, a téli kántorképző tanfolyam megnyitója után. Kapcsolódott ez a reformáció kezdetének ötszázadik évfordulójához is, de elsősorban egy nyári veszteség következménye. Bence Gábornak, az intézet igazgatójának személyes hangú írása következik.

FOTÓ: PÓCS MIKLÓS

Fákat ültetünk. Emlékfákat. Mert nyáron tanúi lehettünk egy óriási fa halálának, hallhattuk a földrengésszerű robajjal lehulló hatalmas ágat, láthattuk a pusztult belsejét, és majdnem valódi könnyekkel követtük a gépfűrész ítéletet hozó munkáját.

Pótolhatatlan kincsét veszítettük el a Mandák-otthon kertjének, s tudjuk, hogy sok-sok év türelem után lesz csak újra ekkora lombkorona a ház közelében. Mégis úgy döntöttünk, tizenkét facsemete elültetésével gyarapítjuk az árnyékos területet. S ha az e komoly feladattal megbízott új fák itt társaink lesznek, akkor majd mindegyiket

felruházzuk még egy funkcióval: váljanak a kántorképzést alapító és felvirágoztató elődeink emlékeivé!

Fákat ültetünk, emlékfaikat.

Mert nem tudom elfelejteni, hogy miközben ifjonti hévvel kritizáltam Sulyok Imre bácsit, mennyit tanultam tőle, hisz korának legalaposabb zeneszerzői, legigényesebb zenetudósai közé tartozott. S mennyi alázattal segített szinte haláláig a kántorképzésben is! És Gálos Miklós barátom is így emlékezik elődjére, Gáncs Aladár bácsira, aki lelkeségét háttérbe szorítva vállalta a hitvalló kántor szolgálatát,

folytatva evangelizátor édesapja munkáját a zene területén.

S mind hálaadással említjük Kiss János bácsi nevét, aki gondolkodásunkat alakította, küldetésünket megerősítette a hetvenes évek fői tanfolyamain.

Közben persze éreztük, hogy a Bohus Imréből áradó csendes szeretet a testet öltött evangélikus teológia, amelyet mi átélhettünk az embert formáló áhítatokon. Megismerhettük azt is, hogy a Mandák létrejötté egy hitvalló esperes családjának köszönhető: Zászkaliczky Pálénak, a szinte mártíriumot vállaló észak-pesti esperesének.

Közben furcsálkodva néztük az F. Á. monogrammal megjelent „alapkottát”, a Koráliskola első kötetét, s csak néhány beavatott tudhatta közülünk, hogy az F. Á. egy minisztériumi osztályvezetőnek, az evangelizáció megszólítottjának a jele: Fasang Árpádé.

Kertész Botond barátunk kántorként Rezessy Laci bácsi nyomába lépett, aki évtizedeken keresztül megtalálta az utat, miként lehet úgy dolgozni az állami oktatásban, hogy közben a gyülekezetét és egész egyházát is szolgálhassa zenével.

Gárdonyi Zoltánt már nem ismerhettük személyesen, korán Németországban talált menedéket, de reformátusként ő volt a kántorképző egyik alapítója, s megannyi zene-művet köszönhet neki az evangélikusság is.

S mégis érezzük, hogy a sor még nem teljes. Bármennyire szeretnénk is felidézni azokat, akik útra indítottak minket az egyházzenészi pályán, nem tudunk mindenkit megszemélyesíteni. Ezért ültettünk egy olyan fát is, amely „a hűséges kántor emlékfa” nevet viseli. Hányan és hányan szolgáltak évtizedeken keresztül gyülekezeteinkben kántorként, karvezetőként, zenei munkatársként olyanok, akiknek nevét nem jegyzi majd fel az egyháztörténelem, mégis példát adtak arra, miképpen lehet az egyház tanítását megőrizni és továbbadni a zene nyelvén!

Tudjuk, a faültetés emberi erőlködés, és hisszük, „a növekedést az Isten adja”, mégis reméljük, hogy miközben a növekedő fák egyre több árnyat adnak a forró fői nyárban, úgy az előttünk járt vezetőink és a kántortársak példája megerősítheti elkötelezettségünket az alázatos és igényességre törekvő zenélés mellett. ■

Semper reformari

Protestáns programok Orosházán

Az ötszáz éves reformációt ünnepelték Orosháza evangélikus és református egyházközségei, oktatási intézményei október 24–28. között. A megye protestánsait is jubileumi találkozóra invitáló programsorozat keretében emlékművet avattak, és fát is ültettek.

A Székács József Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium heti programsorozatából nem maradhatott ki a színház, az ének és a sport sem. A „lát-hatatlan színházi előadás” ezúttal Luther Márton életének fontosabb állomásain vezette végig a bekötött szemű tanulókat, hogy megismerjék a reformáció atyjának gyakorta küzdelmes életét.

A jubileumi évre utalva *Ötszáz perc sport* nevet viselte az a délután, amelyen különféle sportágakat, illetve sporteszközöket próbálhattak ki az evangélikus iskola diákjai. Az iskola flashmobbal (villámcsődülettel) zárta a hetet: az osztályok zászlókkal vonultak ki a főtérre, és énekelve adtak hálát az elmúlt ötszáz évért.

A református iskola október 27-én a már hagyományosnak számító temp-

lomfutással indította a napot (*képünkön*), az oktatási intézményben pedig különféle programokból válogathattak a diákok. Igazán emlékeztetéssé azonban egy idő-kapszula elkészítése tette a jubileumot.

Az ünnepi hét lezárásaként a megyei evangélikusok október 28-án jubileumi találkozót tartottak az evangélikus templomban. Több mint százan gyűltek össze és hallgatták meg Gáncs Péter evangélikus elnök-püspök igehirdetését, majd a *Semper reformari* című könnyűzenei Luther-oratóriumot.

Az istentisztelet után a templom kertjében az evangélikus egyház képviselői emlékművet avattak. Egy emlékfát is elültettek, amely reményeik szerint nemzedékről nemzedékre emlékezteti majd az embereket a reformáció ötszáz-

FOTÓ: OROSZKA FE.HU

zadik évfordulójára. Ezután a gyülekezet a református templom elé vonult, ahol ünnepélyes külsőségek közepette avatták fel Orosháza új közterületét, a Kálvin teret.

Forrás: Oroscafe.hu, Beol.hu, Behir.hu

Soltvadkerti emlékeztetők

A reformáció kezdetének ötszázadik évfordulójára emlékeztek október 29-én a soltvadkerti evangélikusok, ám a település csaknem háromezres lutheránus kö-

zössége számára e nap azért is bírt megkülönböztetett jelentőséggel, mert száznyolcvan éve ekkor szentelték fel mai templomukat.

FOTÓ: KISS TAMÁS

A délelőtti istentiszteleten Gáncs Péter, a Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke hirdetett ígét. Prédikációjában méltatta Luther Márton tevékenységét, rámutatva, hogy a bibliafordító reformátor példáját Magyarországon is gyorsan követték: Sylvester János Újszövetség-fordítása 1541-ben, Károli Gáspár teljes bibliafordítása 1590-ben jelent meg.

Az istentiszteleten – Homoki Pál lelkesz szolgálata mellett – műsort adtak a helyi evangélikus óvoda csemetéi, énekelte a gyülekezeti énekkar. Köszöntötte az ünneplő gyülekezetet az egyházközség felügyelője, Péczka Ferenc, majd a templom keleti fala mellett felavatták Szabó Sándor szerencsi szobrászművész Luther Mártont ábrázoló mellszobrát. Az ünnepség után a Találkozások Házában nyitották meg Lehoczki Ferenc helyi gazdálkodó *Örök reformáció* című fotókiállítását.

Forrás: Baon.hu / Barta Zsolt

Arthur Kampf

Der Thesenanschlag zu Wittenberg 1517

Október 32.

Fabiny Tamás püspök
Északi Evangélikus
Egyházkerület

500+. Egyházunk reformációi emlékbizottságában ezzel a fordulattal igyekszünk jelezni, hogy sok feladatunk van még.

Ha valaki ragaszkodna a kerek számokhoz, akkor évtizedekre találna témákat egyházunk számára. Mi mindennek lesz a fél évszázados jubileuma! Jövőre példának okáért a heidelbergi disputának, ahol Luther először különböztette meg markánsan a kereszt és a dicsőség teológusát. Majd a lipcsei vita, az „itt állok, másként nem tehetek” hitvallása Wormsban, Luther és Bóra Katalin házassága, a parasztháború, majd az *Ágostai hitvallás*. Pillanatok alatt össze lehetne állítani a következő tizenhárom év témáit, gyülekezeti munkaterveit...

Feladatot bőven találunk. Évről évre megjelent egy vaskos kötet a *Luther Válogatott Művei* sorozatban. Tolle, lege – vedd és olvasd! Egyénileg vagy gyülekezeti olvasókönyvben. Öt-hat kötet ráadásul még megjelenés előtt áll. Öröm, hogy – minden anyagi szűkösség ellenére – elkészült a Luther életéről szóló rajzfilmsorozat. Hamarosan megismerhetjük azt a színvonalas segédanyagot is, amelyet gyülekezeti és iskolai használatra egyaránt ajánlunk. Szakértőink tervezik *Az evangélikus Budapest* című könyv – és talán film – elkészítését. Az elmúlt hónapokban számos gyülekezeti vagy iskolai pályázatot díjaztunk. Reméljük, tart még a lendület.

Talán arra is képesek leszünk, hogy az ünnepi év sokak szerint kötelező ünnepélyessége után immár protokolltól mentesen, természetes módon tanácskozzunk református testvéreinkkel, mint történt az október 13-i közös zsinaton a budapesti Városligeti fasori evangélikus és református templomban. Bízom abban, hogy lesz még olyan közös úrvacsoravételünk, amikor nem külön sorokban állunk a magunk hagyományát kifejező módon, hanem egymást kölcsönösen megvendégelve lehetünk együtt az Úr asztalánál. Eljött az ideje annak is, hogy már nem pusztán annak a ténynek örülünk, hogy a katolikusok is pozitívan nyilatkoznak a reformációról, hanem munkás hétköznapiakon velük is érdemben, őszinte vitákat is vállalva tudunk tovább dolgozni. Aztán nem feledkezünk meg a kisebb egyházakról, amelyek pedig ugyanúgy a protestáns család tagjai.

A mégoly ötletgazdag és színvonalas programok nem tesznek minket a reformáció méltó örököseivé. Istennel és Istenért kell birkóznunk, ahogyan belső átalakulása során Luther tette. Szenvedélyesen kell kutatnunk a Szentírást annak érdekében, hogy abban az élő Jézus Krisztus szólítson meg minket.

Hálás vagyok Urunknak, hogy egyházunk reformációi emlékbizottságának elnökeként – vagy éppen a Lutheránus Világszövetség keretében – számos szép feladatot kaptam. Jó érzés csapatban dolgozni. E munkánk közel tíz évvel ezelőtti megkezdésekor úgy fogalmaztam: nagy kérdés, mi lesz 2017. október 32-én. Nos, eljött ez az idő. ■

Luther 1517. október 31-én a következő levelet írta a wittenbergi egyetem az évi rektorának, Balthasar Fabriciusnak, valamint rendfőnökének, Johannes Staupitznak:

Rector Reverendissime!
Carissime Pater!

Amint arról nyilván értesültetek, a mai nap folyamán a wittenbergi vártemplom kapujára kiszögeztem a búcsúval kapcsolatos 95 tézisemet. Meglehetősen sok munkám volt benne, így nagy megnyugvást jelent, hogy a magamra vállalt feladat végére értem. Kérem ezért a legtiszteltetlenebb Rektor urat, valamint az én kedves gyónató atyámat, hogy számomra most két hét szabadságot engedélyezni méltóztassanak. Szeretném fáradalmaimat kipihenni.

Wittenbergben, mindenszentek előestéjén, az Úr 1517. esztendejében

Alázatos szolgáljuk,

MARTINUS LUTHER

ágostonos rendi szerzetes, a teológia elhívott doktora

Nos, Luther természetesen nem írt ilyen levelet. Az viszont igaz, hogy október 31-én tollat ragadott, és Brandenburgi Albrecht mainzi érseknek megindokolta, miért is hozta nyilvánosságra tételeit. Ebben illő tisztelettel, ám az ügy iránti szenvedéllyel egyebek mellett ilyeneket ír: „Tanúm az Úr Jézus, hogy érezve nagy gyarlóságomat és nyomorúságomat, soká húztam-halogattam, amibe most felemelt fővel belefogok... Tovább nem hallgathatok erről a dolgról...”

Luther tudta, nincs visszaút. A 95 tétel kiszögezése csak a kezdet, amelynek folytatása lesz. Nemcsak az ügyben elsősorban illetékes érsek, valamint rendfőnöke és egyetemi rektora válaszát várta, hanem előbb-utóbb magát a pápáét is. Egy bizonyos: aligha ment szabadságra október 31. után.

Félreértés ne essék: ezzel nem azt sugallom, hogy nem érdemlik meg a pihenést egyházunk lelkeszei és világi munkatársai, akik a reformációi ünnep kapcsán oly sokat fáradoztak. Méltó a munkás a maga jutalmára – és kell is az erőgyűjtés. Mert az igazi feladatok csak most következnek.

Magas fordulatszám

Evangélikus tanár az idei Richter Aranyanyu díj döntőjében

Ennek a történetnek több nyertese van. Az interjú készítésekor még nem sejthettem, hogy a Richter Aranyanyu díj pedagógus kategóriájának végső győztesével ülök-e szemközt, azt azonban biztosan tudtam, hogy Kecskeméti Szilvási Zsuzsanna tanítványai, kollégái, egyházi ismerősei – s mindenekelőtt kislánya, férje, családtagjai – mind-mind nyertesei annak a kapcsolatnak, amely a mély hitű, tanítványaiért hegyeket is megmozgatni képes, mindig harmonikus, derűs tanárnőhöz fűzi őket. Az aranyérmet tehát megelőlegeztük, de mire ezek a sorok megjelennek, lehet: már hivatalosan is gratulálhatunk a Nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnázium magyar, illetve mozgóképkultúra és médiaismeret szakos pedagógusának.

– Több száz jelölt közül a döntőbe kerülni, négy pedagógus egyikeként, már győzelem. Az interneten látható bemutatkozó kisfilmjéből kiderül, hogy az egyik tanítványa, Juhász Dominik jelölte a díjra. Ő diszlexiás, diszgráfiás, majd elkezdtek a fejlesztését, s hamarosan szavalóversenyeken találta magát. Ma jogi pályára készül. Másik tanítványa, Kruppa Alexandra pedig vak, és jeles emelt szintű érettségit tett. Mi a titka ezeknek a sikereknek?

– A titkot úgy hívják: önazonosság. Amikor szembetalálkozom ezekkel a gyerekekkel, akkor úgy tudjak rájuk gondolni, mintha a sajátjaim lennének. Alapvetően jellemző rám, hogy *nem problémát látok* ezekben a tanulási nehézséggel vagy fogyatékossággal küzdő emberkében, hanem *gyereket*. Két különböző módszerrel dolgozom. Az első az elektronikus tanulási környezet és a kompetenciaalapú oktatás kombinációján alapul. Az a lényege, hogy a gyerekek lappal ülnek az órán, és a tananyag alapján saját tanulási segédanyagokat hoznak létre, amelyeket egy közös tárhelyen tárolunk. A saját képességeiknek megfelelően dolgozzák

fel a tananyagot. A másik, a vak gyerekek számára kifejlesztett módszertan lényege, hogy a strukturális tananyagokat egyszerűsítjük és ábrázolhatóvá tesszük. Ezt az egyszerű mondattani ábrázolással tudnám illusztrálni. A mondat szerkezetek ábrázolása számukra elképzelhetetlen, ám az alá-fölé rendelések viszonyait egy egyszerű eszközzel sikerült közel vinni hozzájuk: szó szerint megfogható módon, kis korongokkal, pálcikákkal jelenítjük meg számukra a struktúrát. Ez nagyon egyszerű, pont ettől működik.

– Dominik mondott a filmben egy kulcsmondatot: „A tanárnő folyamatosan hitt bennem.”

– Igen... A Jóisten nem azért vezet hozzánk egy kisgyermeket, hogy azt

mondjuk neki: te erre nem vagy képes! Ott az anyag, és ott a feladat, meg kell oldani! És ebben az esetben a gyerek az „anyag”, akivel dolgoznunk kell. Én eszköz vagyok, hogy segítsek neki elérni a célját – és szerencsére eléri! Felnőttként az a feladatunk, hogy higgyünk a gyerekekben, abban, hogy minden gyerek képes arra, hogy elérje a maga által kitűzött célt.

A Richter Aranyanyu díjat olyan, segítő szakmákban dolgozó nőknek ítéli oda 2011 óta évente, akiknek a munkája nélkülözhetetlen, mégis csekély anyagi és erkölcsi elismerésben van részük. A díjazandókra a nagyközönség tehet javaslatot négy kategóriában: pedagógus, egészségügyi szakdolgozó, orvosnő, illetve szociális területen dolgozó.

– Ezzel a díjjal kimondottan nőket jutalmaznak. Ön tanít, igazgatóhelyettes, családayaként, feleségként is helytáll, mindez nem könnyű. Mégis csak a könnyedséggel, derűvel, a „megoldjuk” szemlélettel találkozom, akár mikor beszélék is önnel.

– Én ezt még soha nem éreztem neheznek! Mindenkinek van egy fordulat száma, az enyém talán egy kicsit magasabb. [Nevet.] Derűs, könnyed, de nem felszínes személyiség vagyok. Nem szeretek nagy ügyet csinálni semmiből, és a gyerekekhez is így állok hozzá. Ott hon? Remélem, a családomhoz is sikerül ugyanígy viszonyulnom. Nekem kikapcsolódás, amikor hazamegyek, és főzhetek, süthetek valami finomat. A férjem és a kislányom is, hál’ Istennek, nagyon aktív, sokat kirándulunk, utazunk, igyekszünk tartalmas életet élni – az egyik kiélemezíti a másikat.

– **Sok-sok gyermekkel foglalkozik – mennyire tud anyuka lenni otthon a kislánya mellett?**

– Az anyaság a legnagyobb öröm és kincs. Nekem nagyon nagy szerencsém van, a kislányom hihetetlenül jó képességű, nyugodt és kedves személyiség. Ez azért érdekes, mert én egy pörgős ember vagyok, nem ülök le egy percre sem, ő pedig megtanított engem arra, hogy „na, anya, csak nyugalom”. Ha kell, szarkasztikus, és ha arra van szükség, megnyugtató. Őt én azért kaptam, mert tanítást hozott a türelemről, a nyugalomról, a kiegyensúlyozottságról az életemben. Azért kapjuk „tanítóeszközként” a gyermekeket, a sajátunkat és pedagógusként az iskolai tanítványainkat is, hogy megmutassák, hogyan is kell bizonyos dolgokat jól csinálni. Nemrég megkérdezték tőlem, hogy mire vagyok büszkébb: a jó képességű gyerekekre, aki versenyt nyer, vagy a tanulási nehézséggel küzdő, közepesből jelesre feljövőre? Erre az a válaszom, hogy ez számomra indiffe-

FOTÓK: ARANYANYU.HU

rens. Egyformán tekintek mindegyikükre, hiszen ez az integráció lényege. A gyerekek sokfélesége voltaképpen egyféleséget jelent: a Jóistentől kapott képességeikkel jönnek hozzánk, és egyformán kell őket szeretnünk, akár milyenek is.

– **Nyíregyházán él és tanít. Ebben a komoly gyülekezeti közösséggel bíró városban milyen evangélikusnak lenni?**

– Az életemben az egyik legnagyobb áldás az, hogy evangélikus vagyok. A mi egyházunk sohasem volt „kényszerítő” egyház, viszont rengeteg lehetőséget ad minden értelemben. Olyan példaképeket tud elénk állítani, mint Luther Márton, Melancthon Fülöp. Nyáron Wittenbergben sétálva döbbenet tapasztalhattam meg, hogy a legtöbb pedagógus, pszichológus, filozófus, gondolkodó kapcsolatba került a lutheri tanításokkal. Azt is fontosnak tartom, hogy a mi egyházunknak van egy olyan, sajátos teológiai képzése, amely kifejezetten pedagógusoknak szól. Örülök annak, hogy ösztönösen is ebbe az irányba haladtam. A képzés elvégzé-

se után pedig tudatosan igyekeztem és igyekszem átadni a gyerekeknek azokat a lutheri gondolatokat, amelyekről úgy érzem: nemcsak egy vallásba férnek bele, hanem a mindennapi életbe is. Egymást kell tanítanunk, egymástól kell tanulnunk, mindegy, hogy hosszú vagy rövid időnk van-e erre. Pedagógusként igyekszem úgy gondolkodni, hogy az utolsó napon is ültetni kell egy almafát. Evangélikusnak lenni számomra elsősorban öröm és áldás. Azt tapasztalom magam körül, hogy minél többen találkoznak az evangélikussággal – gyerekek és az akár nem is vallásos szülei –, annál többen értik meg, hogy ez egy szabadon választható, nagyon barátságos hit.

– **Mi adja a hajtóerőt, az erőforrást a mindennapokban, és melyik a kedvenc igéje?**

– Egy Pál apostoli mondat: „Minden dolgotok szeretetben menjen végbe!” [1Kor 16,14] Arra igyekszem helyezni a hangsúlyt, hogy önazonos legyek. Ha a munkám során valami miatt konfliktusom alakul ki – legfőként saját magammal szokott –, akkor mindig azt keresem, hol van az a pont, ahol már nincs meg a szeretet, ahol már nem tudtam békével gondolni az adott helyzetre, amelyben vagyok. Akkor vagyok önazonos, ha tudok hinni abban, amit csinálok. Nem is csinálok olyat, amiben nem hiszek... Sokszor kerülök peremhelyzetbe, mert nem vagyok ügyes megalkuvó. De ez csak így működhet. Ha az az irány, amerre haladok, szeretettel teli, akkor minden a helyére kerül.

■ STIFNER-KÖHÁTI DOROTTYA

Az Aranyanyu.hu honlap így mutatja be Kecskemétiné Szilvási Zsuzsannát: *Eszköze az innovatív tanítás, ahol a képesség nem korlát, hanem lehetőség. [...] Zsuzsanna mindent bevet, hogy a diákokból kihozza a legjobbat, leleményessége határtalan. Van, amikor egészen egyszerű eszközök, korongok, pálcikák segítségével érti meg egy tanítvány a mondattani szerkezeteket. Van, amikor elektronikus tanulási környezetben vagy innovatív projektalapú tanuláson keresztül egyenlítődnék ki az esélyek azokon az órákon, ahol egyszerre ül a részképesség-zavaros, a látássérült és a kitűnő tanuló. A tapasztalatokat tíz év után vetette papírra: kollégáival közösen módszertani kiadványt készítettek Középiszkolai integrációs lehetőségek címmel. Zsuzsa nem a „programokban”, hanem a gyerekek személyes történeteiben és az egymásra figyelésben hisz. Jó humorának, fesztelen stílusának köszönhetően a diákok megnyílnak előtte, szárnyra kapnak, és valóra váltják álmaikat.*

Merjünk gondolkodni!

Hubert Gabriella a Károli Gáspár-díj egyik idei kitüntetettje

„Ha elkapja a kutatót egy-egy kutatási téma, az nem engedi. A protestantizmusnak kiemelkedő szerepe van abban, hogy merünk kérdéseket feltenni” – mondja a kutatás szépségéről és szabadságáról Hubert Gabriella. Az Evangélikus Országos Gyűjtemény igazgatója október 30-án vehette át a Károli Gáspár-díjat. Az 1997-ben alapított elismerést évente adják át olyan személyiségeknek, akik a protestáns hittudományok területén kifejtett munkásságukkal gazdagították a magyar tudományos életet, illetve a magyar vallási irodalomban és vallási életben kiemelkedőt alkottak.

– Mikor és hogyan tudta meg, hogy idén ön az egyik díjazott?

– Októbert közepén kaptam a hírt e-mailben az Emberi Erőforrások Minisztériumának protokollosztályától.

– **Evangélikus kollégái terjesztették fel, vagy a minisztérium döntése alapján adják a díjat?**

– Ezt a folyamatot nem ismerem pontosan, erről Korányi András, a Károli Gáspár-díj kuratóriumi tagját kellene megkérdezni. A jelölésemről először Gáncs Péter püspök úrtól értesültem, így gyaníthatóan egyházunk jelölt a díjra. A kuratórium terjeszti fel a jelölteket, a végső szót azonban mindig az Emmi minisztere mondja ki.

– **Mit érzett, mikor átvette a kitüntetést?**

– A felelősséget. Ez a díj tudományos munkáért járó elismerés. Arra kötelez, hogy legyőzve saját korlátait, igyekezzen a kutató kérdéseket feltenni, és próbáljon rájuk választ találni. A jubileumi évben, pápai gyökereimmel, otthonos és bensőséges volt az ünnepség.

– **Miért fontos egy ilyen elismerés?**

– Ebben a pillanatban számomra ez azért tűnik fontosnak, mert személyesen keresztül az egyházunkban és a gyűjteményeinkben folyó tudományos munkát ismerte el az állam. Nincs kétfajta tudomány, egyházi és világi. Szerencsére ez ma már nem kérdés. De a protestáns, evangélikus egyházi kutatásokat talán még jobban, mint világi társaink, igyekszünk előadásokban, népszerű formában vagy éppen különböző tudományos fórumokon megosztani mind a világi, mind az egyházi, gyülekezeti fórumokon. Ez a mi szolgálatunk.

– **„A két díjazott fontos közszolgálatot, kiemelkedő egyháztörténeti munkát**

végez” – méltatta Balog Zoltán miniszter a tevékenységüket. Önnek melyik eredményét említette?

– Huszár Gállal és a gyülekezeti énekekkel kapcsolatos kutatásaimat emelte ki a miniszter úr.

– **Eddigi pályáját tekintve melyik munkájára a legbüszkébb?**

– Mindig másra és másra. Szegedi egyetemistaként Foktövi János váci református prédikátor kéziratok predikációival indultam el a kutatói pályán. Ugyancsak Szegeden az 1600-ig írt magyar nyelvű versek repertóriumának készítése során

pályázatokban. Így készült el legutóbbi munkám Ecsedi Zsuzsával és Vadai Istvánval közösen, amelyben a 17. századi gyülekezeti énekeket adtuk ki. *(Evangélikus és református gyülekezeti énekek, 1601–1700 címmel jelent meg a kötet a Régi Magyar Költők Tára XVIII. század sorozat 17. köteteként. – A szerk.)*

– **Mostanában mivel foglalkozik, mi köti le az ideje nagy részét?**

– A legnagyobb munka az idén február 1-jén alakult Evangélikus Országos Gyűjtemény mindennapjainak a megszervezése, működésének a biztosítása. De a 2017-es jubileumi év azért tartogatott mindig örömteli kihívásokat, előadásokat is, a tanulmányírás sem maradt el.

– **Miként foglalná össze, mi adja a szakmája szépségét, különlegességét?**

– A kutatás szabadsága. Ha elkapja a kutatót egy-egy kutatási téma, az nem engedi. A protestantizmusnak kiemelkedő szerepe van abban, hogy merünk kér-

FOTÓ: VARGA GÁBOR / REFORMATUS.HU

– **franciául jelent meg két kötetben – kezdtem el irodalomtörténeti szempontból foglalkozni a gyülekezeti énekekkel. Az Evangélikus Országos Könyvtárban dolgozva váltam könyv- és könyvtártörténésszé. Életre szóló élményt jelentett a Radvánszky-könyvtár történetével való foglalkozás. Hálás vagyok mind munkahelyemnek, mind Csepregi Zoltánnak, hogy támogatták kutatásaimat, részt vehettem**

déseket feltenni. A horatiusi mondatot – „Sapere aude!”, vagyis: „Merj okos lenni, merj gondolkodni!” – koronként különbözőképpen értelmezték. A protestantizmusban ez a gondolat markánsan jelen van mind Melanchthon wittenbergi székfoglalójában (1518), mind Kantnál (1784). Bárhogy értelmezzük is, folytonos kihívásként találkozunk vele.

■ K. B.

Beszélj!

Az apostolok cselekedetei 2.

Beszélj! a címe egy amerikai filmnek, amelynek a főszereplője egy tizenöt éves diáklány. A film első kockáin a lány a szobájában ül egy tükör előtt, és filctollal függőleges vonalakat rajzol a szájára. Bezárja a száját. A következő percekben zavaros, buta helyzetekben látjuk: rövid, suta beszélgetéseket folytat a szüleivel, az osztálytársaival, amelyekből nem derül ki semmi, mert nem vezetnek sehová, csak a zavart érzéssel a néző.

Kis híján ott is hagytam a filmet. De kintartottam, és nem bántam meg: lépésről lépésre haladva (néha az időben vissza, máskor előre) fény derült a nyomasztó titokra, amit a lány hordozott. Végül pedig, hiszen amerikai filmről van szó, felbátorodott a főszereplő szíve, és megnyílt a szája, az utolsó másodpercekben pedig láttuk, hallottuk őt, amint oldottan, szinte vidáman meséli el a történetét az édesanyjának. A történetét, amely önmagában szörnyű volt, a bátor kimondás révén mégis felemelővé változott.

Jézus feltámadása után hosszú heteken keresztül a félelem bilincseiben éltek a tanítványai. Bár többször is találkoztak a Feltámadottal, nem mertek róla beszélni, még csak nem is mertek a nyílt utcán együtt mutatkozni. Félték a Jézust kivégeztető hatóságoktól és az utca emberétől is, aki örült, ha a sarokba szorította-

kon szórakozhatott. Ez a félelem tűnt el az egyik pillanatról a másikra. A tanítványok nagyobb közössége, a Római Birodalom minden szegletében élő zsidóság éppen kettős ünnepet ült meg Jeruzsálemben: a Tízparancsolat megismeréséért és a tavaszi aratásért adtak hálát. Ebbe

az ünneplő sokaságba robbantak be a Szentlélek erejével felruházott tanítványok. Nekik hirdették először, hogy Isten feltámasztotta a názareti Jézust a halottak közül, aki a megígért Messiás, most pedig mindenkinek az Ura, aki az ő akaratára szerint él.

A Szentlélek erejének első emberi megnyilvánulása a nyílt, bátor beszéd volt. Ebből született azután minden: az Isten akaratát értelmező tanítás, a hallgatók megdöbbenése, bűnbánata, megkeresztelkedésük, közösséggé szerveződésük, a kitartó imádság, a kenyér megtörése, a gyengéket is hordozó vagyonszövetség... Ebből a bátor, apostoli beszédből született a kereszténység.

Beszélj! A reformáció ötszázadik évfordulójának esztendejében különösen nagy hangsúlyt kap ez a felszólítás. A reformáció a 95 tétel szavaival kezdődött, majd újra meg újra kimondott, bátor szavakkal folytatódott: itt állok, másként nem tehetek, Isten segítsen engem! Azóta pedig az egyik nemzedék a másiknak a világos szavak és a szavaknak hitelt adó tettek és példák erejével adja tovább az üzenetet!

Adja meg nekünk Isten, hogy mi is részesei legyünk ennek a folyamatnak, kimondói és meghallói az életet adó beszédnek!

■ DR. CSEPREGI ANDRÁS *iskolalelkész*
Forrás: Fasori Hírmondó, 2017/1.

KITEKINTŐ

Az Új Kéve, a Svédországi Magyar Protestáns Egyházi Közösség lapja, az északon élő magyarok ökumenikus fóruma évente négy számmal jelentkezik, és a világhálón is elérhető pdf-formátumban. Szerkesztője Molnár-Veress Pál lelkész, az egyháztanács lelkészi elnöke. Az interneten fellelhető legutóbbi számból most Juhász Tamás *Reformáció a magyaroknál* című írását ajánljuk olvasóink figyelmébe. A kolozsvári teológiai professzor diavetítéssel kísért előadása április 8-án, a Nyugat-európai Magyar Protestáns Gyülekezetek Szövetségének Holzhausenben tartott presbiteri konferenciáján hangzott el. Az érdekesítő előadásból egy rövid részletet van módunk itt idézni.

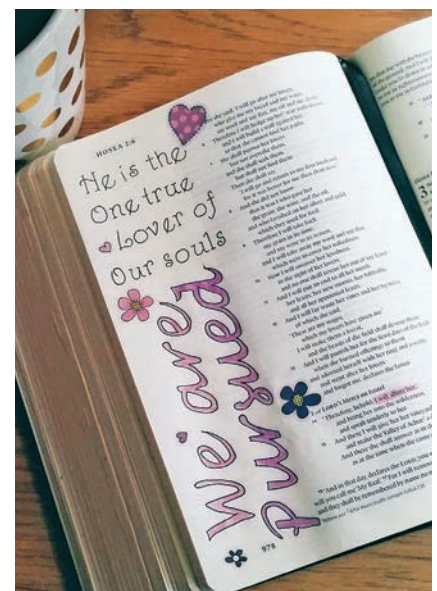

Köztudott, hogy – az 1517-es lutheri „szikrát” követően – őt kiemelkedő reformátor munkássága nyomán bontakozott ki az

európai reformáció. Személyes és irodalmi hatásuk itatta át magyar reformátorainkat s rajtuk át egész népünk lelkét is. Luther Márton (1483–1546) és Melancthon Fülöp (1497–1560) a szászországi reformáció nagyjai, Zwingli Ulrich (1484–1531), Kálvin János (1509–1564) és Bullinger Henrik (1504–1575) pedig a helvét reformáció főemberei voltak. A reformáció a magyaroknál mindkét irányból kapta az indítást, a német reformációtól Melancthon révén, a helvét reformációtól Bullinger révén. Heinrich Bullingernek mintegy tizenkétezer levelel tudunk, amelyeket a reformáció dolgában a legkülönbözőbb európai országokban lévő tanítványainak és egyházaknak címzett. Egyedül több levelet írt, mint a másik négy reformátor összesen. Isten csodája volt az, hogy bő fél évszázad alatt szinte az egész magyarság evangéliumi protestáns hitre tért.

[Folytatjuk.]

Forrás: keve.se

„A Biblia él, beszél hozzám, lábai vannak, és utolér, kezei vannak, és megragad.”

Forrás: Tóth Melinda Anna lelkész női Facebook-oldala

#lásdmegajótszép

Városunk összes, szám szerint öt általános iskolájában tanítók hittant. A heti huszonkét óra rengeteg mozgást ad számomra, vicces zsonglörködést az idővel, logisztikát, rohanást és lyukasórákat. Ez a szolgálat rengeteg szépséges és szívmengető pillanatot ad nekem... elmesélem hát mindenkinek, lássuk meg együtt: Isten teremtett és Krisztus által megváltott világa igenis szép, jó, ember-séges. #lásdmegajótszép – ezzel a hashtaggel idézek fel egy-egy olyan pillanatot, érzelmet, amiben benne van a jó és a szép.

Szentes, október 7. Amióta elkezdtem írni ezeket a kis pillanatképeket, bizony nyitottabb szemmel és szívvel járkálok a világban, és próbálok ott is meglátni a jót és a szépet, ahol nemigen látható. Olykor határozottan nehéz. Annyi önzés van a világban, hogy hihetetlen... Tegnap mégis láttam szépet és jót, sőt kettőt is. Hihetetlen...

Amikor befejeztem tegnap a tanítást, a Kossuth utcán tartottam hazafelé, és azt látom, hogy hatalmas kocsisor áll a posta előtt és környékén. Tényleg hosszú sor volt, még szentesi viszonylatban is. Vajon mi lehet az oka? Annyi látszódtott, hogy ez valahol a templomunknál kere-

„Parkolás csak egyháztagnak. A szabály-sértőket megkereszteljük!”

sendő. Hirtelen meg is örvendtem: nocsak, felfedeztek minket, sietek, hátha... de nem, az ok egy „virtuóz” parkolni vágyó autó volt, ami egy icipici helyre próbált beállni, háttal. Meg kell mondanom,

irigykedve és csodálattal néztem. Egyrészt mert háttal parkolt, másrészt mert tette ezt az alatt a nyomás alatt, amit a mögötte feltorlódottak jelentettek. Közük egy busz is. És hogy mi volt ebben a jó és a szép? Hogy senki nem dudált méltatlankodva...!

A másik szépség Hódmezővásárhelyen talált meg. Tizedik évfordulóját ünnepelte a minap az Égbőlpottyant Evangélikus Óvoda. Ünnepi műsorral készültek, és meghívtak egy klarinétos-zongorista párost. És milyen jól tették! A klarinétos férfi olyan csodálatra méltó alázattal és beleéléssel játszott, ahogy egy igazi művész játszhat. Mondhatjuk persze, hogy hát ezért művész, de én hiszem, hogy a művészek között is van különbség – ahogy minden más hivatásnál –, hogy ki a pásztor, és ki a béres, ahogy Jézus mondta. Mi tegnap egy igazi „pásztort” láthattunk, hallhattunk! Mert bizony a látvány sem volt mellékes: igazi, átszellemült művész játszott nekünk.

Bizony. Van remény. Meg kell értenünk, hogy Urunk soha nem hagyja, hogy egyetlen napunk is jó és szép nélkül múljon el. Csak legyen tiszta a szemünk, hogy meglássuk!

Forrás: Veres-Ravai Réka Júlia lelkészről
Facebook-oldala

Három Y és két H

Joensuui testvérgyülekezetünk [Finnország] igazgató lelkésze, dr. Tapani Nuutinen ez év végén nyugdíjba vonul. A búcsúztatóünnepségről Paula Sainio nyugállományú lelkész testvérem tudósított – természetesen magyar nyelven!

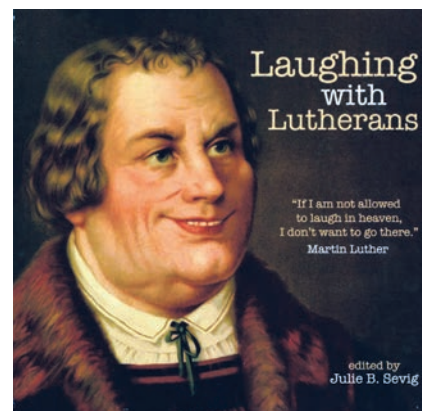
„Október 1-én több mint 500 ember volt jelen a pielisensuui templomban, amikor is a gyülekezet főlelképásztorát, dr. Tapani Nuutinent ünnepelték, aki most fog nyugdíjba menni. Az istentisztelet kerete a »Karélia-nép mise« volt, amit Tapani komponált. (Erről DVD-t is fognak is készíteni.) A beszédben Tapani azt mondta, hogy a három Y-re gondol (Y = yhtey = kapcsolat): kapcsolat (együttműködés) a gyülekezet tagjaival, az önkéntes segítőkkel meg a munkatársaival. Ezért nagyon hálásnak érzi magát. Két H betű is eszébe jutott: Haikeus ja Helpotus = szomorúság és megkönnyebülés. »24 év alatt együtt voltunk úton.« Sokan üdvözölték Tapanit az iskolából, az üzleti világból meg a testvérgyülekezetekből is: Mäntsälä Finnországból, Kontupohja Orosz-Karéliából és Schwarzenbach Németországból.”

Mi, tataiak ezen a vasárnapon az istentiszteletünkön a záróimádságban (oratio oecumenica) imádkoztunk Tapaniért és a joensuui gyülekezetért, illetve e-mailben köszöntöttük, s kértük kimentésünket.

■ FRANKO MÁTYÁS

Forrás: Lutherrözsza – a Tatai Evangélikus Egyházközség hírllevele, 2017. november

HUMOROSAN EVANGÉLIKUS

„Ha azt képzelném, hogy az Úristen nem érti a tréfát, nem is akarnék a mennybe jutni!”

(Luther Márton)

3 x 1 KÉP, AVAGY: MÉG MINDIG REFORMÁCIÓ 500!

„Zalaegerszeg városa Luther-szobrot állítottatott az evangélikus templomunk mellé az ötszázadik évforduló tiszteletére. És (természetesen teljesen véletlenül) éppen a születésnapomon volt a felavatása.”

Forrás: Zsugyel-Klenovics Katalin lelkész nő Facebook-oldala

Fény a korán sötétedő őszi délutánokon

Mindenhogyan szeretjük! A Zalaegerszegi Evangélikus Egyházközség kreatív bibliaóráinak alkotásai

Forrás: az egyházközség Facebook-oldala

Hálaadás egy szolgáló életért

Egyházkerületünk örökös tiszteletbeli felügyelője egy olyan – túlzás nélkül mondható – egyháztörténelmi jelentőségű esemény aktív részese volt, amely hosszú időre meghatározza kerületünk, de egész Magyarországi Evangélikus Egyházunk struktúráját, helyzetét is. Dr. Weltler János azon csendes, elkötelezett egyházi szolgálattelvők közé tartozott, akik nem keresték a nyilvánosságot, magukat nem tolták előtérbe. Azonban ha egy feladat vagy egy jelöltség, tisztség rátalált, azt a tőle megszokott maximalizmussal igyekezett ellátni.

Amikor gyakorlatilag egy teljesen új formát kellett tartalommal megtölteni régi-új dunántúli kerületünk újjáalakulásával, ehhez adott volt egyházszertete, gyülekezetismerete és nem utolsósorban kitartó, hűségese hite. A 2000. évi iktatáson elhangzott felügyelői székfoglaló minden szava megfontolt, alaposan átgondolt, közös munkára hívó volt. Meggyőződésem és tapasztalatom szerint az

akkor szintén új hivatalba lépő püspök, Ittész János olyan társat kapott a szolgálatba, akivel nemcsak az egyházkerület, de az országos egyház, esetenként egy-egy nehéz gyülekezeti konfliktus ügyét is megszthatta.

A soproni líceum igazgatótanácsában is ezek voltak számára a sarokkövek. A Krisztus-központú gyülekezetek építése, épülésének segítése. Mindent ennek fényében vizsgált. Legyen az oktatás, diakónia vagy kántori szolgálat. De ugyanígy a lelkészek szolgálati feltételeinek javítása is azért szerepelt prioritásként sokszor jelentéseiben, mert gyülekezetén, családján keresztül maga is megtapasztalta, milyen áldás tud lenni egy szolgálatra felszabadult lelkész. Akit nem terhelnek olyan feladatok, amelyek elvonják a figyelmét, erejét a lényegről. Így állt helyt maga is kerületünk élén, az országos presbitériumban vagy akár szerényen az orgona, esetenként a harmónium billentyűinél.

Dr. Weltler János rendkívüli időben, rendkívüli emberként szolgáló élettel mutatott példát sokunknak hitből, hűségből hitelesen. Legyen áldott emléke!

■ MÉSZÁROS TAMÁS

Forrás: Dunántúli Harangszó, 2017. ősz

Hirdetni a kétezer éves üzenetet

Világi médiumoknak válaszoltak püspökeink

A reformáció indulásának jubileuma alkalmából világi sajtótermékek munkatársai is megkeresték egyházunk három egyházkerületének püspökeit, a hitújítás jelentőségéről, mai üzenetéről (is) kérdezve őket. Az október végén Gáncs Péterrel, Fabiny Tamással és Szemerei Jánossal készült interjúkat szemléztük.

Gáncs Péter elnök-püspök, a Déli Egyházkerület püspöke: Mai szóval azt lehetne mondani, hogy a reformáció kommunikációs forradalom volt. Isten anyanyelven beszél hozzánk, és mi közvetlenül megszólíthatjuk őt. A reformáció szabadságot hozott: azt, hogy önállóan feltehetem a kérdéseimet Istennek, de a világgal kapcsolatban úgy általában is. Az önálló gondolkodás komoly vívmány volt. A Lutherék wittenbergi otthonában tartott asztali beszélgetéseken hallatlanul széles volt a témák köre.

[...]

Luther nem szent. Nem szeretnénk őt heroizálni. Mindig van olyan kísértés, hogy „csináljunk” protestáns szenteket. De ezt teológiailag nem tudjuk igenelni. Nem is szeretjük magunkat lutheránusnak nevezni. Az evangéliumot, vagyis a jó hírt szeretnénk a nevünkben hordozni, nem egy ember nevét. Luthernek voltak korlátai, félelmei, és a középkor embere volt. Amit mondott, azt korának kontextusában kell értelmezni. Súlyos hiba lenne például a korabeli zsidóságot keményen kritizáló gondolatataiból levezetni Auschwitzot...

[...]

Szeretnénk az óvónő- és a pedagógusképzést újraindítani. Ezek mind léteztek a két világháború között, még evangélikus jogakadémia is. Mi voltunk az egyetlen történelmi egyház, amely minden oktatási intézményét elveszítette. A Budapest-Fasori Evangélikus Gimnáziummal indultunk újra 1989-ben. Örülünk, hogy újra vannak intézményeink, és komoly terveink vannak a felsőoktatással is.

(R. Kiss Kornélia:
„Nem csinálunk protestáns szenteket”.
Magyar Nemzet, 2017. október 31.)

Egyik evangélikus énekünk így szól: „Ő [Jézus] a fény, mi színei...” Kifejezi, hogy az isteni teremtés modellje a különbözőségekre gazdagságára épül. Évek óta szeptemberben ökumenikusan hirdetjük meg a teremtés hetét, amelynek idején programfüzetében egy katolikus kolléga Luther 95. tételének első mondatát idézte, ami naponkénti megtérésre, átformáló életújulásra hív. De nem elég csupán Istennel rendezni a viszonyunkat. Ennek gyümölcseként a teremtett világgal, benne teremtménytársainkkal is harmonikus összhangba kell kerülnünk.

[...]

A reformáció egyfajta kilépés is volt az emberek közé. Luther nagy újítása, hogy kivitte az evangélium ügyét az utcára, és nagyon egyszerűen, érthetően, a Szentírást anyanyelvükre lefordítva magyarázta el Isten üzenetének lényegét. Az egyháznak tehát arra kell vigyáznia, hogy ne zárkózzon be. Az emberek nyitottak a tényle-

ges értékekre, de ha azt látják, hogy zárva a templom kapuja – képletesen és a valóságban is –, akkor továbbmennek. A reformáció arról is szólt és szól, hogy nyitott ajtókkal képviseljük a keresztény civilizációt.

[...]

Érdemes a protestáns szónak azt a pozitív értelmét előtérbe helyezni, amely az értékek melletti kiállást jelenti. A hitünket, kultúránkat is úgy tudjuk csak megvédeni, ha megvalljuk szóval és ha kell, cselekedettel. Luther Márton úgy tekintett az iszlám terjeszkedésre, mint amin keresztül Isten rá akar ébreszteni bennünket, hogy becsüljük meg azt, amink van. Ez ma is aktuális és megszívlelendő.

(Megyeri Dávid: Nyitott ajtókkal.
Magyar Idők, 2017. október 31.)

Fabiny Tamás, az Északi Egyházkerület püspöke: A korábbi százas évfordulók antikatólikus jellege után most, az ötszázadikán jutottunk el oda, hogy már nem a katolikusok ellen, hanem velük együtt tudunk emlékezni. A múlt évi svédországi lundi megemlékezésen történt meg az igazi áttörés, amikor október 31-én a Lutheránus Világszövetség vezetősége – köztük én is jelen voltam még az egyik alelnökként – és a Ferenc pápa vezette vatikáni küldöttség közös istentiszteletet tartott. Én akkor azt a kifejezést használtam, hogy megtörtént az ökumené reformációja, mert már közösen tudunk tanúságot tenni a megváltó Jézus Krisztusról. Az ökumené természetesen nem jelenti azt, hogy feladnánk protestáns identitásunkat.

[...]

Több az, ami összeköt, mint ami elválaszt. Csupán néhány igazán markáns különbség van a katolikusok és a protestánsok között, ilyen az úrvacsoratan, a szentségek, továbbá az egyház és a papság értelmezése. A különbségekről nyíltan kell beszélni és beszélgetni, de úgy, hogy megpróbáljuk megérteni és elfo-

KÉPÜNK ILLUSZTRÁCIÓ

gadni a másikat, hogy ő is ugyanabban a Szentháromság Istenben hisz, mint én, csak ezt a hitet nem ugyanazon a módon valljuk meg és gyakoroljuk. A párbeszéd új állomását jelenti Ferenc pápa gyakorlatias, a teológiai helyett lelkipásztori szempontú megközelítése. Ő az értelem-
ben való megállapodás mellett nagy súlyt helyez a szív megállapodására, ezért például megengedhetőnek tartja katolikus-
evangélikus házaspároknál a közös áldozást. Szerintem ez jó irány.

[...]

Nekünk minden év minden napján minden lehetséges alkalommal, módon és eszközzel hirdetni kell nem az ötszáz, hanem a kétezer éves üzenetet, Isten ígétjét. Azt, hogy egyedül hit által, egyedül kegyelemből, egyedül a Szentírás alapján, egyedül Jézus Krisztus kereszthalála és feltámadása által üdvözülhetünk. De nem elég az ígét hirdetni, ragozni is tudni kell.

[...]

Az európai egyházak elöregedése és jóllakottsága, kényelmessége, sokszor lustasága eleinte csak a nyugatiakat jellemelte, de időnként és helyenként már nálunk is tapasztalható.

[...]

Ötszáz évvel ezelőtt a Török Birodalom európai terjeszkedését mohamedán veszélyként értelmezte Luther, és prédikációiban Isten büntetése eszközének nevezte, ezért keresztény honfitársait önkritikára, bűnbánatra, megtérésre intette és buzdította. Ma sem elég, ha csak sóhajtozunk a migráció és az iszlám terrorizmus veszélyei miatt, és képmutatónan siratjuk a keresztény Európát, hanem éljük meg sokkal markánsabban, bátrabban, hitvallásosabban a kereszténységünket, és akkor esélyünk van arra, hogy nem fognak bennünket elnyomni a más vallású, identitású bevándorlók.

(Faggyas Sándor: „Bátrabban kell megélnünk kereszténységünket”.

Magyar Hírlap, 2017. október 31.)

Szemerei János, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke: A reformáció eredetileg kizárólag hitéleti, teológiai kérdést vetett fel, de később átlépett az egyház határára, széles közösséget ért el. Olyan országokban is nagyra becsülik Luthert, ahol egyébként nagyon kevés protestáns él. Európában egyetlen ország van, ahol a reformáció nemzeti ünnep, Szlovénia, ahol a protestánsok aránya nem éri el az egy százalékot.

[...]

A reformáció szemlélete forradalmi megközelítést hozott. Nem azt várta a hívektől, hogy tanulják meg az egyház nyelvét, hanem az egyház tekintette kötelességének, hogy megtanulja az emberek beszélt nyelvét. Az egyháznak, a tár-

sadalomnak, a világi vezetésnek kötelessége, hogy a rábízottakra figyeljen, velük törődjön, és az ő gondjukat viselje. Luther és a reformátorok megértették, hogy Isten közeledik az emberhez, az emberré lett Jézus Krisztusban Isten nagy lépésre szánja el magát szeretetből. Ez áthatja az egész reformátori gondolkodást, Isten ígéje mérték, útmutató az életünkben.

[...]

Nem az a kérdés, hogy anyanyelven elérhető-e mindenki számára a Biblia, hanem az, hogy hiába van meg, mintha az emberek nem volnának kíváncsiak rá. A mai embernek is újra fel kell azt fedezni. Tudjuk, tapasztaljuk, hogy a Szentírás olyan páratlan könyv, Isten ígéje, amit az ő áldása kísér. Sok ember élete változott meg a múltban, a jelenben, és változik meg a jövőben is általa. Nagyon fontos volna, hogy a ma embere is újra felfedezze a Szentírást.

[...]

FOTÓK: KISS TAMÁS

Ha arra gondolok, milyen nehéz volt a protestánsok történelme Magyarországon – noha ott vannak a pártfogók, a hívők fölé védőernyőt tartók, azok, akik hitvallással, hűséggel helytálltak –, mindenek ellenére, a legviharosabb időben valóságosan ott volt velük a kegyelmes Isten. Ez a mai embernek is erőt kell, hogy adjon. Akkor is, amikor egyébként sok nehézséggel küszködik. Az évforduló azt jelenti, hogy a történelemformáló Isten kezében vagyunk. Nemcsak a régi-ek voltak abban, mi is abban vagyunk. Ez nagy erőforrás számunkra.

(Balla Emőke: Ajándékba kapjuk az üdvösséget.

Veol.hu – Veszprém megyei hírportál, 2017. október 31.)

Végezzék a nők a házimunkát, a férfiak pedig keressenek?

Nincsenek bibliai nemi szerepek

A közvéleményben újra meg újra megerősödnek azok a hangok, amelyek azt mondják, hogy mindenkinek megvan a maga dolga: a nők végezzék a házimunkát, gondozzák a gyerekeket, a férfiak pedig keressék meg a kenyérrelalót, és lássák el a vezető szerepeket. Mindezt pedig bibliai igékre hivatkozva, mondván: a Szentírás világosan meghatározza a nemi szerepeket. De mi van azokkal, akik nem férnek bele ezekbe a skatulyákba? Lehet Jézus Krisztus követője, aki nem tud azonosulni a kívülről rászabott szerepekkel?

Minden egyes férfi és nő Isten képmása a földön, és minden egyes embernek megvannak a maga kegyelmi ajándékai, amelyekkel Istent tudja szolgálni a saját életében. Mégis sokan elbátortalanodnak Jézus követésében, mert az egyház vagy annak tagjai félreállítják őket arra hivatkozva, hogy erősségeik és képességeik nem illenek a bibliai alapokon nyugvó nemi szerepekbe.

Túl sok olyan férfiról tudunk, akik nem birtokolták a klasszikus férfias tulajdonságokat, mégis Isten hűséges szolgálóinak bizonyultak. Bibliai listánk a hős férfiakról igencsak hiányos: miért nem jut eszünkbe például sosem az alázatos Júda, aki be merte vallani menyének, Támárnak, hogy igazságtalanságot követett el vele szemben? Nemcsak a bátor és erős Dávid Jézus őse, hanem az a férfi is,

akiben volt tartás bevallani, hogy hibát követett el.

Mint ahogyan ebben a témában nem emlegetjük gyakran Bárakot sem, aki csak akkor volt hajlandó hadba vonulni, amikor Debóra is vele tartott, vállalva ezzel, hogy az asszonyé lesz a győzelem dicsősége, nem pedig az övé. A karácsonyi történetben olyan könnyen átugorjuk József szerepét, aki csendes erejével és hitével tette, amit kellett, és hagyta, hogy Mária kerüljön a középpontba. Jézusról nem is beszélve, aki egy olyan korban, amelyben a politikai és a társadalmi elvárás az volt, hogy egy férfi kardot ragadva felkeljen a római elnyomás ellen, ő a szolgálókat és az alázatot választotta, felvállalva, hogy így nem illik bele kora vallási és társadalmi skatulyájába.

JÚDA ÉS TÁMÁR - REMBRANDT-ISKOLA (1650-1660 KÖZÖTT)

Az ezer héber szó hússzor fordul elő az Ószövetségben, legtöbbször militáris kontextusban, erős katonákra használva. Istent is illetik az ezer szóval, mint aki erősebb minden kardnál és lónál, ő az a segítő, aki Izrael népét győzelemre vezeti a harcban. Két hely van, ahol nem erős harcosokra használják az ezer szót: a *Genézis* könyvében az asszony teremtésénél. Itt mindig segítőtársnak fordítjuk: „Azután ezt mondta az Úristen: Nem jó az embernek egyedül lenni, alkotok hozzáillő segítőtársat.” (1Móz 2,18)

van írva. De mi van azokkal, akik nem találnak párt? Vagy nem lehet gyerekük? Netán egyáltalán nem érzik otthon magukat a segítő foglalkozásokban, és nem szeretnék a háttérben meghúzódni? Ők nem igazi segítőtársak? Ők nem tudják betölteni, amire Isten „rendelte” őket? Az idősebb nők, akik a nőktől elvárt feladatokat már beteljesítették, már nem hasznos tagjai Isten országának?

Sokszor mint Hamupipőke mostoha-nővérei, próbáljuk magunkat belekényszeríteni olyan cipőbe, amelyek nem ránk

nőalakokról, akik „férfias” tulajdonságait használták fel Isten ügyének előmozdítására. Hány mai Debóra mondott le arról, hogy vezető legyen, csak azért, mert némelyek szerint a vezetés nem nőknek való? Hány mai Huldában némult el a próféta hang? Hány modern Lídia maradt otthon, hogy kiszolgálja a családját, amikor arra lett volna hívása, hogy gyülekezeteket plántáljon? Hány igazi hívőt – férfiakat és nőket – vesztítettük így el, csak mert nem engedték nekik, hogy úgy szolgáljanak, ahogyan ők tudnak?

Túl sok férfi és nő hallgattatta el magában Isten hívását, csak hogy megfeleljen az emberek által felállított nemi szerepeknek. Pedig ha valamit megtudhatunk a Bibliából, akkor az az, hogy nincsenek bibliai nemi szerepek. Ugyanis Isten nem a nemünk alapján hív el bennünket, hanem a személyiségünk alapján. Isten nem azt nézi az életünkben, hogy mennyire tudunk megfelelni a társadalom elvárásainak, hanem hogy mit tudunk kihozni a saját képességeinkből. Mindannyian – férfiak és nők – az ő segítőtársai vagyunk, ezért aztán mindannyian „ezerek”. Jézus Krisztus harcosai, akik az életünknek azon a csataterén küzdünk, ahová a legjobban passzolunk.

■ KOVÁCS BARBARA

Túl sok férfi és nő hallgattatta el magában Isten hívását, csak hogy megfeleljen az emberek által felállított nemi szerepeknek. Pedig ha valamit megtudhatunk a Bibliából, akkor az az, hogy nincsenek bibliai nemi szerepek.

Az ósanya tehát „ezer”, harcos, mégis gyerekkorunk óta azt tanítják nekünk, hogy a segítőtárs az anya, a háziasszony és a szociálisan érzékeny segítő szinonimája. Folyamatos a nyomás a keresztyén nőknél, hogy ennek a szerepnek megfeleljenek, hiszen ez már a Bibliában is meg-

vannak szabva. Túl sok ilyen nőt ismerünk, akik erős harcosok, mégis elhitték velük, hogy ez nem nőies, ezért el kellett fojtaniuk ezeket a tulajdonságaikat. Pál apostol szavaira hivatkozunk, amikor azt mondjuk, hogy egy nő nem taníthat a gyülekezetben, viszont hallgatunk azokról a bibliai

Luther-utak – 7. rész

Kis emlékhelyek, nagy hatás

Frankfurt és Lipcse egyaránt állomásai a mostani, hetedik Luther-útvonalnak. E két település a Német Nemzet Szent Római Birodalmának – hazánkban ismertebb nevén a Szent Római Birodalomnak – a legjelentősebb városai közé tartozott. Luther ennek ellenére újra és újra kisebb településeket és falvakat keresett fel, hogy eszméinek kiváló prédikációival hangot adjon. Ezen az útvonalon a „klasszikusok” mellett helyet kapnak ilyen „titkos apróságok” is, amelyek a reformáció megértése szempontjából döntő jelentőségűek.

FRANKFURT, STÄDEL MÚZEUM

Frankfurtból Wittenbergbe

A hetedik Luther-útvonal ismét Frankfurtból indul; a várost kulturális szempontból izgalmassá teszi az egyedülálló Museumsufer. Frankfurt különleges múzeumi negyede a Majna folyó partján található. Minden év augusz-

tusának utolsó hétféjén itt rendezik meg a Museumsuferfest rendezvénysoportot, minden tavasszal pedig a múzeumok éjszakáját tartják itt. A kilenc múzeumot magában foglaló részen található mások mellett az Iparművészeti, az Építészeti és a Filmmúzeum is.

Ezután Marburg felé vesszük az irányt, ahol Ulrich Zwingli svájci reformá-

Különös Luther-emlékhelynek számít Zwickauban a Lutherkeller, közvetlenül a Luther-templom alatt, egészen közel a pályaudvarhoz. A helyszín egyszerre kocsmá, zenekari próbaterem, asztalitenisz-terem, kerékpár- és faműhely, élő színpad, istentiszteletek helye. A zwickauai Stadtmission (Városmisszió) által üzemeltetett pincehelyiségben évente ötször rendeznek bluesistentiszteletet – a Biblia, élő zenekarok, kenyér és persze Luther Márton „kiséretében”.

tor és Luther Márton találkozott, majd Bad Hersfeldbe visz az út; a város apátsági temploma ma a világ legnagyobb román stílusú templomromjának számít. Innen indulunk Eisenachba, majd a város melletti Wartburg várába, ahol Luther mindössze tizenegy hét alatt fordította le német nyelvre az Újszövetséget; az újranyílt, gondosan helyreállított Luther-házban a *Luther und die Bibel (Luther és a Biblia)* című új állandó kiállítás mutatja be a részletesen a reformátor gondolatait és cselekedeteit.

Zwickau a Luther-út egy újabb állomása Szászországban. A városban körút vezet a legjelentősebb reformációs helyszínekre. Zwickauban igen hamar elterjedt a reformáció, ebben pedig része volt annak, hogy Luther a városban több helyen is sokaság előtt prédikált; volt alkalom, hogy a városháza díszes erkélyéről beszélt. A reformátor Zeitz városában is fontos prédikációkat tartott 1542-ben, 1544-ben és 1545-ben. Itt a legfőbb látványosságok: a kolostortemplom, a könyvtár, a dóm és a lutheri tézisek eredetijét őrző

WARTBURG, VÁR

WITTENBERG, VÁRTEMPLOM

Útvonal-információ

Hossz: kb. 800 km
 Kiindulópont: Frankfurt
 Célállomás: Wittenberg
 Állomások: Frankfurt, Marburg, Bad Hersfeld, Eisenach, Zwickau, Zeitz, Grimma, Lipcse, Eisleben, Mansfeld, Torgau, Wittenberg
 Repülőterek: Lipcse-Halle, Erfurt-Weimar, Berlin, Drezda
 InterCityExpress-pályaudvarok: Frankfurt, Bad Hersfeld, Eisenach, Lipcse, Wittenberg

FOTÓK: A NÉMETTURISZTIKAI HIVATAL OLDALÁ – GERMANYTRAVEL

ZEITZ, MIHÁLY-TEMPLOM

Mihály-templom. A város azonban arról is híres, hogy a reformátor férfi utódai mindannyian itt éltek.

Katharina von Bora, Luther későbbi felesége 1523-ban egy Grimmához közeli kolostorból, gyerekkora és fiatalsága helyszínéről szökött meg, ezért nem hagyhatjuk ki ezt a helyszínt sem utunkon. Luther 1519-ben Lipcsében részt vett a Pleißenburg épületében tartott lipcsei disputáción, így a Johann Sebastian Bachról is ismertté vált várost a reformátor miatt is érdemes felkeresni.

Érdeemes tudni, hogy a Luther család már egy évvel Luther Márton születése után elhagyta Eislebent, és Mansfeldbe költözött. A szülői ház ma már múzeum, és a város Szent György-templomában látható Luther Márton egyetlen életnagyságú képe. Következő állomásunk Torgau, a reformáció politikai központja, mely még arról is ismertté vált, hogy itt halt meg Katharina Luther. Az útvonal utolsó állomása pedig mi lehetne más, mint a leglutheránusabb a Luther-városok között: Wittenberg, amelynek belvárosában lépten-nyomon találkozhatunk a reformáció szellemiségével. (X)

Supported by:

on the basis of a decision by the German Bundestag

Németország
Egyszerűen barátságos

www.germany.travel

Éljen át 500 év reformációt! Nem itt szólt Luther Márton a szószékről? Nem itt visszhangzottak a kalapácsütések, amikor 95 tézisét kiszögezte a Wittenbergi Vártemplom kapujára? A Luther-helyszíneken szinte érezheti a nagy reformátor szellemét. **Kövesse Luther Márton nyomát Németország-szerte: www.germany.travel/luther**

_a látnok

Bánki Beni

Reformáció 500

Örökmozgó a világ, zajlik a kamaszkorom.
 Sodor hátán a kor, de a hitbe kapaszkodom.
 Napról napra egyre több folt kerül egy apró lapra,
 mert ember vagyok, aki a bűnt kézről kézre adja.
 Aki kapja, marja, így talál régi hibánk új társra.
 És még mennyi más hiba kerül az útjába...
 Tervek, terhek, a hétköznapiak súlya nyom.
 Ez nem jó, ezt beláttam, mégis most úgy hagyom.
 Az időnk véges, a mindent akarjuk zsebre vágni,
 de én szeretnék már valami szebbre vágni.
 Vágyom a tiszta létet, amiért akár az időben visszalépek.
 Hajóm az Úrhoz tart, tudom, hogy nem kap léket.
 Persze, mondhatom, hogy én vagyok a sorsomnak gazdája,
 de én csak én vagyok, és népes az Úr nyája.
 Én az élet egyszerű vázát, a tabula rasát szeretném,
 hogy rajzoljak rá virágokat, fölé nap, köré ösvény.
 Az ősit, a jól beváltat és mégis frisset, azt vágyom,
 az őszinte szeretetet, és tudom, hogy nem álom.
 Nekem ez a reformáció, ez mozgat előre,
 és így megyek hátra, hogy tanuljak belőle.
 Míg a jövő mintái egyre csak szövődnek,
 így köszönök a szembejövőknak.
 Az örökké bennünk dobog, és most nem a szívre gondolok,
 gondolj bele, miért vagyunk mindannyian rokonok.
 Az ember, mert él, hajlamos a jóra,
 és mégis van, hogy sáros bakancssal tapos a hóba.
 Az irány már bennünk, a csodáért nem kell világgá mennünk.
 A központ: Krisztus, körötte keringünk.
 Emberek vagyunk, emléket hagyunk, köd előttünk, köd utánunk,
 az a legkevesebb, hogy a múlttal szépen bánunk,
 ápoljuk, ha arra szorul, kisüt és beborul,
 az érték mellett a helyünk eltántoríthatatlanul.
 Ötszáz év nem kevés, sok víz folyt le azóta,
 sok tik-takot ejtett meg az óra,
 változtunk az árral és sokszor vele szembe,
 sokszor bíztuk döntésünk az úgymond véletlenre.
 Ötszáz év nem kevés, nem könnyű megőrizni,
 de addig nem kell megijedni,
 amíg a könnyünk egyszínű, és egy mosolyra áll a szánk,
 és méretben pont jó lelket adtak ránk.
 A tételeket nem ma írták, mégis van még szavuk felém.
 A protestáns már nem gúnynev, a Kálvin-csillag ott a helyén.
 A hitünk alapja senkinek sem idegen.
 De küzdelmes út volt, hogy így legyen.
 Tebenned bíztunk eleitől fogva,
 a Te kezded eleitől a miénket fogja.
 Nincs magány, míg fényt ad hitünk parázsa,
 míg minden nap új tabula rasa.
 Míg az értékről tudunk, míg minden tant ismerünk.
 Erős vár a mi Istenünk.
 Mindent csak közösen lehet, mindegy, milyen felekezet.
 Öltözzük fel a szeretetet.

FOTÓ: KISS TAMÁS

A fiatal evangélikus slammer szövege elhangzott a reformáció kezdetének ötszázadik évfordulója alkalmából tartott nemzeti megemlékezésen, október 31-én a Papp László Budapest Sportarénaiban

Felülről jött segítség

Új orgonát szenteltek Szentendrén

Egészen különleges módon ünnepelhette meg a reformáció kezdetének ötszázadik évfordulóját a szentendrei evangélikus gyülekezet. Október 31-én ugyanis egyszerre tartottak jubileumi és orgonaszentelési istentiszteletet a Bükkös-patak partján álló kicsi templomban. A csodálatos új hangszernek csodás története is van.

Az este hat órakor kezdődött istentiszteletre már ötkor sorban érkeztek a hívek, mindenki hallani szeretne volna az új orgonát. A bájos kis templom hamar megtelt, a padsorok mellett is álltak az ünneplők, a templom előtti téren pedig százak követték a várostól kapott LED-falon keresztül az istentiszteletet és az orgonaszentelést. A gyülekezeti tagok mellett a körzet országgyűlési képviselője, Hadházy Sándor, Szentendre polgármestere, Verseghi-Nagy Miklós, illetve városi elöljárók, más felekezetek vezetői, a protestáns presbitériumok is megtisztelték jelenlétükkel a családias hangulatú eseményt, mely több szempontból is fontos volt a szentendrei evangélikusoknak.

Az alap Jézus Krisztus

Az ünnepi istentiszteleten dr. Fabiny Tamás, az Északi Evangélikus Egyházkerület püspöke szolgált. Prédikációjában hang-

súlyozta, hogy a reformáció ünnepe Krisztus ünnepe, és az egyháznak nem szabad letérnie a krisztusi útról. Amikor azonban katonáskodó az egyház, vagy nem nyitott, ajtajait bezárja, és az embereket dicséri Isten helyett, akkor letér Krisztus útjáról. „Bár a lutheri reformáció kezdetének ötszázadik évfordulóját ünnepeljük, nem Luther személye egyházunk alapja, hanem Jézus Krisztus – emelte ki. – Ha Jézushoz közeledünk, egymáshoz közeledünk.”

A prédikáció és a zenei szolgálatok után elhangzott az a közös nyilatkozat, amelyet a szentendrei evangélikus, református és baptista gyülekezeti vezetők fogalmaztak meg és írtak alá a reformáció havában a rendkívüli közös presbitériumi ülésen. A dokumentum a reformációért való hálaadás mellett kiemeli a bűnbánat fontosságát, illetve azt, hogy a versengés helyett egymás támogatását és a közös építkezést tartják szem előtt a gyülekezetek.

Az istentisztelet szabadtéri avató-ünnepséggel folytatódott: a templom előtti tér hivatalosan Luther nevét viseli ezután, és felavatták a templom oldalán elhelyezett Luther-domborművet is. Az egyházi vezetők áldását követően Verseghi-Nagy Miklós polgármester helyezte fel az utcanévtáblát a templom falára, majd egy rézfúvós-kvartett térzenéje mellett a közel négyszáz fős ünneplő közösség szeretetvendégségre vonult át a Vujicsics Tihamér Zeneiskolába.

Itt volt alkalmunk megtudni Horváth-Hegy Olivér parókus lelkésztől, hogy a gyülekezet 2000-ben D. Szevik Imre püspök és Szeverényi János esperes hathatós közbenjárására új templom építésének tervezésébe kezdett. Meghívásos építészeti tervpályázatot írtak ki; a tervezésre a megbízást Kocsis József Ybl-díjas szentendrei építész és alkotótársai nyerték el. 2003 szeptemberében megindulhatott az építkezés, 2004. augusztus 21-én pedig D. Szevik Imre felszentelhetette az elkészült templomot, gyülekezeti termet, parókiát, illetve az új harangokat.

„Amikor tíz évvel ezelőtt Szentendrére érkeztem, tettem egy ígéretet a gyülekezetnek – mondja a lelkész. ►

FOTÓ: KOSZTA IMOLA

– Azt tudniillik, hogy a reformáció kezdetének ötszázadik évfordulójára megépül az orgonánk. Éveken keresztül gyűjtöttük az adományokat, a közösség áldozatvállalása példás volt, de 2016 őszére sem gyűlt össze a kétmanuális, kilencregiszteres, mechanikus orgona ára, huszon-négymillió forint. Egyet biztosan tudtunk: ha forintra nincs meg a teljes fedezet, szeptemberi presbiteri ülésünkön

lemondunk a nagy jubileumra tervezett orgona megépítéséről, és majd valamikor visszatérünk rá.”

Az ima ereje és Isten akarata

A szóban forgó presbiteri ülés hetének hétfőjén azonban becsengetett az evangélikus parókiára egy ismeretlen hölgy,

és azt mondta: volna egy ötlete, hogyan lehetne meg az orgona, de előtte kérdezne két dolgot. Az egyik: mennyibe kerül egy új orgona? A másik: mennyi pénz hiányzik még hozzá?

A parókus lelkész így folytatja a beszámolót: „Röviden elmondtam a történetünket, és hogy bizony az összeg negyede még hiányzik. Erre jött a meglepő válasz: »Odaadom az összeget.« Még kétszer ismételttem el, gondolva, talán nem értette meg, de ő még kétszer mondta szelíd határozottsággal: »Odaadom az összeget.« Megbeszéltünk két nappal későbbre egy időpontot. A hölgy valóban megjelent, és a bankjában valóban leszámolták az összeget, majd együtt átmentünk a szentendrei OTP-fiókba. Útközben elmesélte, hogy ő más felekezethez tartozik, de hallotta a közösségében, hogy az evangélikusok orgonára gyűjtenek. Akkor még nem fogta meg a hír, később azonban egy séta alkalmával barátjánőjével épp az evangélikus templom környékén jártak, s hallott egy hangot, amely azt mondta neki: »Add a pénzed az orgonára.« Ő ezt Isten egyértelmű jelének vette.”

A neve elhallgatását kérő adakozó tehát elsétált Horváth-Hegyí Olivérrel a helyi OTP-be, ahol átvezették a gyüleke-

FOTÓ: BALICZA MÁTÉ

zet számlájára az addig hiányzó összeget. „Három imádságom volt – folytatja a lelkész. – Az egyik: Uram, ha nem akard ezt az orgonát, akkor ne legyen meg rá a pénz. A másik: Uram, belefáradtunk a gyűjtésbe, kifulladt a gyülekezet; kérlek, küldj egy gazdag üzletembert, egy cégtulajdonost vagy egy pályázati lehetőséget, hogy egy összegben kapjuk meg valakitől a hiányzó részt. A harmadik imám pedig az volt: Uram, a gyülekezet békéje ne menjen rá az orgona ügyére, legyen békességünk ebben is.”

Mint kiderült, sokan úgy látták, és talán még most is úgy gondolják, hogy nincs szükség az orgonára, hiszen „luxuscikk”. A parókus lelkész erre így reagál: „Az előbb említett csodával az Úristen engem teljesen megnyugtatott. Ennek az orgonának helye van itt nálunk, áldás van rajta. Innentől ez már nem kérdés.”

A 2016. szeptemberi presbitériumi ülésen tehát nem kellett lemondani az orgonáról. Vasárnap az istentiszteleten bejelentették, hogy megvan az új hangszerre szánt összeg, hétfőn pedig megrendelték az orgonát a Pécsi Orgonakészítő Manufaktúrától. Végül idén október 31-én a gyülekezet és a város nagy örömeire Fabiny Tamás püspök felszentelhetette.

Mindenkire szükség van

Zászkaliczky Tamás orgonaművész, a szentendrei gyülekezet tagja és az orgona tervezője a felülről jött segítség-

ről azt mondja: „Egészen biztos vagyok abban, nem véletlen, hogy ez a segítség az utolsó pillanatban jött. Rá kellett jönnünk ezáltal arra, hogy nem azért sikerült megépíteni az orgonát, mert mi olyan ügyesek vagyunk, mert mindent meg tudunk oldani, hanem mert meg kell tanulnunk újból és újból Pál apostol igazságát: »...nem azé, aki akarja, és nem is azé, aki fut, hanem a könyörülő Istené.«”

Az orgonaművész kiemelte: nagyon örül annak, hogy az orgona építése a gyülekezet szeme láttára történt, mert egy orgonaépítésnek nagyon sok tanulsága is van. „Aki bejött az építéskor, megfigyelhette, hogy mennyire bonyolult szerkezetű ez a hangszer, és láthatta, hogy arra a sok ezer alkatrésze, amely ott volt a templomban, mind szükség van. Mindegyik pótolhatatlan, nem hiányozhat egy sem. Erről ismét Pál apostol juthat eszünkbe, aki a *Korinthusiakhoz írott első levelében* az egyházzal beszél, és azt mondja, mindenkire szükség van. Ebben az orgonában 534 síp van, de nincs két egyforma, mindegyiknek más és más a hangja. De ha értő kezek szólaltatják meg a hangszert, akkor csodálatos harmóniában hangzik fel egyszerre mindegyik. Azt kívánom, bár lennének ilyenek Szentendre gyülekezetei is. Nem vagyunk egyformák, más egyházakhoz tartozunk, más emberek vagyunk, de mindenkire szükség van, kicsikre és nagyokra egyaránt, hogy mindenki a maga módján építse a gyülekezeteket.”

Evangelikus közösség a Bükkös-patak partján. „Amikor idekerültem 2007. szeptember 1-jén, a szentendrei még igen kicsi gyülekezet volt. Kezdetektől a Krisztus-központú közösség építése volt a szemem előtt. A családok, testvérek látogatása és a személyes lelkigondozás – ez az én két kiemelt lelkipásztori területem. Gyermekeként, ifjúként népes családommal együtt a gyülekezetben nőttem fel, ennek jó ízét próbálom átadni a rám bízott családoknak, egyedülállóknak egyaránt” – vall Horváth-Hegyí Olivér.

Mára sok fiatal család megtalálta az evangelikus gyülekezetet, sok a felnőtt konfirmandus, sok az eredetileg más felekezetű, de az evangelikus gyülekezetben meggyökerezett tag. Ebben jelentős szerepe van a gyülekezet saját zenei óvodájának, amelyet kizárólag missziói céllal alapítottak 2011-ben. Mint megtudjuk, a mag körülbelül százhusz-százharminc családból áll. Ők nagyrészt szentendriek, de pomáziak, budakalásziak is szép számban kötődnek a közösséghez. A növekvő gyülekezetéről a lelkész csak ennyit mond: „Ahogy Jézustól tanuljuk, a keresztény közösség nem lehet más, mint befogadó közösség.” Hogy a gyarapodás milyen mértékű, arra bizonyíték, hogy szeptembertől Bence Áron személyében beosztott lelkész is szolgál Szentendrén. Horváth-Hegyí Olivér szerint körülbelül tíz év múlva meglesz rá a lehetőség, hogy – ha Istennek is ez a terve a közösséggel – Pomáz és Budakalász leválasszon, és önálló templomot, parókiát kapjon.

Az igen különleges templomban legutoljára a karzatot alakították át, hogy még többen elférjenek, de át kellett alakítani egy második helyiséget is a húsz-huszonöt fős vasárnapi iskolának, és a közeljövőben a parókia helyiségeit kellene újabb gyülekezeti teremmel, lelkigondozói szobává, újabb lelkési irodává alakítani.

És hogy mi állhat – a Szentlélek munkája mellett – a növekedés hátterében? „Istentől kaptunk néhány feladatot, amelyeket igyekszünk komolyan venni: az iskolai kötelező hittanórákat, amelyeket öt hitoktató mintegy kétszázhusz hittanos között lát el; aztán az óvodás családjaink érdeklődését, a harmincas-negyvenes korosztály jelenlétét, az Istent kereső emberek őszinte kérdéseit – mondja a parókus lelkész. – Tehát alulról építkezünk. Ha a gyermekek Krisztuséi, a gyülekezetnek hosszú távon van jövője.”

■ KÉZDI BEÁTA

FOTÓ: BALICZA MÁTÉ

4600 kilométer h-moll mise

Tíz alkalommal hangzott el a Kárpát-medence különböző városaiban a reformáció kezdetének ötszázadik évfordulója alkalmából 2016. október 22. és 2017. október 22. között dr. Kamp Salamon Kossuth-díjas karmester vezényletével, a Lutheránia énekkar, a Budapesti Vonósok és az énekes szólisták előadásában Johann Sebastian Bach h-moll miséje. Négy országban jártak az előadók, miközben négyezer-hatszáz kilométert tettek meg: ennyi utazással akár Budapeستől Novoszibirszkig is el lehet jutni. Novoszibirszk helyett Pécs, Sopron, Révkomárom, Brassó, Budapest, Pápa, Békéscsaba, Debrecen, Szeged és Szabadka voltak az úti célok.

A h-moll mise felhangzott kiváló akusztikájú hangversenyteremben, nem oratóriumokra tervezett modern kulturális központban, kastélyudvarban, evangélikus, református és katolikus templomban. Néhol kiválóak voltak a körülmények, ideális az akusztika, mindenki mindent látott és hallott, és volt, ahol a fizikai akadályok sokaságát kellett legyőzni, mire megszólalhatott a mű.

Megszólít és összekapcsol

Bach h-moll miséje rendkívüli és besorolhatatlan alkotás. Egységes mű, de a szerző életében soha nem hangzott el

egyben; egyházzene, de nem fér el a liturgikus keretekben; evangélikus szerző műve, de a latin nyelvű mise állandó részeit dolgozza fel. Nem szorítható a szokásos sémákba, nem tudjuk igazán, hogy kinek is szól, de éppen ezért emelkedik felül minden korláton, és szólít meg mindenkit. A h-moll mise valódi egyetemes zene, összeköt előadót és hallgatót, múltat és jelent, és ami a legfontosabb: Istent és embert.

Ennek az egyetemességnek köszönhető, hogy sehol nem hatott idegenül. Egyháztagot és zenekedvelőt, protestáns és katolikus, az anyaországban és határon túl élőt, városit és falusit egyaránt meg tudott érinteni. Pedig Bach

zenéje az elmúlt két és fél évszázadban soha nem volt populáris muzika, mindig is réteggkultúra maradt, ma ez talán még inkább igaz. Az előadók azonban alkalomról alkalomra megtapasztalhatták, nem kellett ahhoz „vájtt fül”, hogy a mise ősi szövegének dramaturgiája és Bach zenéjének dinamikája magával ragadja a hallgatókat.

Zenekritikus biztosan meg tudná mondani, hogy a tíz előadás közül melyik volt a legkiforrottabb, szakmailag, zeneileg a legtökéletesebb. Én nem vagyok hivatott erről ítéletet mondani, vállaltan szubjektíven három előadást emelek ki.

Májusban egy mára már szinte teljesen eltűnt közösség, az erdélyi szász evangélikusok legfontosabb templomában, a brassói fekete templomban hangzott fel a h-moll mise. Az út megszerzésében és népszerűsítésében részt vettek a Brassó környékén élő barcasági magyar evangélikusok is. A szászok és a barcaságiak sokszor megsebeztek egymást a történelem során, aminek hatása ma is érezhető. Ezért volt különös jelentősége annak, hogy a brassói fekete

FOTÓ: TIMÁR MIHÁLY

templomban a házigazda mellett a barcasági Apáca lelkipásztora is köszöntötte a megjelenteket. Megrendítő volt egy gyönyörű gótikus, majd' ötszáz éve evangélikus templomban megszólaltatni a zeneművet. Amikor az Apácáról érkezett fejkendő s nénik arca felderült a *Gloria* tétel első ütemeinek felcsendülésekor, az végképp bizonyítékot szolgáltatott arról, hogy Bach zenéje mindenkit magával tud ragadni.

Megajándékozott énekkar

A darab utolsó két előadására a szegedi dómban és a szabadkai Szent Teréz-bazilikában került sor, mindkét helyen az esti mise után. Szegeden az állami Reformáció Emlékbizottság miniszteri biztosa, dr. Hafenscher Károly és dr. Kiss-Rigó László szeged-csanádi megyés püspök köszöntötte a gyülekezetet – „hazai pályáinkon”, a protestáns templomi helyszíneken sem volt minden esetben természetes, hogy a házigazdák ilyen szinten üdvözléjk az előadókat. A dóm főhajójában többen állva hallgatták végig a kétórás darabot, mivel nem mindenkinek jutott ülőhely.

Szabadkai evangélikus testvéreinknek ezen a hétvégén nem volt könnyű dolguk, hiszen Dolinszky Gábor püspökhelyettes vezetésével nemcsak a közel százfős együttes ellátásáról és programjának a legapróbb részletekig menő, pontos megszervezéséről kellett gondoskodniuk, hanem Dolinszky Áron lelkeszszenteléséről is, amelyet október 22-én 10 órakor tartottak a szabadkai evangélikus templomban. Az ünnepi szertartást és szentelést Adorjáni Dezső Zoltán, a Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház püspöke végezte. Ez azonban nem akadályozta meg a szabadkaiakat abban, hogy megmutassák, milyen szeretetteljes és gondos a hamisítatlan délvidéki

FOTÓ: FEJÁBB KAMP SALAMON

vendéglátás. A szabadkai lokálpatrióták lelkesedésének köszönhetően Szabadka méltán híres szecessziós városházájába is bejuthattak a Magyarországról érkezett vendégek.

A h-moll mise Szabadkán valóban a teljességről szólt. Határon túli magyar evangélikus gyülekezet szervezte az alkalmat a ma már kétnyelvű szabadkai katolikus templomban, ahol az erdélyi evangélikusok püspöke, Adorjáni Dezső Zoltán mondott köszöntőbeszédet. Valljuk meg, hajlamosak vagyunk – akár a legjobb szándékkal is – az idősebb testvér leereszkedésével fordulni határon túli nemzetársaink felé. Szabadkán azonban a Lutheránia lett a megajándékozott: nemcsak a városban lépten-nyomon az előadást hirdető plakátokkal, a kiváló el-látással és megkülönböztetett szeretettel vagy a figyelmes és lelkes közönség-

gel zsúfolásig megtelt templommal, hanem Dolinszky Gábor püspökhelyettes és az evangélikus gyülekezet jóvoltából egymillió forint adománnyal is. Be kell vallanunk, hogy amikor Dolinszky Gábor átnyújtotta az adományozó levelet Kamp Salamon karnagynak és Herényi Istvánnak, a Lutheránia Egyházzenei Alapítvány kurátorának, a meghatódottságtól sokaknak könny szökött a szemébe. Azt hiszem, a Lutheránia száztizennhárom éves története folyamán először kapott ilyen készpénztámogatást, amellyel a szabadkaiak lehetővé tették, hogy az énekkar új zenekari anyagokat vásároljon Bach h-moll miséjéből, *Máté-passiójából* és kantátáiból.

Bach által közelebb

Ez a turné egyike volt a Reformáció Emlékbizottság *Zenei hitvallásaink* sorozatainak. Úgy vélem, ennél kifejezőbb összefoglaló címet nem lehetett volna adni az előadásoknak. Tíz különböző helyszínen, különböző közönségnek, de egyforma módon hitünk megvallásáról szólt a h-moll mise. Ha ez a Bach által megkomponált hitvallás csak egy kicsit is közelebb hozott embert emberhez és embert Istenhez, már nem hiába ünnepeltük a reformáció indulásának ötszázadik évfordulóját.

■ KERTÉSZ BOTOND

GAFIKA: ZENEI HITVALLÁSAINK I. MŰSORFÜZET

Az egyház mint emberarcú közösség

Paulik Enikő számára családi örökség az ökumené

Sorozatunkban az Evangélikus Hittudományi Egyetem teológusi, lelkészi hivatásra készülő hallgatóit szólaltatjuk meg indíttatásukról, a szolgálattal kapcsolatos elképzeléseikről, céljaikról. Az ősztől Rómában ösztöndíjasként tanuló Paulik Enikő teológus-lelkész szakos hallgatóval pályaválasztásáról, gyülekezeti képéről és hivatásáról beszélgettünk.

– **Miért választottad a teológiát?**

– Kondorosról származom. Bár a középiskoláig is evangélikus voltam, nem jártam gyakran a templomba. A változás a békéscsabai evangélikus gimnáziumban történt, ott ismerkedtem meg jobban a kereszténységgel, az evangélikussággal és a saját hittemmel is. Az érettségimél már gondolkodtam a teológián, de végül biológia szakra jelentkeztem. Aztán egyéves OKJ-s képzésen vettem részt, az után éreztem, hogy nekem a teológián van a helyem.

– **Teológiai tanulmányaid alatt az egyháztörténet kezdett el különösen érdekelni. Mivel foglalkozol ezen belül, és miért tartod érdekesnek?**

– A gimnáziumban a történelem és a biológia voltak a kedvenc tantárgyaim. Mindig is érdekelt, hogy emberek hogyan reagáltak különböző történelmi helyzetekben. Korábban foglalkoztam az örmény népiértéssel, az utóbbi időben, Korányi András professzor javaslatára, az 1938-as budapesti eucharisztikus világkongresszus hatását kutatom. Utóbbiról tervezem írni, evangélikus szemszögből, a szakdolgozatomat. A 2020-as újabb budapesti eucharisztikus világkongresszus miatt ez aktuális, ezért azt vizsgálom majd, hogy miként hatott egyházunkra az 1938-as esemény.

– **Milyennek képezed el a 21. század egyházát?**

– Elsőre egy vidám, emberarcú közösség jut eszembe, amelyik azért komoly is. Nem kirakategyházra gondolok, hanem belső tartalommal bíróra, amely kifelé is sugárzik. Olyan egyházat képezek magam elé, amelyik minden helyzetben jelen van, aktív és befogadó.

– **Mit jelent számodra az ökumené?**

– Édesanyám református, édesapám katolikus, öcsém meli evangélikusok vagyunk, így az ökumené nálunk családon belül kezdődik. Bárhová kerülök is majd, szeretnék jó kapcsolatot ápolni a különböző felekezetek vezetőivel és híveivel. Vallom, hogy tanulhatunk egymástól.

– **Milyennek látod az egyházi szolgálatot, a lelkészi felelősséget?**

– A lelkészi szolgálat nagyon sokrétű, amelyhez a hiten kívül elsősorban kitartásra és közösségépítő összefogásra van szükség. A magam részéről nem szeretném, hogy majd félüton

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

elfogyjon az erőm. Szolgáltam már idősök otthonában és iskolában is, úgy érzem, hogy könnyen megértetem magam a különböző generációk tagjaival. Színes életet szeretnék majd a gyülekezetbe vinni. Örülnék, ha a korosztályi és valóban sokszínű programokkal a leendő közösségem életét gazdagítani tudnám.

– **Melyik bibliai ige a meghatározó számodra?**

– „Gyermekeim, ne szóval szeressünk, ne is nyelvvel, hanem cselekedettel és igazsággal.” [1Jn 3,18] Tavaly újszövetségi exegetikus órán vizsgáltuk János leveleit, és ez a mondat nagyon megragadta a figyelmemet. A gyakran nagy kihívást jelentő szeretetet szeretném a napjaimban is megvalósítani az emberek közelségében.

■ GALAMBOS ÁDÁM

Ádám almái a színpadon

Fekete komédia a próbatételről

Az Anders Thomas Jensen 2005-ös dán-német kultfilmjéből készült színdarabot először a Pécsi Nemzeti Színházban mutatták be Paczolay Béla rendezésében, Budapesten pedig Szikszai Rémusz állította színpadra a Radnóti Színházban. Az új színrevitel szorosan követi a film fonalát, azonban a rendező pár érdekes változtatást megengedett magának, ami kifejezetten javára válik a történetnek.

„Gott mit uns”, azaz: „Velünk az Isten” – szúr szemet a felirat egyből Adam tevélt horogkeresztos tarkóján. A fiatal neonáci férfi három hónapos közmunkára érkezik Ivanhoz, a vidéki evangélikus lelkészhez. Hogy kivel van Isten, az pedig a következő két órában derül ki.

Adam számára nemcsak a közmunka veszi kezdetét, hanem harc is a parókián élőkkel, de leginkább saját magával és az ördöggel, mivel célja – hogy ottléte alatt a kertben található fa almáiból almás lepényt süssön – rengeteg akadályba ütközik. A fát ugyanis ellepik a varjak, majd a férgek, de még a villám is belecsap, ráadásul a konyhai sütő is kigyullad. „Próbára tesz minket a gonosz” – értelmezi a helyzetet a lelkész.

Ivan töretlen hite és optimizmusa egyébként kevésbé látszik igazolódni, mivel élete merő tragédia, és a gondjára bízott lakók állapota sem sokat javult a parókián: a kleptomániás alkoholista Gunnar változatlanul lop és iszik (Schneider Zoltán remekel a filmszerep szinkronizálása után a színpadon is); Khalid, a pakisztáni bevándorló éjszakánként továbbra is benzinkutakat rabol, hogy megbüntesse a hazáját kizsákmányoló multcéget (Rusznák András menekült-háttérrel gazdagodott, érdekes karaktermegformálása); az alkoholista Sarah pedig épp gyermeket vár, és azt sem tudja, kitől (Radnay Csilla szeretetre éhes női alakja).

Az abszurd történet különönc alakjainak sora a parókián kívül is folytatódik, hiszen ott van még dr. Kolberg (Gaszó György jutalomjátéka), aki igazi humorforrás, hiszen mindent oly közönnel mesél, mintha csak egy orvosi leletet olvasna. Az életet is úgy kezeli: aki beteg, haljon meg. Ezért nem is tud mit kezdeni a történetbeli csodával sem.

Adam (Pál András kítűnően felépített ívű játékában) nem tudja elfogadni az itt élők egyéni valóságát, hogy bár mindenki megmarad bűnös embernek, a lelkész (László Zsolt szeretettel teli, izig-vérig skandináv karaktere) kedvéért résztvevői a különös „Ivan-világnak”. A neonáci férfi eltökélt szándéka, hogy megtöri Ivant, folyamatosan szembesítve őt az igazsággal. „Isten velem van” – mondja többször Ivan, amikor már ütésekkig fájulnak a megtörésére tett kísérletek, ám erős hite nem hajlandó teret engedni a rossznak. Abszurd stílusával így nevelgeti a rábizott lelkeket. Amikor pedig Adamnak végül sikerül megtöri az evangélikus lelkészt, az eredmény már neki sem tetszik, és ő maga kezd Ivan „játékszabályai” szerint viselkedni. Nem véletlenül kerül elő a történet folyamán többször egy Biblia, mely mindig *Jób könyvének* nyílik ki. Az ószövevényi tör-

Ádám almái. Radnóti Színház. A főbb szerepekben: László Zsolt, Pál András, Schneider Zoltán, Rusznák András. Rendezte: Szikszai Rémusz.

ténet összegzése pedig igen fontos dramaturgiai ponton Csomós Mari nem e világi karakterétől hangzik el a színpadon.

Szikszai Rémusz remekül bánik a zenével. Christopher képzeletbeli táncához (amelyet Újvári Milán lenyűgözően ad elő) is csodálatos dalt választ, de a filmből is ismert, többször felcsendülő dalon nem változtat: szól a *How deep is your love* című Bee Gees-sláger a kilencvenes évek legsikeresebb fiúcsapatának, a Take Thatnek az előadásában.

A megpróbáltatásokat követően „az Úr pedig jobban megáldotta Jóbot azután, mint azelőtt” – olvasható *Jób* könyvében, és a két megpróbált emberünk élete is egészen másként alakul, mint elsőre hittük volna.

A Radnóti Színház előadása visszaadja a film élményét a rajongóknak, de annál még többet is, és ez külön öröm. A hit erejéről, a szeretetről és az azt körülölgő humorról a színpadon is olyan elegyet kapunk, amely katartikus élmény.

■ KÉZDI BEÁTA

FOTÓ: MÉSZÁROS BÉLA

Az elárult protestáns princípium

A „sola” („egyedül”) reformációs elvekkel kapcsolatban gyakran találkozom azzal a félreértéssel, amikor a Szentírást szembeállítják a hagyománnyal (sola Scriptura versus hagyomány); a kegyelmet az érdemmel (sola gratia versus érdem); a hitet a cselekedettel (sola fide versus cselekedet). De itt igazán arról van szó, hogy minden esetben a sola („egyedül”) áll szemben az „et” („és”) kötőszóval. Csak a Szentírás vagy Szentírás és tradíció? Csak hit által vagy hit és cselekedetek által? Csak kegyelemből vagy kegyelemből és érdemből? Csak Krisztusért vagy Krisztusért és a munkánkért?

Ugyanúgy félreértésre adhat okot az a tény is, hogy van négy alapelvünk, és mindegyik kizárólagosságot állít. Hogyan lehet egyidejűleg négy kizárólagosságot állítani? Vannak, akik az ellentmondás feloldására sorrendet állítanak fel, és az egyik elvet a többi fölé emelik, de ez sem megoldás, legfeljebb csak a kegyességi irányzatok közötti vonalakat élesíti. Másról van itt szó.

Az igazi kérdés az, hogy tehetünk-e valamit Krisztus, a Szentírás, a kegyelem, a hit mellé. A „sola” a maga kizárólagosságával nem más, mint lehántás, megtisztítás, definitív egyértelműsítés. Olyan, mint amikor a próféták felemelték szavukat Izráelben a mellékes bálványimádás ellen, a törvény kijátszásának kikapui ellen, az önmegváltás módszerei ellen, a tisztességtelen alkuk ellen. A reformatori elvek mögötti „sola” versus „et” alapvetően az a tillichi protestáns princípium fejezi ki, amely tárgyától, vonatkoztatástól független, ezért általánosabb, mint bármelyik sola.

„A protestáns princípium (mely a prófétai Lélek megnyilatkozása) nem korlátozódik a reformáció egyházaira vagy általában az egyházakra; meghalad minden sajátos egyházat, lévén a Lelki Közösség kifejeződése. Minden egyház elárulta már, ideértve a reformáció egyházait is, de mégis munkálkodik minden egyházban, mint ama erő, mely megakadályozza, hogy a profanizálódás és a démonizálódás teljesen megsemmisítse a keresztény egyházakat” – írja Paul Tillich (*Rendszeres teológia*, Osiris Kiadó, Budapest, 1996, 543. o.).

A protestáns princípium mint elemi tiltakozás nemet mond a bálványimá-

dás minden formájára, ez a prófétai Lélek megnyilatkozása. Beleértve azokat a beárazott ígéretéseket, amelyek az önmegváltásra, a boldogság elnyerésére, az időleges célok istenítésére vagy a jövő megragadására vonatkoznak. Beleértve az egyházon belüli kísértéseket is, amelyek akár az intézményrendszer biztonságára, akár a kimerevített dogmákra, akár a kizárólagos bibliaértelmezés birtoklására vonatkoznak.

A bálványimádás karakteres formájával szembesülünk abban a történetben, amikor Áron aranyborjút készít. A bálvány félelmetesen fejezi ki a nietzschei hatalomvágyat mint bika, a freudi libidóvágyat mint termékenységszimbólum és a pénzsóvárságot mint aranytárgy. De a birtoklásnak nem is a hatalmi-szexuális-üzleti szempontja a legmeggrázóbb, hanem az, hogy ki-ki a maga ékszerét adta bele a bálványba azért, hogy megfelelő arányban részvényese lehessen az új istenségnek. „Ezüstjükből és aranyukból bálványokat készítettetek, de csak romlásukra.” (Hós 8,4)

A bálványimádással mindig olyan részvénytársaságba csöppenünk, amely által mint részvényesek a befektetett pénzünkkel, időnkkel, energiáinkkal felhatalmazva érezzük magunkat az istenképgyártásra. Az egyházon belül ez legtöbbször akkor kísért, amikor egy bizonyos teológiai látás vagy ismeret alapján abban a hitben ringatjuk magunkat, hogy mindenhez értünk, és mindent mi tudunk jobban, és emiatt képtelenek leszünk a párbeszédre.

Igen, ez azt is jelenti, hogy a protestáns princípium akár önmagával szemben is protestál, ha a bálványgyártás el-

leni harcban új bálványokat emelünk. Kálvin János szavaival: „Az emberi elme, hogy úgy mondjam, mindig is bálványkészítő műhely volt.” (Inst 1.11.8) Ennek egyik példája az, amikor a mise mint kárhozatos bálványimádás elleni protestálás maga is bálványimádás lesz azzal, ha úgy véljük, jobban tudjuk, hogyan működik a sákramentum. A heves küzdelemben, a tudás birtoklásában éppen Kálvint felejtjük el, aki a sákramentumot sokkal visszafogottabban titoknak (műsztérion) tartotta (Inst 4.14.2), pont azért, hogy se ostyába, se borba, se saját elméleteinkbe ne zárhassuk bele a végtelent.

Tillich szerint a bálványozás profanizálódásból és démonizálódásból áll. A profanizálódás azt jelenti, hogy a szentet kivisszük a szent köréből (fanumból), és az istentapasztalatot igény szerint lemásolva magunk állítjuk össze istenképünket. A démonizálódás pedig azt, hogy ezt a legyártott istenképet a szent nevében fölmagasztaljuk, mintha Isten lenne. Mindkettőre hajlamosak vagyunk.

A bálványimádás sajátos formájával találkozhatunk Luther Márton korában is. A búcsúcédulák a bálványimádás olyan formáját öltötték magukra, ahol az igaz bűnbánat helyett pénzért árulták a bűnbocsánatot, a föloldozást. Nem maga az összeg nagysága vagy a pénzgyűjtés célja az alapvető probléma. Látjuk azt a módszert, ahogyan a kárhózat miatti kollektív szorongást tovább táplálták, és az Istenember belső kapcsolatát tárgyiasították az üzletben. Erre Melanchthon mutatott rá különösen is élesen, amikor a cselekedetek által elnyerhető kegyelemhirdetésről így ír: „Ezek a henye képmutatók mindig úgy ítélik meg, hogy ők jog szerint érdemlik ki a kegyelmet, akár megvan az a bizonyos hajlamuk, akár nincs, mivel az emberek természetes módon bíznak saját igazságukban; de a megrettent lelkiismeretűek kételkednek és haboznak, ezt követően egyre újabb és újabb cselekedeteket halmoznak egymásra, hogy megnyugodjanak.” (Philipp Melanchthon:

Apológia, az Ágostai hitvallás védőirata, Luther Kiadó, Budapest, 2017, 39. o.)

A megrettenés helyett érdemes feltennünk azt a kérdést, hogy van-e bennünk olyan szorongás, amelyet akár magunk, akár mások táplálnak bennünk, ugyanakkor profanizált megoldásokkal kecsegtetnek.

A dunakeszi gyülekezetben október 31-én közös bibliaolvasással köszöntöttük a reformáció ünnepét Nehémiás tudósításából kiindulva (Neh 8) „virradattól délig”. Éppen akkor kerültem sorra, amikor a zsolnárokból a *Római levélre* váltottunk. Ahogyan az utolsó zsolnárók katarikus dicsőítése magával ragadott minket a teremtett világgal együtt, úgy hántott le minden mellékest a *Római levél* nyitánya, és hirdette a tiszta evangéliumot. Az a kérdés fogalmazódott meg bennem a solaelvekhez kapcsolódóan, hogy a zsolnáros dicsőítését hogyan lehetne az egyszerű evangéliumi tisztasággal megélni.

A szószéki beszédek – amelyekkel célzottan sok embert szólíthatunk meg – valóban igehirdetések-e? Nincsenek-e tele elvárt mondatokkal, mesterkedő fogásokkal, kényszeres ablakokkal, kivezető bevezetésekkel, lényegvesztő befejezésekkel? Nem kellene csak az evangéliumot hirdetni? *Sola Scriptura!*

Miért törekedünk arra, hogy az igehirdetést az állam tartsa fenn? (Ravasz László: *Az Újszövetség magyarázata 2.*, Magyarországi Református Egyház Zsinati Iroda Sajtóosztálya, Budapest, 1991, 86. o.) Tudjuk-e Isten igéjét a politikától,

hatalomtól, pillanatnyi érdekeinktől függetlenül hirdetni? Egyedül Krisztust? *Solus Christus!*

A kortárs óriáscédulák elemi szorongást váltanak ki belőlünk létünk és életünk értelmét illetően: félünk a bizalmatlanságtól, amikor balról bizalmat kínálnak; félünk a kiszolgáltatottságtól, amikor jobbról védelmet kínálnak; félünk az értékvesztéstől, amikor mindenki moralizál. A félelmetes tudatában tudunk-e bátran ráhagyatkozni a kegyelemre, csakis a kegyelemre? *Sola Gratia!*

Mivel keveredik még a hitünk, amikor számíthatásokkal rövid távú érdekeket tartunk szem előtt, amikor az átvett intézményekkel vagy az iskolai hittanórák által tartjuk fenn magunkat ahelyett, hogy a gyülekezeteink lennének a fenntartók? Miért nem irtunk ki minden politikai, emberi protekciót a reménységünk bizonyossága, a hitünk mellől? *Sola fide!*

A protestáns princípium megéléséhez bátorság kell. Amikor Paul Tillich a létbátorságról beszél, nem emberi erényről szól, amelyet magunk elérhetnénk.

A keresztyén létbátorság úgy mond igent a léte, hogy teljesen tudatában van a nemlét fenyegetettségének. Ez azt jelenti, hogy minden szorongásunk, halál-félelmünk, kárhovatborzongásunk, ürességiszonyunk ellenére Istentől kapunk bátorságot.

Családunkkal Szarvason jártunk nemrég, a történelmi Magyarország közepénél. A makettországban láttuk Eger várát,

ahol a falon ott volt Dobó István saját maga által kitűzött koporsója. Saját létbátorsága befoglalta a nemlétet, s ez vált kollektív bátorsággá. Azt hiszem, ilyen végleges „lenni vagy nem lenni” kell ahhoz a bátorsághoz, hogy a prófétai Lélek szóljon általunk.

Egy érett hitű keresztyén testvérem arról beszélt, hogy évekig tartó „hitfejlődése” semmi más nem volt, mint a saját maga által gyártott teológiai építmények lerombolása, amelyek újra felépültek, és újra le kellett rombolni.

Hamarosan újra vissza kell mennünk az elemi kérdésekhez, mert nem lesznek udvarias gesztusok, alkuk, intézmények, nosztalgikus eszmék, amelyekben bízhatunk. Amikor eltűnnek a sallangok, csak a Szentírásra fogunk figyelni, eltűnnek a kitüntetések, és csak a kegyelemre hagyatkozhatunk, eltűnnek az eredmények, és csak hitből élünk, eltűnnek a nagy hatalmú mediátorok, és csak a megöletett Bárány jár közben, és semmilyen más belső, zárt cél nem mozgat, csak Isten dicsőítése.

Akárhogy is, már most is felkészülhetünk erre, magunkkal kezdve: kérdezzük magunkat őszintén a reformátori kizárólagosságról, a protestáns princípiumról. Bár Mózes kőtáblái nem, de az Úr kőtáblái széttörik bálványainkat (2Móz 32,16 kk).

■ KODÁCSY TAMÁS

*A szerző református lelkész.
A szöveg megjelent a Parokia.hu portálon*

SOLA SCRIPTURA

Telekiek megszépült nyughelye

Műemléki felújítás a sziráki temetőben

Nógrád megyében, Szirák község temetőjében áll a széki gróf Teleki család sírboltja. Ez év szeptemberére a barokk épület teljesen megújult. A műemléki rekonstrukciót a Magyar Nemzeti Múzeum szakembereinek közreműködésével, a Miniszterelnökség és a Magyar Tudományos Akadémia által nyújtott forrásból végezték el, az egyik, több száz darabra tört szarkofág helyreállítását pedig egyházunk támogatta.

Szirák a Cserhát dombjai között fekvő, ezerkétszáz fős település. Az őskortól lakott hely történelme igen gazdag. Országosan ismertté egykor a széki gróf Teleki családnak köszönhetően vált, amelynek szép barokk kastélya már egy jó ideje szállodaként várja a vendégeket.

A község lakossága jórészt evangélikus vallású, erről tanúskodik jelentősnek mondható evangélikus temploma, amelyet Róth Tamásné Wattay Borbála és leánya, gróf Teleki Józsefné Róth Johanna építtett 1782 és 1788 között. Utóbbi, mint ismeretes, nagy pártfogója volt egyháznak, többek között a Deák téri evangélikus templom részben az ő bőkezű támogatásából épülhetett meg, de végrendeletében is nagyon gazdagon gondoskodott hitsorsosairól.

„Álly meg itt utazó”

Szirák evangélikus temetőjében egyetlen családi sírbolt áll, a gróf Telekieké. Műemléki felújítása ez év szeptemberében fejeződött be. Az evangélikus templomtól nem messze található, téglalap alaprajzú, késő barokk kriptaeépület feltehetően Jung József pesti építész tervei szerint készült el – Róth Johanna megbízásából – 1784-ben. A közvetlenül a megbízó édesanyjának halála után emelt sírbolt bejárati homlokzatán kőkeretes ajtóval, az enyhén előreugró rizalit részben rusztikázott felülettel, oromzatán befelé hajló ívből álló peremmel és az oromablak felett félkörös záródással épült.

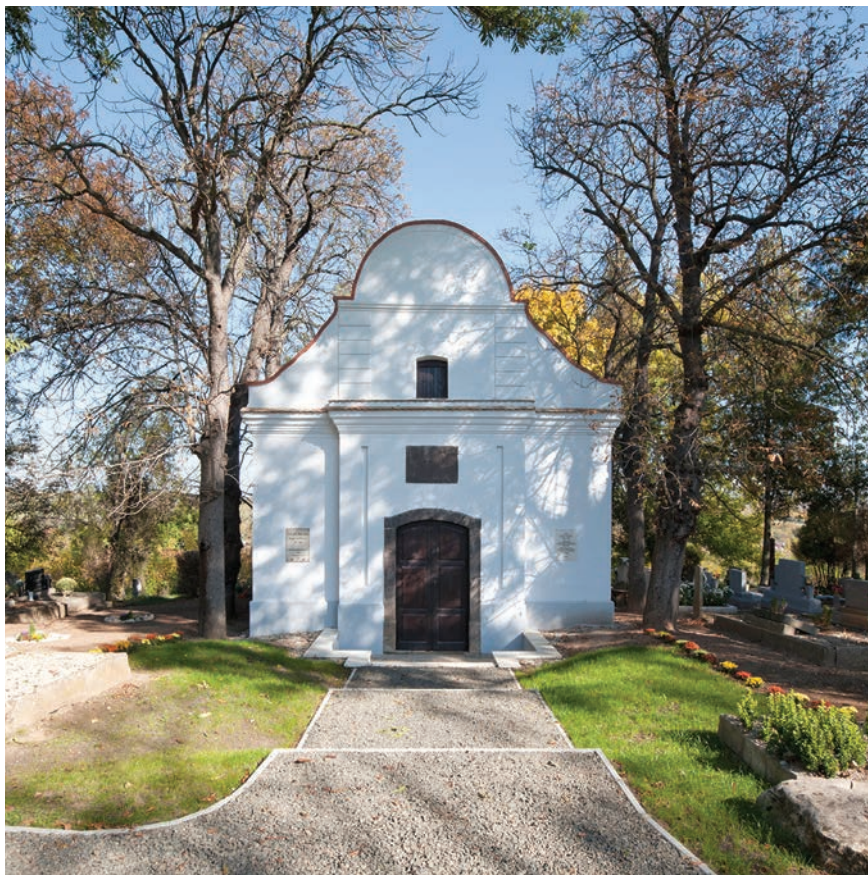
A sírbolt két boltszakaszos, csehsüveg-boltozatos belső részében a bejárati

tal szemközt lévő zárófalon tardosi vörös mészkőből készült epitáfium látható, magyar és latin nyelvű vésett (aranyozott) felirattal. Ennek első, nagyobb, magyarul szóló része gróf Teleki Józsefnek az anyósa emlékére írt sírverse, amelynek első sorai a következők:

*Álly meg itt utazó 's szokj még jó előre
Léted fő tzéljához tekintvén e köre
Itt nyugszik, míg fel-kél, Vatai Borbára
Az élet urának serkentő szavára.*

A sírbolt belső terének e reprezentatív díszítőeleme (nem szervesen, de) kiegészül a két oldalán egy-egy háromnegyed életnagyság méretű, fehér mészkőből készült allegorikus szoborral. Az egyik koponyát tartó síró nő, a másik boldog arccal égre tekint. Az első az itt maradtak keservét, a másik az elhunytak boldogságát szimbolizálja. Az oltárszerű epitáfium oromzatán copf stílusú füzérekkel, vázakkal közrefogott Wattay-címer látható. Ezen a szinten, közvetlenül a bejáratától balra két egybeépített mészkő szarkofág található, amelyeken egy-egy tardosi vörös mészkőből készült, aranyozott feliratú névtábla látható.

A bejárati szint alatt kriptá van U alaprajzú dongaboltozatos térrel, amely egy kisebb fesztaóvságú folyosóból és

egy nagyobb fesztávolságú tereméből áll. Utóbbi szolgált temetkezési helyül, a Wattay-szarkofág és a családtagok koporsói is ebben a térben voltak megtalálhatók. 1784-től ugyanis másfél száz éven keresztül a Szirákon (is) birtokos gróf Teleki család tagjait helyezték itt örök nyugalomra, szám szerint tizenötöt, akiket – kettő kivételével – az alsó kriptába temettek.

Koronaőr, költő, tábornok

A nemzet halottjainak, nagy protestánsoknak a nyughelye lett ez a sziráki sírbolt, hiszen ide vezetett az utolsó útja például gróf Teleki Józsefnek (1738–1796), a felvilágosult politikusnak, főispánnak, országgyűlési követnek, koronaőrnek, aki a kor nagy műveltségű főura, írója volt, Rousseau és Voltaire levelezőtársa, egyházának vezető képviselője, az első budai református zsinat elnöke. Tizenhét évvel később követte őt felesége, a már említett Róth Johanna (1741–1813), akinek tisztelete a magyarországi evangélikusok között ma is élő még. Fiuk, Teleki László (1764–1821) hétszemélynök, országgyűlési követ, költő és nyelvész is e sírboltba került. Ő volt az egyik első kezdeményezője egy tudományos akadémia létrehozásának, amelyben aztán József fia (1790–1855) döntő szerepet játszott. A Magyar Tudós Társaság első elnöke, Erdély kormányzója, a történetíróként is jelentős Teleki József emlékét márványtábla is őrzi a kriptaeépület külső falán (2001).

Rajta kívül még a családi sírhelyre került három testvére, köztük Teleki Ádám honvéd tábornok (1789–1851) és a jeles reformkori politikus, emigrációs vezető, Teleki László (1811–1861), akitől tragikus halála után százezer gyászoló búcsúzott Pesten. Húgának, Augusztának a temetését (1876) követően már csak ennek fia és menyje (1922, 1938) került a sírboltba, de őket már a bejárati szinten temették el.

Rég várt felújítás

Nyugtalan időszak következett ezután Magyarországon, olyan évekkel, amikor „az örök nyugalom” helyeit is sok helyen feldúlták. Elsősorban a főúri és nemesi temetkezőhelyeket érintette a pusztítás, ez lett a sorsa a sziráki Teleki-sírboltnak is. 1955-ben vagy 1956-ban ugyanis a helyi traktoristaiskola diákjai közül néhányan le-

A SZERZŐ FELVÉTELEI

mentek a kriptába, és ott gázolajjal tüzet gyújtottak, miután a koporsókat megrognálták (ez utóbbi már egyszer, mintegy tíz évvel korábban is megtörtént). Az épületet a helyi lakosságnak sikerült megmentenie, majd 1967-ben részlegesen renováltatnia, ezután egy jó ideig a temető ravatalozójaként használták. A felújítás azonban csak a felső szintet érintette, az alsó kriptaszinthez nem nyúltak, a megmaradt csontok és koporsódarabok továbbra is összevissza heverték.

1971-ben Teleki László tiszteletére emléktáblát állított a Nógrád Megyei Múzeumok Igazgatósága, negyven évvel később, 2011-ben pedig Szirák önkormányzata helyezte el emléktáblát a sírbolt külső falán a nagy államférfi születésének kétszázadik évfordulóján.

Ebben az évben rendeztek kiállítást a Magyar Nemzeti Múzeumban, amely Teleki László küzdelmes életét és rejtélyes halálát mutatta be. Ezt követően indítványozta az intézmény akkori főigazgatója, Csorba László a sziráki kriptaeépület teljes műemléki rekonstrukcióját az érintett szerveknél. A kezdeményezést hosszú előkészítés után siker koronázta: az épület a Miniszterelnökség és a Magyar Tudományos Akadémia támogatásából 2017-ben megújulhatott.

Ez lett a sírbolt első átfogó rekonstrukciója, hiszen 1967 után 1990-ben is csak részleges volt a felújítás – született

egy részletes tervdokumentáció, de pénz hiányában a tető elkészültével a munka abbamaradt. 2014-től aztán a Nemzeti Múzeum irányításával megtörtént a tervek elkészítése és a megfelelő engedélykészerzése a kriptaeépület műemléki kutatásával egyetemben. A Nemzeti Múzeumban restaurálták a több száz darabra tört Wattay-szarkofágot; ennek munkálatait a Magyarországi Evangélikus Egyház támogatta (2015).

A kriptában található csontok tisztítására és vizsgálatára is sor kerülhetett az Igazságügyi Szakértői és Kutatóintézetben Susa Éva igazságügyi antropológus vezetésével. E földi maradványokat aztán 2016. július 19-én vitték vissza és helyezték el a Teleki-sírbolt kriptájának falába (még 1788-ban) épített sírkamrában. Ez év tavaszától pedig elindulhatott a sírbolt műemléki felújítása, melynek folyamán kívül-belül végbemehettek a tervezett munkálatok.

Így az idej halottak napjától egy olyan megszépült sírhelyet is meglátogathatunk, amelyet nemcsak egy jelentős történelmi család kegyelete vehet körül, hanem egy egész nemzeté, amelyért annyi mindent tettek az ott nyugvó nagy magyarok.

■ DEBRECZENI-DROPPÁN BÉLA

A szerző történész, szakmuzeológus, levéltáros, a Magyar Nemzeti Múzeum munkatársa, a műemléki rekonstrukció projektkoordinátora

Őszi kincsek

Játszottatok már kincskeresőt? Bevallom, én gyerekkoromban szinte mindig ezt játszottam a barátaimmal. Nyáron a sóder között keresgélünk csillogó kavicsokat, télen a mikroszkóp alatt bámultuk a meseszép, rövid életű hópelyheket. Kiránduláson csigaházat, vízparton kagylóhéjat, erdőben különleges alakú ágat vagy épp érő finomságokat kutattunk fel.

De a legjobb idő a kincskeresőzésre kétségtelenül az őszi. Ilyenkor mintha kínálná magát a sok színes, érdekes termés. Fényes, gömbölyű gesztenye, rücskös hátú feketedió, kócos sapkájú makkfejecske.

A különböző tölgyfajok más és más makkot nevelnek – kocsányos, kocsánytalan, csertölgy és mocsári tölgy makkja

A természet azonban sokkal gazdagabb annál, mint eddig hittem. Most, hogy a gyerekeimmel járjuk az erdőt, és én vagyok a nagyobb, rengeteg kérdést tesznek fel, amelyekre időnként bizony nem tudom azonnal a választ.

Nemrég különös bogyókat találtunk a tölgyfák alatt. Az első gondolatunk az volt, hogy a fákon teremhettek, amelyek

alatt találtuk őket, de ott szemmel láthatóan makkok lógtak az ágakon. Talán valami állat összegyűjtötte, és itt szórta széjjel? Ez nem tűnt túl valószínűnek. Néhány ilyen bogyót a kosarunkba tettünk és hazavittünk. Az az igazság, hogy meg is feledkeztünk róluk. Éppen elég volt azt kinyomozni, hogy miért találtunk annyiféle makkot.

1

2

3

4

5

6

A

B

C

D

E

F

gesztenye
tölgy
dió
juhar
mogyoró
hárs

Melyik fának melyik a levele és a termése? Kösd össze őket!

A rejtvények megfejtéseit elküldheted lapunk szerkesztőségének: *Evangelikus Élet* szerkesztősége, 1085 Budapest, Üllői út 24.; e-mail: evelet@lutheran.hu.

Mivel a makkokkal jól elfoglaltuk magunkat, a különös bogyókat az ablakpárkányon egy kosárba raktam, ahol szép díszei lettek a konyháknak. Egy darabig. Míg egy reggel megdöbbenve láttam, hogy az egész étkező telis-tele van döngicsélő kis rovarokkal. Leginkább apró darazsakra hasonlítottak. És ahogy az ablakon beszűrődő fény felé törekedtek, hamar rájöttem, hogy ezek bizony rosszkor voltak rossz helyen. Amit mi hazahordtunk, az volt az ő jól kibélelt bölcsőcskéjük, amelyben a hideg telet átvészelhették volna, hogy aztán a melenge-

tő tavaszi napsugár csalogassa majd elő őket a gubacsból, ahova az édesanyjuk elrejtette őket a fejlődésük idejére.

Sajnos nem találtunk rá módot, hogy megmentsük – bár szeretnénk volna – a kis gubacsdarázscsapatot. Henrik, a tek-nősünk viszont igazán lelkesen eszegette a friss rovarokat a rengeteg szárított eleség után. Azon gondolkodtam, hogy a mi kincseink, amelyeknek úgy örültünk, mind ott voltak elérhető helyeken bárki számára, mégis csupán néhányan találtak meg őket.

Kicsit ilyenek Isten kincsei is. Ő sok mindent elrejtett nekünk, ajándékba adta az életet, a sok adottságot és lehetőséget. És mindezek mellé még a kegyelmét, az irgalmas szeretetét, amely mindig a mienk marad – akár közel vagyunk hozzá, akár nélküle próbálunk meg boldogulni. Ő hazavár bennünket,

A gubacsok belsejében fejlődnek a gubacsdarázslárvái

ahogy a tékozló fiút is mindig visszavárta az édesapja. (Emlékszel erre a történetre a Bibliából, ugye?) A fiú elpocsékolta sok mindent az örökségéből, de a legnagyobb kincs, az atya szeretete megmaradt, és új lehetőségeket teremtett neki, amikor végre észrevette és elfogadta. ■

Kösd össze a levél erezetére írt betűket, és keresd meg az elrejtett mondatot!

H _ _ _ V _ _ AZ _ _ _ _ ,

A _ _ SZ _ _ _ _ _ F _ _ _ _ .

Anteusz ereje

Családrege a kisebbségi sorsról

Móricz Zsigmond írta: „A magyarság a történelem folyamán öt krisztusi sebet kapott: Muhi, Mohács, Kismajtény, Világos és Trianon.” Az első világháborút követően, 1919-ben a csehszlovák hadsereg elfoglalta Magyarország északi részét. A trianoni békeszerződés végleg rögzítette: északon a Duna határfolyó; bal parti része a Csehszlovák Köztársaságé lett. Az 1938-as első bécsi döntés (november 2.) a Felvidék magyarlakta területeinek túlnyomó részét visszacsatolta országunkhoz, a második világháború után azonban mind ez újra Csehszlovákiához került.

Ebben a történelmi hinta-palintában játszódik Jezsó Ákos *Megyek túlra* című családregeje. Janda Kálmán matematika-fizika szakos tanár Dunaszerdahelyen vezeti a római katolikus iskolát. Szerelme, későbbi felesége Rózsika, Saránkay Ferenc nyugdíjas tüzérkapitány lánya.

Az első lelki próba: Janda Kálmán tartalékos tüzértiszt behívót kap a cseh hadseregbe. Azok a katonák vették el tőle Pozsonyt, akiknek a mundériját viseli. Húsz magyar nemzetiségű katonát agyonlőnek, mert megtagadták, hogy eleget tegyenek honvédelmi kötelezettségeiknek.

A második lelki próba: húsz év után megszűnik a megszállás, és a Felvidék egy része – benne Csallóköz és Duna-

szerdahely is – visszakérül Magyarországhoz. Az emberek sírnak. Éneklik a betiltott *Himnusz*t. Janda Kálmán esküt tesz a Szent Koronára.

A harmadik lelki próba: a második világháború. A könyv főhőse részt vesz a harcokban. Gyilkossá válik, mert társát védendő megöl egy szovjet katonát. A háború végén Belgiumba, az Ardennekbe kerül, majd amerikai hadifogságba esik.

A negyedik lelki próba: Szlovákiában államosítják az összes iskolát, és megszüntetik a magyar nyelvű iskolákat. „Kálmán már nem is tudta, hogy pontosan hol van: Magyarországon van-e még, vagy már újra Csehszlovákiában?” Hitet kell tenni az új hatalom mellett és kérelmezni a reszlovákizálást. Dunaszerdahely Dunajská Streda lesz.

Az ötödik lelki próba: Janda Kálmán átszökik a határon. „Úgy érezte, mindenre felkészült. A legrosszabbra is. Arra, hogy végérvényesen el kell hagynia a hazáját azért, hogy végre meglelje hazáját.”

A hatodik lelki próba: hősünk és családja nem vállalja a reszlovákizálást, ezért a kitelepítettek sorsára jutnak. Magyar területen folytatódik az életük, de a család fő nem hajlandó belépni a pártba – az egyházi iskolákat államosítják –, ezért elveszti az állását. „Végtelenül el volt keseredve. Úgy érezte, igaztalanul bántják. Már másodjára. Először odaát, Túlon bántották azért,

Jezsó Ákos: Megyek túlra. Magyar Napló Kiadó, Budapest, 2017. Ára 2500 forint

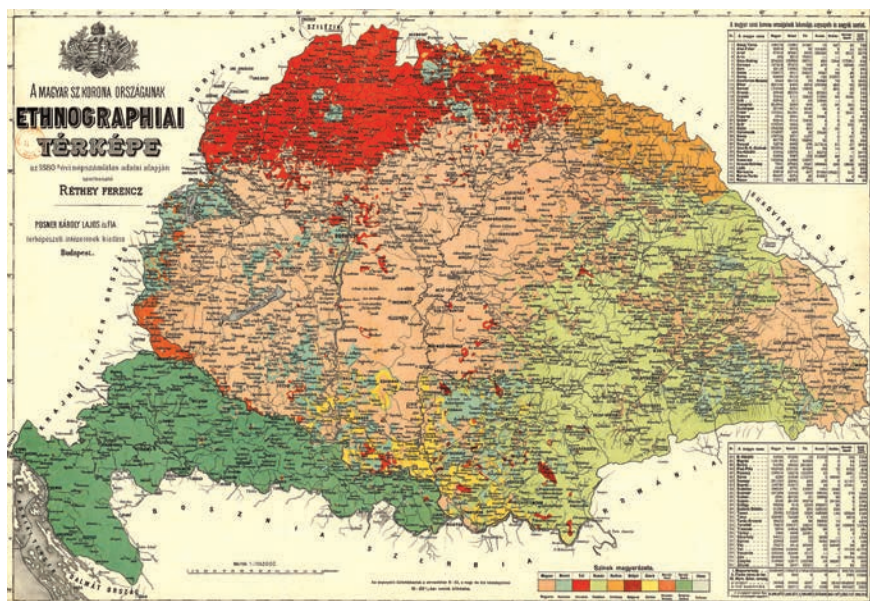
mert magyarnak vallotta magát. És emiatt a hatalom ottani birtokosai elkergették szülőföldjéről. Most pedig a hazája bántja azért, mert vallásosnak vallotta magát. És emiatt a hatalom itteni birtokosai elkergették a hivatásából.” Végül Abdán igazgatóhelyettes lesz.

Jezsó Ákos nagy megjelenítő erővel ábrázolja a kisebbségi állapot keserű kenyerét, hősének sokirányú lelki tusáját, amelyet a történelmi változások idéztek elő. „A magyarság közös kínja, a szétszakítottság közös kínja, amit csak az érezhet meg, aki átélte a kisebbségi lét sanyarú sorsát – írja a szerző. – A kitaszítottsgot, a reménytelenséget s az új urak gögös gyűlöletét.”

A regényben vissza-visszatérő gondolat az igazság keresése, filozófiai szintre emelése. „Az igazság nem létezik. Csak az erő és a hatalom” – olvassuk. Kálmán apósa mondja a fiúnak: „Jézus a törvény legfontosabb gondolatának az igazságosságot, irgalmat és hűséget nevezte.” A regény azt sugallja, hogy nem létezik igazságosság – sem a bírósági termeken belül, sem azon kívül. A kisebbségi lét is ezt igazolja.

Jezsó Ákos fölényes írói tollal, gördülékenyen, a pontos történelmi fordulatok tükrében száguld át több évtizeden, és ott áll meg, ahol a kisebbségben élő magyar lélek már-már halálos sebet kap. Fájdalommal tesszük le a könyvet, amely sok magyar sors példázata lehet. Talán csak a mindenkit legyőző Anteusz ereje, amelyet a magyar földtől kap a szívük, segíti őket.

■ KÓ ANDRÁS

Mit tanultunk az ötszáz évből?

Felügyelők országos konferenciája – tisztújítás előtt

Hagyományosan minden év november hónapjának első hétfőjén tartják országos konferenciájukat egyházunk gyülekezeteinek felügyelői a révfülöpi Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központban. Idén a november 3-án, pénteken kora este kezdődött és 5-én, vasárnap délig tartó eseményre ismét az ország minden részéről érkeztek gyülekezeti vezetők, képviselők. A reformáció ötszázadik esztendőjében – túl a gyülekezeti, egyházmegyei és országos rendezvényeken, állami ünnepeken, élményekkel, tapasztalatokkal felvértezve – színvonalas előadások segítettek kiértékelni az elmúlt egy év tapasztalatait.

FOTÓ: BALICZA MÁTÉ

A konferenciát pénteken Pröhle Gergely, a Magyarországi Evangélikus Egyház országos felügyelője nyitotta meg. Beszédében kitért a Papp László Budapest Sportarénában október 31-én tartott állami megemlékezésre, méltatta és egyben megköszönte minden szervezőnek az ünneppsorozatban való aktív közreműködését. Külön kiemelte egyházunk zsinatának lelkes elnökét, dr. Hafenscher Károlyt, aki 2014 januárja óta a Magyarország-kormány által létrehozott Reformáció Emlékbizottságot segítő kormánybiztosként végzett kiemelkedő munkát.

Az országos felügyelő nyitó gondolatait követően Gáncs Péter elnök-püspök, a Déli Evangélikus Egyházkerület lelkes vezetője Ám 8,11–12 alapján tartott áhítatában szintén kitért a reformáció ötszázadik évében megrendezett hazai és nemzetközi ünnepekre, és felszólította a jelenlévőket, hogy a múlt emlékének ápolásán túl legyenek figyelemmel a jövő által támasztott követelmények kihívásaira, az elvégzendő feladatokra is. A szombati nap nyitóáhita-

tát (Kol 2,8–15 alapján) Bencze András, a Székesfehérvári Evangélikus Egyházközség – idén augusztus 20-án Pro Civitate díjjal kitüntetett – lelkesze, a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület püspökhelyettese tartotta.

Az áhítat után a jelenlévők Kertész Botond történésznek, az Evangélikus Országos Múzeum tudományos főmunkatársának *Világiak részvétele az evangélikus egyházkormányzásban* című előadását hallgathatták meg. Az előadás egyfajta felvezetése volt a konferencia másik fontos témájának, a 2018-as esztendőben megvalósuló, egyházunk életét minden szinten érintő tisztújító választásokkal kapcsolatos fórumoknak.

Az evangélikus egyház életét befolyásoló felügyelőkről, munkájukról szóló áttekintést *A reformáció gazdasági hatásai* című előadás követte. Dr. Korényi Zoltán mérnök, a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem címzetes docense a jelenkor protestáns többségű államainak gazdasági fejlődését mutatta be, összevetve a többségükben katolikusok lakta országokéval.

Az ebédszünet után dr. Kodácsy-Simon Eszter egyetemi adjunktus, az Evangélikus Hittudományi Egyetem Valáspedagógia Tanszékének vezetője *Mit kap tőlünk a 21. század evangélikus nemzedéke?* című prezentációját hallgathatták meg a résztvevők. Az előadást hitoktatással kapcsolatos vita követte *Mérleg és jövőkép – esélyek és lehetőségek* címmel, amelynek moderátora Pröhle Gergely országos felügyelő volt.

A dr. Fabiny Tamás püspök által tartott esti áhítatot (Jer 29,1–14) megelőzően dr. Fábri György, az Északi Evangélikus Egyházkerület felügyelője beszélt a 2018-ban megtartandó általános tisztújító választásokról. Mint mondta, célszerű számba venni, milyen konkrét feladatok várnak megoldásra, ezek inspirálhatják az egyes tisztségekre jelölt és majdan megválasztott egyháztagokat. A felügyelők kötetlen beszélgetés keretében egymással is megoszthatták kérdéseiket, javaslataikat.

A nap utolsó előadását két evangélikus lelkész, Joób Máté, a Semmelweis Egyetem Mentálhigiéné Intézet egyetemi docense és Kende K. Péter tartotta a lelkesi életpályamodell tervéről. Ezt több fórumon ismertették már, de a felügyelői konferencia programjába most először került bele.

A pénteken kezdődött és a dr. Hafenscher Károly által tartott vasárnapi ismételtisztelettel zárult, összességében bő negyvenkét órás konferencia időzítését, valamint programját előzetesen sok bírálat érte. Főként azért, mert időben túl közel volt a jubileumi emlékévet lezáró október 31-i állami ünnepséghez, valamint egybeesett az iskolai tanév őszi szünetével. Sokan attól tartottak, hogy a szokásosnál jobban leterhelt gyülekezeti vezetők közül kevesen tudnak majd Révfülopre utazni, ám az aggodalmaskodóknak végül nem lett igazuk. A felügyelők szép számban vettek részt a rendezvényen, akár csak egy-egy napon is, a program, az előadások színvonala pedig magasra tette a mércét a következő évi, már a tisztújítás után megrendezendő konferenciát szervezők számára.

■ HABA GÁBOR

A reformáció jelentősége előtt tiszteleg a Jókai Színház

Különlegesnek ígérkező ősbemutatóval készül a Békéscsabai Jókai Színház arra, hogy méltóképpen emlékezzen meg a reformáció kezdetének ötszázadik évfordulójáról. Az ünnepi alkalomra írta Pozsgai Zsolt *A Szellemúrnő* (Ábrányf Katalin) – *Játék a történelemmel* című drámáját, amelyet egy titokzatos csabai legenda ihletett.

„A színházban általában két ünnep kapcsolódik minden bemutatóhoz. Az egyik az, amikor elkezdődik az alkotófolyamat, a másik a premier, amelynek rangját ezúttal a különleges alkalom is emeli” – ezekkel a szavakkal köszöntötte Seregi Zoltán igazgató a művészeket és a sajtó képviselőit *A Szellemúrnő* első olvasópróbáján a Vigadóban. Külön üdvözölte Kutyej Pál önkormányzati képviselőt, de ezúttal nem a fenntartót, hanem mint a Békéscsabai Evangélikus Egyházközség lelkészét, akit szakértőnek kértek fel a hiteles előadás létrehozásához. A direktor – aki egyben a darab rendezője –

elmondta, hogy a szerzőtől éppen egy évvel ezelőtt „nézőbarát”, izgalmas, jól követhető történetet és érdekes karaktereket felvonultató drámát „rendelt” az évfordulóra. Az első variáció tavaszra elkészült, azóta dramaturgként folyamatosan dolgozik rajta. Hangsúlyozta, hogy a darabban sok a történelmi tény, de még több a fikció.

A teátrum azt is közölte, hogy mindenképpen a városhoz köthető történetet akartak színpadra vinni, így Békéscsaba első evangélikus templomának megépítése áll a mű középpontjában, ami „történelmileg nem igaz”, de az Ábrányf

FOTÓK: NYÁRI ATTILA / A-TEAM

család valóban itt élt négyszázhetven évvel ezelőtt.

A 16. századi földvár lakóinak tragikus sorsát megidéző előadás címszerepét Kovács Edit játssza. A premiert december 1-jén láthatja a közönség.

Forrás: Beol.hu.

Interjúkötet: Hit által

A Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium dísztermében mutatták be október 26-án a *Hit által* című interjúkötetet, amelyben a kötetet gondozó Éghajlat Kiadó ügyvezető igazgatója, dr. Kovács Lajos Péter az ötszáz éves reformáció aktualitásairól kérdezi Bogárdi Szabó István református, Gáncs Péter evangélikus és Veres András római katolikus püspököket.

Az előszó így fogalmaz: „A kötetben megjelenő dialógusok, a szerzők életútjának rövid summája, a püspökök jeles alkal-

makkor elhangzott beszédeinek felidézése hívők és nem hívők számára időszerű és hiteles példát adnak. Megerősítenek, és követésre ösztönöznek.”

Az Éghajlat Kiadó és a Keresztény Értelmiségiek Szövetségének rendezvényén a kötetet Réthelyi Miklós nyugalmazott miniszter méltatta. A könyvbemutatót a gimnázium diákjainak zenei szolgálata színesítette. Az alkalom moderátora dr. Érfalvy Livia igazgatóhelyettes volt.

■ KISS TAMÁS *felvétele*

„Ördögűzés” Békéscsabán

„Maga Luther Márton jelentette ki azt, hogy a zene Isten fenséges ajándéka, és elűzi az ördögöt – mondta Kutyej Pál igazgató lelkész október 29-én, vasárnap este, a békéscsabai evangélikus Kistemplomban tartott zenés ünnepi istentiszteleten.

Isten igéjét Krámer György, a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodájának igazgatója hirdette, és – Kutyejné Ablonczy Katalin kezdeményezésére – a helyi protestáns kórusok énekeltek. Közreműködött a békéscsabai baptista énekkar Bálint József karnagy vezetésével, a békéscsabai református gyülekezet énekkara Hajtmann Ildikó karnagy, valamint a békéscsabai evangélikus vegyes kar és a Calandrella kamarakórus Kutyejné Ablonczy Katalin vezényletével. Orgonán Alföldi Csaba játszott. A zenés istentisztelet zárásaként az összes kórus együtt énekelte: „Adj békeséget, Istenünk!”

Forrás: Behir.hu / Mikóczy Erika

Operaházi felvonások

A reformáció indulásának fél évezredes évfordulójáról ünnepi programmal emlékezett meg a Magyar Állami Operaház is, Reformáció 500 öszszefoglaló címmel. Az október 28. és november 4. közötti nyolc nap alatt három nagyszabású mű szerepelt műsoron.

Az Erkel Színházban nyolc évtized múltán mutatták be ismét Giacomo Meyerbeer *A hugenották* című operáját. A szerző mindmáig leggyakrabban játszott művének ősbemutatója 1836. február 29-én volt Párizsban. A premier nagy sikere után hamar meghódította a zenei világot. Magyarországon először a Nemzeti Színházban került színre 1852. november 6-án. Az Operaház 1884. október 28-án iktatta játérendjébe a művet, és több sikeres felújítás után az Erkel Színházban most szintén október 28-án mutatták be.

Az ötfelvonásos, népes előadói apparátust igénylő mű alapjául az 1572. augusztus 23-ról 24-re virradó éjszakán

ami végül a Szent Bertalan-éji vérengzéshez vezetett.

A német zeneszerző francia nagyoperájának mostani bemutatója zajos sikerrel zárult. Margit, Navarra királynéja szerepében Kolonits Klára mutatkozott be. A kiváló szoprán alakítása már nem okozott meglepetést. Hangjának színgazdagsága, virtuóz technikája, a szerep érzelmi fűtöttsége, mély átélése, érzelemgazdagsága nemzetközi szinten is kimagasló. Apródját a fiatal alt, Balga Gabriella énekelte elevenen, bájosan. Raoul gróf szerepében Boncsér Gergely kapott hálás feladatot, s ha egy kicsit visszafogottan játszott is, játszi könnyedséggel „szórta” a magasságokat.

FOTÓ: BEREZ VÁLTER

történt, úgynevezett Szent Bertalan-éji mézszálás szolgált. A reformáció elterjedése a 16. század közepétől egyre erősebb ellentéteket szított Franciaországban a protestánsok és a katolikusok között. Hogy a szemben álló felek végre megbékéljenek egymással, Medici Katalin a lányát, a katolikus Valois Margitot a protestáns Navarrai Henrikkel háziasította össze. Az esküvő utáni merénylet miatt azonban kiújultak a felekezeti ellentétek,

A nem túlzandó, de hatásos előadást Szikora János állította színpadra. Az énekkar sikerrel abszolválta a kórus- és zenekari feladatokat, a zenekar – a feszes tempókat diktáló Oliver von Dohnányi vezényletével – szinte hiba nélkül játszott.

Két nappal később, október 30-án koncertszerű előadásban szólalt meg Verdi *Stiffelio* című zenedrámája. A mű középpontjában az elkötelezett életű luther-

ránus lelkész, Stiffelio áll, aki a keresztény felebaráti szeretet jegyében megsemmisíti egy házasságtörés – cédulán – könyvbe rejtett bizonyítékát. Csak később tudja meg, hogy a bűnös tett egyik érintettje a saját felesége, Lina. Amikor kiderül, hogy a hűtlen asszony csábítójaival szökni akar, Stiffelióban viaskodik az önmagára kötelezőnek érzett keresztényi megbocsátás és a tébolyító féltékenység. S közben lelkesíti szolgálataira is gondolnia kell: hogyan lépjen közössége elé, és mit mondjon nekik. Az alkalomra rendelt szentírási szakasz éppen a házasságtörő asszonyról szól. A lelkész a prédikációjában azonosul a citált szöveggel, és a keresztény felebaráti szeretet jegyében megbocsát megtevével feleségének.

Ezen az estén is kiváló szereplőgárda működött közre, a címszerepet Hector Lopez Mendoza, Linát Bakonyi Anikó énekelte. Az ezúttal is kiváló ének- és zenekar karnagya Christian Badea volt.

Az ünnepi hetet az itáliai operakirály 1874-ben keletkezett és a milánói Szent Károly-székesegyházban bemutatott gyászoratóriuma, a *Requiem* zárta. A mű legmeggrázóbb része a *Dies irae* tétel, a harag napját, az utolsó ítéletet vetíti a hallgatóság elé drámai erővel. A *Quid sum miser* tétel a kétségbeesést és a reményvesztettséget ábrázolja, ám az *Ingemisco* tenoráriában már – ha visszafogottan is – felcsillan a remény. A *Sanctus* és a *Benedictus* dicsőítő, szárnyaló hangzása az életigenlés kifejezője. Ám a két zárótétel ismét komor tónusú, a gyász, az elcsendesedés, a befelé fordulás hangulatát idézi.

Szólót énekelt Sümegei Eszter, Szántó Andrea, Hector Lopez Mendoza és Alexander Roslavets. Az ének- és zenekart az olasz Pier Giorgio Morandi vezényelte.

Három elgondolkodtató mű, mely akár napjainkról is szólhat. Mennyi az ideológiai és gazdasági harc következményeként az értelmetlen vérontás, a hűtlenség eredményeként bekövetkező válás... E művek a valóban művészi kompozíciók erejével tudatosítják, hogy mély hit szükséges a keresztény felebaráti szeretet gyakorlásához, a teljes megbocsátáshoz, s hogy a gyász okozta fájdalmat a csendes emlékezés enyhítheti.

■ SPANGEL PÉTER

Keresztelőkút készült a csákvári templom 225. születésnapjára

**Templomuk felszentelésének kétszázhuszonötödik évfordulóját ünnepele-
ték november 5-én, vasárnap délután a csákvári evangélikusok. A jubile-
umra a gyülekezet új keresztelőkúttal gazdagodott, amelyre Szarka István
fejér-komáromi esperes mondott áldást. Az alkalmon Szemerei János,
a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke szolgált igehirdetéssel.
Az istentiszteleten közreműködtek a helyi közösség Harmonia Floriana
énekkarának tagjai is.**

Szemerei János püspök Róm 14,8 alapján a templomról mint a hitvallás kifejezésének látható formájáról beszélt, ahol Istennek a Jézusban láthatóvá vált kegyel-

mét hirdetik. Hozzátette: a keresztelőkút pedig a látható ígét jeleníti meg. A reformáció nagy felfedezése, a kegyelmes Isten megismerése ma is reményt adhat az embernek – hangsúlyozta az egyházkerület lelkészi vezetője.

Ezután Szebik Károly helyi lelkész számolt be a keresztelőkút készítéséről. Elmondta, hogy a talapzat Szabó Attila helyi asztalosmester, a Lutherórszát ábrázoló fedő pedig Váraljai Péter sárbogárdi fafaragó alkotása. A belül elhelyezett kerámiátalat – Kodolányi Borbála helyi fazekas munkáját – az idei konfirmandusok ajándékozták a gyülekezetnek.

Szarka István esperes áldást mondott az új keresztelőkútra, majd mindjárt sor-

került a rendeltetésszerű használatára is: a következő percekben a négyéves Ajna Hangát keresztelte meg Szebik Károly. Megható pillanatokat jelentett, amikor a szülők és három gyermekük együtt tértek az oltár elé közös imádságra.

Az istentisztelethez kapcsolódó közgyűlésen Mészáros Tamás helyi felügyelő szemelvényeket olvasott fel az egyházközösség történetéből, majd az egyházmege nevében Kissné Kárász Rózsa felügyelőhelyettes mondott köszöntőt. Csákvár testvérgyülekezete, a Budapest-Deák téri közösség nevében pedig Cselovszky Ferenc lelkész szólt.

Az esemény végén Szemerei János püspök és Mészáros Tamás egyházkerületi felügyelő a jelen lévő lelkészekkel együtt reformációi emlékfát ültettek el a templomkertben. Az egybegyűlteket szeretetvendégség várta a gyülekezeti házban, ahol a huszonöt évvel ezelőtt, a templomszentelés kétszázadik évfordulóján tartott ünnepségről is megtekinthettek egy videófelvételt.

■ AM

FOTÓ: ADAMI MÁRIA

Pro Caritate

Evangélikus lelkész a kitüntetettek között

A szociális gondozást, ellátást nem lehet sem zsákutcának, sem pedig egyirányú utcának tekinteni, mert a szakmában dolgozók még a legelesettebbeknek is meg tudják mutatni, hogy mindig van lehetőség egy jobb, értelmesebb életre – mondta az emberi erőforrások minisztere november 8-án, szerdán Budapesten. Balog Zoltán a szociális munka napja alkalmából az Uránia Nemzeti Filmszínházban tartott rendezvényen a szociálpolitika legfontosabb eredményének a szemléletváltást nevezte, s azt, hogy már nem a kilátástalanság, a perspektívanélküliség jellemzi a szociális munkát.

A miniszter az ünnepségen, amelyen a gyermekvédelmi törvény húsz évvel ezelőtti elfogadásáról is megemlékeztek, szakmai díjakat adott át. A kormány nevében megköszönte a szociális szakmában dolgozó „emberséges emberek” munkáját, akik mindenkinek, köztük a legelesettebbeknek is esélyt és lehetőséget akarnak adni arra, hogy minél

teljesebb értékű életük legyen. Cibere Károly szociális ügyekért és társadalmi felzárkózásért felelős államtitkár arról beszélt: a társadalomnak nincs nélkülözhető tagja, ezért van szükség szolidaritásra, közösségvállalásra, a rászorulóknak végzett szociális munkára. Azt mondta, a szociális munka napján azokat ünneplik, akik felerősítik a rászoru-

lók hangját, akik láthatóvá, tapinthatóvá teszik a sorsukat.

A miniszter és az államtitkár Szociális Munkáért díjat adott át – mások mellett – Balogh Józsefnek, a Nógrád megyei gyermekotthon gyógypedagógiai tanárának, Kacsányiné Varga Gabriellának, a Tolna megyei fogyatékosotthon vezető ápolójának. Pro Caritate díjat vehetett át mások mellett Svébisné Juhász Márta, a Kecskeméti Református Egyházközösség Sion Nyugdíjsházának és Gondozási Központjának igazgatója, valamint Györfi Mihály, a nyírteleki Filadelfia Evangélikus Egyházközösség lelkésze is.

Az Országgyűlés tavaly decemberben döntött arról, hogy november 12-ét a szociális munka napjává nyilvánítja, és ez a nap munkaszüneti nap lesz az ágazatban dolgozóknak. Idén a szociális munka napja vasárnapra esik. A szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatások területén jelenleg mintegy kilencvenháromezren dolgoznak.

■ MTI

Hálaadás a hírös város templomában

Kecskemét evangélikus gyülekezete november 5-én ünnepi istentiszteletet tartott a reformáció kezdetének ötszázadik évfordulója alkalmából, amelyen hálat adott fennállásának kétszázhuszonöt évéért is. Emlékmű-átadás, terményáldás és úrvacsora gazdagította az alkalmat, amelyen Gáncs Péter elnök-püspök és a testvéregyházak képviselői is szolgáltak.

FOTÓ: ENDREFFY MÁTÉ

Az 1792 óta itt szolgált lelkészek nevét megőrkítő emlékmű a templom korábbi lépcsőjének köveiből készült, ezért a püspök a 126. zsoltárt, a grádicsok énekét választotta az ígihirdetés alapigéjéül. Utalt arra, hogy az az Isten a mi gondviselőnk, aki a múltban is megsegített minket, és hogy Isten népének jellé kell válnia a világban.

A Balanyi Károly által készített emlékmű leleplezésekor Radosné Lengyel Anna egyházkerületi felügyelő mondott beszé-

det. Méltatta a gyülekezetben eddig szolgált tizenkét lelkész munkáját, és Isten kegyelmébe ajánlotta a közösséget. Az oltár aranyozása is erre a napra készült el Tornyi László jóvoltából, így Kecskeméten most még szebbé vált az evangélikusok temploma. A hívek által hozott terményeknél Gáncs Péter püspök, Kuti József református lelkész, dr. Finta József plébános, dr. Róna Tamás rabbi és Kis János evangélikus lelkész mondott áldást. Énekkel szolgált a gyülekezet Gloria énekkara. Az ünnepség után a templom előtt felállított zászlónál az egybegyűltek elzengtek az *Erős vár a mi Istenünk* kezdetű éneket, majd szeretetvendégség keretében kötetlen beszélgetésekre is sor kerülhetett.

■ HULEJ ENIKŐ

Gerendási toronyélmény

A Békés megyei Gerendás község evangélikus gyülekezete szépen megtöltötte kis templomát a toronszentelő istentisztelet alkalmából. A november 5-i ünnepi alkalmon a kezdő oltári szolgálatot Kondor Péter, a Kelet-békési Egyházmegye esperese végezte, az ígét Gáncs Péter elnök-püspök hirdette.

Az ünnepi istentiszteleten Gáncs Péter a meghívón szereplő ígét – „*Erős torony az Úr neve, oda fut az igaz, és védelmet talál*” – magyarázta. A *Példabeszédek* könyve 18,10 alapján a püspök elmondta, hogy mindenkinek van toronyélménye, nem csak Luthernek. Felidézte gyermekkorának, majd első szolgálati helyének tornyait, szüleinek bátorító, félelmet űző szavait is. A viharban a torony legmagasabb pontként, villámhárítóként is funkcionál, baj idején menedék. Mégsem a helyszín, nem a torony adja a valódi segítséget számunkra. Hiszen akad olyan templom is, amelynek nincs tornya. Az Úr neve, Jézus Krisztus az, akiben nekünk oltalmunk és menedékünk, bűnbocsánatunk és életünk lehet. A gerendási templomépítők is tudták ezt, hiszen a torony tetejére bölcsen a kereszt jelét illesztették.

Az istentisztelet úrvacsorával folytatódott, majd közgyűlés követte. Lip-tákné Gajdács Mária lelkész felidézte a gyülekezet mögött álló éveket: a viha-

rokat, amelyek megrongálták a tornyot, az aggodalmakat, a gyűjtéseket, a bátorításokat. Részletesen beszámolt az adományozásról, a központi segítségről, és a munkálatokban részt vevő mesterembereknek megköszönte, hogy a toronyfelújítás kivitelezését magas színvonalon elvégezték. A hét és fél milliós beruházás egynegyedét, 1,8 millió forintot a hívek adták össze több év alatt, de segítséget kaptak az egyházkerulettől, az egyházmegyétől és a helyi önkormányzattól is.

A köszöntések sorában Radosné Lengyel Anna kerületi felügyelő, országos-felügyelő-helyettes örömét fejezte ki a nagyszámú gyülekezet láttán, s kívánta, hogy minden vasárnapon legyen együtt a templomban Isten gerendási népe. Liska András egyházmegyei felügyelőként, szakmájából eredően régészként és várkutatóként utalt arra, hogy a várak tornyait építették meg először, majd pedig az egyéb felépítmények következtek. Az egyházközség volt lelkésze, Halasi László felidézte saját örömteli éveit a közös-

FOTÓ: BANKÓ PÁL

ségben, és emlékeztette a mostani gyülekezetet az ősök hitére, helytállására. Vantara Gyula országgyűlési képviselő az összefogás erejét méltatta, és kérte a jelenlévőket: legyünk hálasak, hogy megfélemlítés nélkül, szabadon ünnepezhünk.

A szép alkalom a gazdagon megterített asztal mellett folytatódott.

■ LAZÁRNÉ SKORKA KATALIN

Emlékérme a jubileumra

Szilárdan őrizni kell a felismert igazságot, és nyitottnak kell lenni az újra, ezt üzeni a reformáció – mondta az emberi erőforrások minisztere október 30-án Budapesten, a Magyar Nemzeti Bankban, ahol a jegybank alelnökével bemutatta a reformáció kezdetének ötszázadik évfordulója alkalmából kibocsátott emlékérmeket.

Balog Zoltán a kormányzati Reformáció Emlékbizottság ügyvezető elnökeként az érme szimbolikájára, illetve a reformáció értékeire utalva azt mondta: „A megnyílt kapuval a hit szabadságát, a könyvvel az anyanyelvű Biblia olvasását és a nemzeti anyanyelvű istentisztelet jelentőségét” mutatják be. Egy közmondást idézve a pénzérmét az időhöz hasonlította, amely ugyanúgy fordítható jóra és rosszra is, de csak egyszer. Szerinte az érme arra is emlékeztetnek és figyelmeztetnek, hogy az eltelt fél évezredben hogyan gazdálkodtunk a reformáció lehetőségével.

A Magyar Nemzeti Bank (MNB) az emlékév alkalmából a hivatalos kibocsátási ünnepségen tízezer forint névértékű ezüst-, valamint kétezer forint névértékű

FOTÓ: BARTOS GYULA / EMMI

színesfém érme adott ki az évforduló előtti napon. Gerhardt Ferenc, az MNB alelnöke az ünnepségen azt mondta, a reformáció jelentőségére, örökségére kívánják felhívni a figyelmet, és azt az üzenetet akarják közvetíteni, hogy „ugyan már ötszáz éve indult el és tart a reformáció, de még most is aktuális, sőt egyre aktuálisabb”. Szükség van a megújulásra,

az egyének, az országok és Európa megújulására – fűzte hozzá.

A reformáció elévülhetetlen érdemének mondta, hogy a Szentíráshoz való visszatéréssel új dimenziók nyíltak meg az emberek előtt. Az emberek felé fordulást mutatja az emlékérme szimbolikája, a nyitott templomkapu is, utalva arra, hogy a reformáció közelebb akart kerülni az emberekhez a nemzeti nyelv használatának bevezetésével is.

Az öt-ötezer példányban kiadott emlékérme tervezője Csíkszentmihályi Róbert Kossuth-díjas szobrászművész. Előlapjukon egy középkori templom bejáratí homlokzata látható, fókuszában nyitott templomkapuval, utalva arra, hogy a reformáció megkönnyítette a vallásgyakorlást, hiszen a korábbi latin nyelvű misék helyett nemzeti nyelven kezdték el hirdetni Isten ígését. Az ablakban megjelenő galambábrázolás és a templomkapuban egy pontból kiinduló öt sugárvonal a Szentleket hivatott megjeleníteni.

■ MTI

Reformáció és konfirmáció

FOTÓ: FÖLDI TÍMEA

Az ötszáz éves reformációnak, illetőleg jubileumi évfordulójának állítottak emléket október 28-án a nádasdi evangélikus templom kertjében. A kompozíció alkotója Elisabeth Ledersberger-Lehoczky, akinek művei a világ több pontján (Kína, Brazília, Olaszország) megtalálhatók.

A Bécsben élő, magyar származású szobrászművész az átadóünnepségen elmondta, hogy a munkafolyamat során közelebb került a hitbéli gyökerekhez. A szobor készítésekor az egyszerűséggel, a díszítetlenséggel, a puritán formák hangsúlyozásával arra törekedett, hogy a szemlélő a lényegre jusson először, s a műalkotás tisztasága egyben a hit igazsága is lehessen: „Az öt oszlop egy-egy sugárral emlékeztető szimbólum: az alsó három mint a földről az ég felé törekvő sugár emlékeztet az emberi gondolatra, szóra, amely imádságként, kérésként halad a mennyi hatalmak, vagyis Isten felé – magyarázta az alkotó. – A felső rész az égből érkező mennyi sugarak szimbó-

luma, amelyek isteni erőként, a végtelen hatalom energiájából érkeznek a föld felé. Ezek gyakorolnak hatást az anyagra, a természetre, az emberi érzelmekre, minden láthatóra és láthatatlanra a földgolyón. A sugárralábok egyszersmind a reformátor alapelvek hordozói is. A szembefutó áramlatokat öleli körbe, fókuszálja a markáns Luther-szimbólum, az ötszirmú Luther-rózsa a szívvel és a kereszttel.”

A Luther-rózsa szimbolikájáról, jelentéséről, üzenetéről elmélkedett a szoboravatást megelőző istentiszteleten mondott igehirdetésében Kőrösi Krisztina lelkész is. Az istentisztelet részeként konfirmációs ünnepséget is tartottak, s mint az eseményről a *Vaol.hu* internetes portált tudósító Pintér Viktória megjegyezte, „a közösségi és személyes hitvallás avatva fel leghitelesebben a templomkertben felállított szobrot, mely talán épp a hitben gyökerező és az égre tekintő ember alakját ábrázolja”.

■ E. É.

Négyzetcentiméteres üzenetek

Reformációi kiállítás a Bélyegmúzeumban

A reformáció ünnepnapjának előestéjén Egy új kor kezdete – 500 éves a reformáció címmel nyílt kiállítás a főváros VII. kerületében található Bélyegmúzeumban. Megnyitóbeszédet Gáncs Péter, egyházunk elnök-püspöke és Illés Zoltán, a Magyar Posta elnök-vezérigazgatója mondott, az est háziasszonya a múzeum igazgatója, Nikodém Gabriella volt.

Nemcsak bélyeg-, de reformációtörténeti kiállításnak is nevezte Illés Zoltán az október 30-án megnyílt tárlatot, amely egyben társadalomtörténeti tükröt tart a látogatók elé. Hiszen az ötszáz évvel ezelőtt Wittenbergből elindult, újító szándékú folyamat és annak történelmi, társadalmi, művelődéstörténeti hatásai széleskörűen jelennek meg a csak száznolcvan éves múltira visszatekintő bélyegeken.

Jeles protestáns évfordulóknak, nevezetes személyeknek és épületeknek az elmúlt évtizedek során világszerte állítottak bélyegemléket a posták. Ezekből a kiállítás kurátora, Zombor Zoltán muzeológus – Elekes Attila grafikus segítségével – látnivalókban gazdag válogatást állított össze.

Ahogy a megnyitón Nikodém Gabriella fogalmazott, a 2018 májusáig látogatható tárlat külön érdeme, hogy a bé-

FOTÓK: HAJDÚ JÓZSEF

lyegek mellett a múzeum grafikai tárából is kikerültek a témával kapcsolatos kincsek, például Nagy Zoltán Zrínyi Miklós-bélyegterve vagy Légrádi Sándor grafikái.

Gáncs Péter a megnyitóbeszédében a bélyegek „teológiáját” három szóban foglalta össze: inkarnáció-misszió-reformáció. „Az első, a »megtestesülés«, arra emlékeztet bennünket, hogy a hatalmas Isten egy emberi csecsemő alakját ölti fel.” A bélyegeknél is ez a csoda: egy ember vagy egy hatalmas épület „beköltözik” egy néhány négyzetcentiméteres felületbe – húzott párhuzamot az elnök-püspök. De mindezt nem öncélúan teszi – folytatta tovább

a gondolatot –, mert a bélyegek is egyfajta missziót töltenek be a világban. Nemcsak az elsődleges feladatukat teljesítik, hanem a rajtuk látható grafikai elemek üzenetet is közvetítenek. Majd így folytatta: „A bélyegek elsődleges feladatát említve jutunk el a reformációhoz. Luther Márton maga is nagyon sokat levelezett, s bár korában még nem léteztek bélyegek, pecsétgyűrűje mégis ezt a célt is szolgálta: hitelesítette küldeményét.”

Zenei betétekkel Szabó Krisztina (hegedű) és Rudolf András (brácsa) színesítette a megnyitót.

■ BODA ZSUZSA

Nikodém Gabriella múzeumigazgató, Gáncs Péter püspök és Zombor Zoltán muzeológus

A Magyar Posta által kiadott reformációi bélyegblokk október 31-i bélyegzessel

Ünnepi hangverseny. A budakeszi Protestáns Kör és a Zákányi Zsolt református vegyes kar szervezésében a reformáció ötszázadik éve alkalmából november 18-án, szombaton 18.30-kor a budakeszi református templomban (Fő u. 159.) *A reformáció zenei öröksége* címmel ünnepi hangverseny lesz a Fővárosi Protestáns Kántorátus (vezető: Bence Gábor), a Musica Profana régizene-együttes (vezető: Szabó Zsolt), a Zákányi Zsolt református vegyes kar (vezető: Kádár Ágota) szolgálatával. Elhangzanak többek közt Bach, Bakfark Bálint, Crüger, Goudimel, M. Franck, Mendelssohn, Schütz, Sulyok Imre művei. Szeretettel várunk minden érdeklődőt.

Az Asztali Beszélgetések Kulturális Alapítvány a Petőfi Irodalmi Múzeummal együttműködve szeretettel várja az érdeklődőket következő disputájára a múzeumba (Budapest V. ker., Károlyi u. 16.). Időpontja: november 30. (csütörtök), 18 óra. Vásáry Tamás zongoraművésszel, karmesterrel Galambos Ádám evangélikus teológus beszélget. Téma: *A dicsőség felfénylése*. A rendezvényre a belépő felnőtteknek 600 Ft, diákoknak, nyugdíjasoknak 300 Ft. (A belépő megvásárlói a Petőfi Irodalmi Múzeumot támogatják.) A beszélgetés élőben követhető a *Pim.hu* oldalon is.

Albérletet keres. 33 éves dolgozó nő vagyok. Újpesten vagy a környező kerületekben keresek albérleti szobát vagy lakást. Akár idősebb hölgy mellé külön szobába is vállalnék besegítést (takarítás, bevásárlás, egyéb munkák) a szobáért cserébe. Külön lakás is érdekel. Olcsó albérletet keresek. Kérem, keressenek a 20/506-8083-as számon 15 óra után.

Jótekonysági koncert. A világhírű orgonavirtuóz, Varnus Xavér karácsonyi jótekonysági hangversenyt ad a barokk orgona megmentéséért a reformáció ötszázadik évében, december 17-én, vasárnap 15 órakor Bakonytamási középkori evangélikus templomában. Fővédnök: Szemerei János, a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület püspöke és dr. Kovács Zoltán területi közigazgatásért felelős államtitkár. „Xavér úgy játszik Bachot, hogy az embernek megszakad a szíve a gyönyörűségtől, amikor hallja.” (Törőcsik Mari) A jegyek 3900 forintért kaphatók a lelkesízi hivatalban (Bakonytamási, Széchenyi utca 3.), valamint előadás előtt egy órával a helyszínen. Helyfoglalás érkező sorrendben. További információk: telefon: +36-89/352-642 és +36-20/824-4372; e-mail: bakonytamasi@lutheran.hu.

Már kapható!

Teológia és reformáció címmel jelent meg az Evangélikus Hit-tudományi Egyetem oktatóinak tanulmánykötete. Szerkesztette Szabó Lajos. 292 oldal, kartonált. Ára 1890 Ft.

Kapható a Luther Kiadó könyvesboltjában (1085 Budapest, Üllői út 24.) és a webshopban (lutherkiado.hu/bolt).

Kövessen bennünket
az interneten is:
evangelikus.hu

Naponta aktuális tartalommal,
lelki táplálékkal, friss hírekkel,
érdekes interjúkkal, véleményekkel,
videókkal és képekkel várja Önt
a Magyarországi Evangélikus Egyház
hivatalos honlapja.

Egy kattintásra vagyunk Öntől!

KÖTŐSZÓ

Evangélikus közéleti blog

- Társadalom és egyház
- Kereszténység és közélet
- Krisztus és a 21. század
- A világ (nem csak) lutheránus szemmel

Kötőszó – Rákérdez,
következtet, összekapcsol.

Olvassa, kövesse és ossza meg!

kotoszo.blog.hu

Két reformátor és három Prónay

Szobrok az acsai kastélyban

Az acsai Prónay-kastély kertjében ki-száradt egy hatalmas tölgyfa. Több mint kétszázötven éves, törzse másfél méter átmérőjű. Kár lett volna tűzfának felapírítani. Jött egy ötlet: a szomszédos Püspökhatvanban él egy szobrászművész, Koltai László, aki már sok faszobrot készített... Eredetileg Luther vagy Melanchthon szobrát szerették volna elkészíttetni, de a művész azt mondta: nem hogy két szobor, de két szoborcsoport is kitelik az anyagból. A szobrok elkészültek, és október 29-én megtörtént a leleplezésük.

Az egyik szoborcsoport Luthert és Melanchthont formázza, míg a másik a három „nagy Prónayt”: Prónay Sándort, Prónay Gábort és Prónay Dezsőt. Ők három generáción keresztül voltak egyházunk egyetemes (országos) felügyelői.

Acsán születtek, életük nagy részében az acsai kastélyban éltek, és a templom alatti kriptában vannak eltemetve.

A Prónayk nem csupán jelentős tudósok és politikusok voltak, hanem egyúttal egyházunk nagylelkű támogatói, mecénásai is. Működésük alatt Acsa és a festői dombon épült kastély országosan ismert evangélikus „fellegvár” lett. (Nem véletlenül Prónay Sándorról neveztetett el egyházunk legmagasabb kitüntetése – ideje volt már helyben is valamilyen kézzelfogható emléket állítani nekik.)

A három Prónay szobra a templomkert kastély felőli oldalán áll, azaz néhány méterre egykori lakhelyüktől, az előtt a templom előtt, amelyet ők építettek, amelybe életükben jártak, s amelyben poraik nyugszanak.

A családról készült szobrokat Prónay Dezső unokája, a százhárom éves dr. Patay Pál leplezte le. Az alkotások létreho-

FOTÓ: GULYÁS SÁNDOR

zásához jelentős anyagi támogatással járult hozzá egy evangélikus presbiter, Szekeres Rezső polgármester.

A gyülekezet tagjai örömmel szemlélték a templomkert új ékességét. „Olyan, mintha mindig itt állt volna” – mondta valaki. És nem tévedett.

■ MEKIS ÁDÁM

500 év mögöttünk, 500 év előttünk!

Reformációi emlékünnepet tartottak a dombóvári evangélikusok

A reformáció kezdetének ötszázadik évfordulójára egész napos együttléttel emlékeztek a dombóvári evangélikusok. A délelőtti ünnepi istentiszteleten Szücs Eszter lelkész Róm 1,16-17 alapján hirdetett ígét.

„Nem az ujjat nézzük, hanem azt, akire mutat” – utalt az igehirdető arra, hogy a reformáció, a hagyományok ápolásán túl, feladat a jelenben. Ennek szellemében szólt a következőkben a Dombóvár Város Önkormányzata és az evangélikus egyházközösség által közösen felállított, a délután során átadott emlékkőről is: „Megdobbant a szívem, amikor a Tinódi-ház mellett láttam, hogy megérkezett az emlékkő, rajta Isten ígéjével és a Luther-rózsával, egyházunk jelképével. [...] Mi most itt, Dombóváron kitéttük a szívünket, a hitünket jól látható helyre, hitvallásként. Ennek kockázata van: mert lesz, akinek tetszik majd, amit lát, és lesz, akinek nem. Ez a hitvallás kockázata.”

A közösen elfogyasztott ebéd után a gyerekeket játékos vetélkedő várta a reformációhoz kapcsolódó feladatokkal. Az együttléttel az igehirdetésben már említett emlékkő és a mellette álló emlékfá ünnepélyes átadásával folytatódott. Ünnepi beszédében Szabó Szilárd lelkész kiemelte: az üzenet az igazán fontos, a forma másodlagos. Az üzenet pedig mi lehetne más, mint az (Róm 1,17), amely annak idején megváltoztatta Luther Márton életét!

Köszöntőbeszédében a város polgármestere, Szabó Loránd kiemelte: a márványtomb fehérsége önmagában is üzenetet hordoz: a megújulásnak, az újrakezésnek, a reformáció gondolatosságának hirdetője.

Az együttléttel az evangélikus templomban folytatódott, ahol Rózsai György, a gyülekezet felügyelője köszöntötte az ünneplőket. A gyülekezet tagjai egyháztörténeti játékban vehettek részt, amelynek során felelevenedtek a reformáció leg-

fontosabb eseményei, személyei, tanításai. A negyvenötödik jubileumát ünneplő Kapos kórus ünnepi hangversenye után dr. Szőke Sándorné helytörténész idézte fel az egyházközösség történetét. Szintén a múlt felidézését tűzte célul Szabó Szilárd lelkész, aki fényképek segítségével mutatta be a gyülekezet mindennapi életét.

Az egész napos együttléttel időkapcsoló elhelyezésével zárult, amellyel a mai evangélikus közösség a jövő gyülekezete számára üzent. A kézzel írott üzenet és a jelenlévők névsora mellett egy digitális adathordozó is került az időkapcsolóba azzal a reménységgel, hogy száz év múlva, a reformáció indulásának hatszázadik évfordulóján a jelen lévő gyülekezeti tagok utódai fogják majd felnyitni a kapszulát. Mert a reformáció nemcsak múltunk öröksége, hanem feladat a jelenben: hogy legyen jövőnk, keresztény hitben járó nemzedéket kell felnevelnünk. A jövő gyülekezetét. Ötszáz év előttünk!

■ Sz. Sz.

Egy asztalnál Pürkerecen

Őszi találkozás dr. Béres Józseffel

A Béres Gyógyszergyár új gyártórészlegének alapkövét 2016. április 25-én tették le Szolnokon, s bár ünnepélyes átadása nemrégiben, szeptember 21-én zajlott Orbán Viktor miniszterelnök részvételével, ezúttal nem szakmai és üzleti sikerekről beszélgettem dr. Béres Józseffel, a vállalat igazgatóságának elnökével, hanem magánéleti örömeiről, magyarságról, hagyományokról és a hit fontosságáról, felidézve legutóbbi erdélyi útját.

– Két esztendővel ezelőtt jártam legutóbb a Béres-székházban, és akkor nemcsak önnel, hanem Mátyás Etelka pürkereci nyugalmazott evangélikus kántorral is találkozhattam.

– Az azt megelőző év, 2014 novemberében jelent meg egy velem készült interjú az *Evangelikus Élet* hasábjain, ennek hatására Eti tollat ragadott, és levelet írt nekem. A levelezésből személyes kapcsolat lett. Egyfelől ennek köszönhető, hogy elolvastam Orbán Balázsnak *A Székelyföld leírása* című, 1868-ban megjelent munkáját, másfelől az is, hogy egy kisebb baráti társasággal 2015 pünkösdjén elutaztunk Hétfaluba. Mindnyájunk

számára sokat adott és sokat jelentett ez az út. Olyannyira, hogy idén is ellátogatunk Pürkerecre.

– **Hogyan összegeznéd ez utóbbi látogatás tapasztalatait?**

– 2015-ben azt mondtam önnek: „Nagyon megrázó volt látni azt, hogy a világ Orbán Balázs ideje óta szinte semmit sem változott a tekintetben, hogy ma

is, most is úgy élnek ott a magyarok, hogy küzdeniük kell az életben maradásért, a megmaradásukért.” Ez sajnos változatlanul így van... Ezért különösen példamutató a helyiek kitartása, hite, magyarságukhoz való ragaszkodása. Ezúttal is sokban gazdagított bennünket az ott töltött idő, a régi kapcsolatok felelevenítése és az új találkozások. Csakúgy, mint két esztendővel ezelőtt, most is vittünk magunkkal a termékeinkből, hiszen a segítségnyújtás életünk szerves része, és sajnos a szükség arrafelé nagy. Rövid időre mentünk, csupán egy futó látogatásra jutott időnk. Ezúttal Marcell fiam mellett Csóti György politikus és neje, Kátai Katalin kísérték el. Feleségem, Klárka „igazoltan volt távol” a közelmúltban született ikerunokáink miatt. Az volt a fő célunk, hogy találkozzunk a helyi kézművesekkel. Még 2015-ben megismerhettem Barkó Etelkát és Fejérné Czifra Jolánt, akik a tojásírás mesterei, és Czimbó Izabellát, aki nemcsak újratanulta a szövés minden csínját-bínját, hanem tanítja is a fogásokat, így neki köszönhetően újjáéledhetett ott ez a szép és fontos hagyomány.

– **A fotók és rövid videók tanúsága szerint igencsak jó volt a hangulat...**

– Eti szervezőkészségének köszönhetően összegyűltek a Hétfaluban élő kézművesek, akik ugyan jól ismerik egymást, és közös programokat is szerveznek, de ennyien, mint most, még sohasem ültek egy asztalnál. A teljesség igénye nélkül említem meg, hogy volt ott például olyan, aki a népviseletvarrás mestere, más köszön-

Béres Alapítvány a Teljes Életért.

A 2018-ban indulásának huszonötödik évfordulóját ünneplő alapítvány a legjelentősebb támogatásait az egészségügy területén nyújtja, de segíti az oktatás, a tehetséggondozás, a magyar kultúra terjesztésének ügyét is.

FOTÓK A BÉRES CSALÁD ARCHIVUMÁBÓL

tyűt és bogláros övet, azaz népi öltözet-díszeket készít, van, aki festett fatárgyaival gyönyörködtet, vagy – a hagyományápolást kicsit tágabban értelmezve – épp régi hétfalvi képeslapokat gyűjt. Engem a pütkererci harangozó, Tóth István festett fatárgyakkal lepett meg. Vendéglátóink egy szép kiállítással készültek a tiszteletünkre. Ki-ki a maga alkotásait mutatta be, majd a közös étkezés után egy kicsit még énekeltünk is együtt, főként egyházi énekeket, népdalokat. A művelődési házban múltunk az időt fehér asztal mellett – az asztalok körül Szász Juliska és Szilveszter serénykedett. A pütkererci program egyéb-

Dráma Béres Józsefről. Fazekas István A megvádolt című drámája 2015-ben jelent meg nyomtatásban a Napkút Kiadó gondozásában. A darab ősbemutatója 2016. január 9-én volt a Kecskeméti Katona József Színház Kelemen László Kamaraszínházában. Budapesten, az Újszínházban Béres címmel vitték színre 2016. február 26-án. Ez utóbbit a mostani évadban is játsszák.

ként idén is az 1440–1450 között épült evangélikus templomban indult himnuszaink eléneklésével, utána pedig a temetőben felkerestük Eti felmenőinek sírját.

– **A közös ima alkalmával készült felvétel még számomra, a külső szemlélő számára is megható.**

– Azt a fohászt mondtuk el együtt, amely a fővárosunkban 2020-ban tartandó ötvenkettedik nemzetközi eucharisztikus kongresszusnak az imája.

– **Hogyan került kapcsolatba a kongresszus szervezőivel?**

– Abban a megtiszteltetésben részesültem, hogy felkértek, legyek a kongresszus társadalmi bizottságának a tagja. Örömmel tettem eleget a felkérésnek, hiszen – az imát idézve – magam is valom: Isten minden élet forrása, Krisztus a mi Urunk és Mesterünk, barátunk és táplálékunk, orvosunk és békességünk. Az ő erejének és örömeinek hírének kell, hogy elvigyünk másoknak – határon innen és túl, felekezetre való tekintet nélkül. Jézus követőjeként ez a dolgunk, ez az, amit meg kell tennünk. Kinek-kinek a maga módján, a rendelkezésére álló eszközökkel.

■ GAZDAG ZSUSZANNA

Szép magyar ének I-II. és CD. Az első kötet 2009-ben jelent meg – mára már több kiadást is megért –, a második pedig 2016-ban látott napvilágot. A tervezett egyesített kötet még készül-ben van, reményesség szerint 2018-ban lesz kézbe vehető. Amint Béres József lapunknak elmondta, nagy öröm számára, hogy a két könyvet és az első kötet CD-változatát mind a diákok, mind a pedagógusok kedvelik. Ezerkétszáz példányt a határon túli magyar iskolák részére juttattak el a Rákóczi Szövetség segítségével, és tervezik, hogy – hasonló céllal – megkeresnek majd tengerentúli magyar intézményeket is.

Láthatóvá tenni a láthatatlant

Lourdes keresztútját bemutató kiállítás nyílt a nagyváradai vármúzeumban. A tárlat a Béres Alapítvány támogatásával érkezett a városba; megnyitotta Böcskei László nagyváradai megyés püspök.

A keresztény világ egyik legjelentősebb zarándokhelyén, a franciaországi Lourdesban található Maria de Faykod magyar származású szobrászművész tizenhét stációból álló márvány keresztútja. Hogy a műalkotások erejét, lenyűgöző szépségét széles körben is megismerhessék az emberek, a Lourdes-i keresztút szobrairól a művész maga készített fotókat. Ezek bemutatására szerveződött az a különleges kiállítás, mely a Béres Alapítvány támogatásával Nagyváradra is eljutott. A Jézus kinszenvedésétől a feltámadásig címmel látható tárlat a keresztút fontos üzenetét hordozza, hitet, reményt, szeretetet közvetít felénk egy olyan időszakban, amikor Európa szekularizálódik, és a keresztény értékrend elveszni látszik.

„Sorsajándék a számomra, hogy barátságba kerülhettem e rendkívüli hatást kiváltó mű alkotójával, boldog vagyok, hogy

e különleges fotókiállítással a Lourdes-i keresztút sok emberhez el tudjuk vinni” – vallja Béres Klára, a Béres Alapítvány elnöke.

A Béres nevet jól ismerik az emberek. A legendás feltaláló, id. dr. Béres József nyomdokaiban járnak mai utódai is, a másokra való odafigyelés, a segítő szándék hozzátartozik vállalatuk működéséhez. A karitatív munkát 1993 óta koordinálja a Béres Alapítvány. Támogatásaik legnagyobb részét az egészségügy területén nyújtják, de részt vállalnak az oktatás támogatásában, a kultúra terjesztésében is. Az egyetemes értékek védelmét és szolgálatát határoktól függetlenül is fontosnak tartják. Adományaik Nagyváradtól Marosvásárhelyig, Délvidéktől Kárpátaljáig, Csernobiltól Hawaii-ig eljutnak. A kiállítás december 4-ig látogatható a Nagyvárad Vár- és Várostörténeti Múzeumban. (X)

Angyalka-terem Középhalmon

Gyönyörű „indián nyár” fogadta az ünneplőket október 20-án Szarvason, a huszonöt esztendő Középfalmi Evangélikus Miszióban. Dél előtt hagyományosan a misziós csendeshét foglalkozásai zajlottak. Az ebéd előtti órákban tanúságtevők vallottak arról, hogyan szabadultak meg az alkohol fogságából, majd fényképek és visszaemlékezések formájában idézték fel a

közelmúltban elhunyt dr. Sárkány Angyal orvos, azaz Angyalka néni igen gazdag misziós munkásságát.

A szép időben a szabadteremen elfogyasztott ebéd után istentisztelet kezdődött Szeverényi János országos misziói lelkész, Lázár Zsolt esperes és lelkésztársai szolgálatával. A miszió zsúfolásig telt nagytermében az istentisztelet végén a szolgálatot végző lelkészek együttesen áldották meg az Angyalka néni munkásságát idéző emléktáblát, amely Nóbik Erzsébet nyugalmazott lelkész rövidített búcsúztatóját és Sárkány Angyal gravírozott arcképét jeleníti meg.

Az emlékezetes ünnepi alkalom végén Szeverényi János misziós kiadványokat és a reformáció ötszázadik évfordulóját megörökítő olvasmányokat – köztük a népszerű *Híd* magazin Luther-számát – ajándékozott a csendeshét valamennyi résztvevőjének és a teremavató alkalom vendégeinek.

Forrás: szarvasihet.hu / Szenes János

ORATIO OECUMENICA

Mindenható Istenünk! Köszönjük, hogy az egyházi év utolsó vasárnapján is figyelmeztetsz minket, hogy az örökkévalóságra már most kell készülnünk, nem halogathatjuk a napot tovább! Ébreszd hitünket, hogy érkezésed ne leljen meg. Formáld bennünk az állhatatosságot, hogy szüntelenül a te várakozásodban éljünk, hogy minden pillanatban készen legyünk érkezésedre!

Magasztalva állunk meg előtted, Urunk, hiszen olyan hatalmas és fenséges vagy. Dicsőítünk téged a teremtés csodájáért, áldunk a megváltásért, Jézus Krisztus keresztyéért, feltámadásáért. Magasztalunk Szentlelked újjáteremtő munkájáért. Sokszor kiáltunk hozzád nyomorúságunkban, fájdalomunkban, és te már előbb is felelsz, mint hogy szóra nyitnánk szánkat, azonnal meghallgatod könyörgésünket.

Ezen a vasárnapon fájó szívvel gondolunk elhunyt szeretteinkre, akiknek hiánya sokszor elviselhetetlen számunkra. Erősíts meg kegyelmeddel, hogy az elmúlás láttán is megálljunk abban a bizonyosságban, hogy sem élet, sem halál el nem választhat a te szeretetedtől.

Könyörgünk hozzád a szenvedőkért, a betegekért. Könyörgünk hozzád a kétségbeesett, életüket reménytelennek érző, csüggedt embertársainkért. Könyörülj rajtunk, Istenünk, és adj erőt.

Kérünk, záporként hulljon az igének az áldása is. Jusson el oda is, ahol még nem hallottak rólad, és nyíljanak meg szívek ott is, ahol már évtizedek óta hallgatják, de még nem hallották meg. Köszönjük, hogy örökkévaló szeretettel szeretél minket, azért terjesztetted ki reánk irgalmasságodat. Ennek a bizonyítéka az is, hogy itt lehetünk most előtted. Ajándékozz meg, kérünk, mindnyájunkat azzal, amire szerinted a legnagyobb szükségünk van, s légy kegyelmes hozzánk, hogy szentül élhessünk, és akaratodban járassunk. Ámen.

Evangelikus Élet

A Magyarországi Evangélikus Egyház lapja

Megjelenik kéthetente

- E-mail: evelet@lutheran.hu
- EvÉlet online: www.evangelikuselet.hu
- Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu
- Előfizetés: kiado@lutheran.hu
- Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-20/824-5519. Szerkesztőségi titkár (hirdetési ügyek referense): BALLA MÁRIA (maria.balla@lutheran.hu)
- Főszerkesztő: ILLISZ L. LÁSZLÓ (laszlo.illisz@lutheran.hu)
- Magazinszerkesztő: KÉZDI BEÁTA (beata.kezdi@lutheran.hu)
- Hírszerkesztő: T. PINTÉR KÁROLY (karoly.pinter@lutheran.hu)
- Olvasószerkesztő: DOBSONYI SÁNDOR (sandor.dobsonyi@lutheran.hu)
- Korrektor: MÁTÉ TÓTH ZSUZSANNA (matetot@gmail.com)
- Tervezőszerkesztő: SZABÓ DÁVID KÁROLY (david.szabo@lutheran.hu)
- Rovatvezetők: BALLA MÁRIA – Oratio oecumenica (maria.balla@lutheran.hu), SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA – A vasárnap igéje (mariann.matrai@lutheran.hu),

- FÜLLER TÍMEA – Gyermekeknek (f.timea.71@gmail.com),
- TAMÁSY TAMÁS – Új nap – új kegyelem (tamytam@t-online.hu),
- DR. ECSI ZSUZSA – Cantate (ezsu@lutheran.hu),
- KOVÁCS ELEONÓRA – Thesaurus (eleonora.kovacs@lutheran.hu),
- STIFNER-KÓHÁTI DOROTTYA – Életem igéje, Tallózó (evtallozo@gmail.com)
- Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-1/317-5478, 06-20/824-5518
- Felelős kiadó: KENDEH K. PÉTER (peter.kendeh@lutheran.hu)
- Nyomdai előállítás: Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.) Felelős vezető: NAGY ZOLTÁN
- Árusítja a kiadó.
- Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Terjesztési ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt. Hírlapüzletág telefonszámán: 06-1/767-8262 és a Luther Kiadónál.
- INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

- Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyedévre 3900 Ft, fél évre 7800 Ft, egy évre 15 600 Ft, más európai országba egy évre 52 500 Ft (167 euró), egyéb külföldi országba egy évre 61 400 Ft (195 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság.
- Beküldött kéziratokat nem őrizzük meg és nem küldünk vissza.
- Címclapfotó: KISS TAMÁS

9 770133 130004

Szentháromság ünnepe után utolsó

(Örök élet) vasárnap – 2Pt 3,3-14

El fog jönni az Úr napja!

Hiszed-e? A szent próféták és az apostolok ígihirdetéséből azt az ígéretet kaptuk, hogy Krisztus vissza fog jönni dicsőségben megítélni a földet. Az első keresztyén nemzedék olyan közelinek hitte az új ég és új föld érkezését, hogy elhanyagolta a mindennapi étellel járó kötelességeket: a földi javakkal való gazdálkodást, az élet és család fenntartásához szükséges tennivalókat. Aztán teltek-múltak a napok, hónapok, évek, és szép lassan eltemették az első keresztyén nemzedéket, de Krisztus még nem jött vissza. Aztán megjelentek a tévitanítók, akik gúny tárgyává tették a Krisztust váró hitet, és akkor sokan elbizonytalanodtak.

Hiszed-e, hogy el fog jönni az Úr napja? – erre a kérdésre mindenkinek személyesen kell válaszolnia. Senkin sem segít „az egyház hite”. Az egyháznak nincs is hite, legfeljebb tagjainak egybehangzó hitvallása alapján tanítása van. Ez a tanítás sok-sok hitre jutott ember vallomását foglalja össze az ige alapján.

Az apostol érvelésébe nem véletlenül került be az özönvíz története. Isten szólt, hogy víz által véget vet az akkori világnak. És amit Isten kijelentett, az megtörtént, mert Isten ígéje sohasem tér vissza üresen. Hiszed-e, hogy Isten ígéje feltartóztathatatlanul be fog következni? Üdvösséged vagy kárhozatra vettetésed múlik ezen.

Várod-e? Sokan tettek már bizonyosságot arról, hogy várják a Krisztussal való találkozást. Siettetni szerették volna az eseményeket. Sok olyan hitre jutott embert is ismerek, akik nem várják az Úr jövetelének napját. Jól érzik magukat ebben a világban. De olyanok is akadnak, akik az élet terhei alatt roskadoznak, és szeretnék, hogy minél hamarabb véget érjen szenvedésük. A halál órája mindenképpen elhozza azt a napot. Kinek mennyi ideig kell várnia, annak egyedül Isten a tudója.

Az örökkévaló Istennél megszűnik az idő. Mi azonban térhez és időhöz kötött teremtmények vagyunk. El sem tudjuk képzelni az életet az idő múlása nélkül. Napokban, években, századokban gondolkozunk. Az Úr, aki az idő felett áll, nem késlekedik az ígérettel, hangsúlyozza az apostol. Drága kegyelmi időt ajándékoz nekünk, és arra vár, hogy mindenki megtérjen hozzá, és senkinek se kelljen elpusztulnia. A hitre jutott ember bizalommal tekint élete végére, és várja az új ég és új föld érkezését. Hála tölti el szívét minden alkalomért, amikor Isten igéjét hallhatja.

Készülz-e? Rettenetes nap lesz az Úr visszajövetelének napja. De azt az ígéretet kaptuk Isten ígéből, hogy akik Krisztusban reménykednek, és megtartják parancsolatait, azok megmenekülnek, üdvösségre jutnak. A legfontosabb tennivaló tehát az, hogy felkészüljek arra a napra. Mert senki sem tudhatja, mikor jön el az a nap. Istennél mindig „most” van: örök élet.

Hogyan kell felkészülnünk? Péter apostol két dolgot helyez a gyülekezet tagjainak szívére: éljenek szentül és kegyesen, és

KÉPINK ILLUSZTRÁCIÓ

igyekezzenek, hogy az Úr tisztának és feddhetetlennek találja őket békességben.

Szentül élni annyit jelent, hogy szeretjük Istent, komolyan vesszük kijelentéseit, és megtartjuk parancsolatait. Isten türelmesen vár arra, hogy megtérjünk hozzá, egyedül benne bízunk, és életünket ígéje szerint folytassuk. Kegyesnek lenni mai szóhasználat szerint túlzott vallásosságot jelent. Itt azonban arról van szó, hogy legyünk irgalmasak embertársainkhoz, hiszen mi is csak Isten kegyelméből reménykedhetünk abban, hogy azon a napon megmaradunk Isten üdvözítő szeretetében. Tisztának és feddhetetlennek egyedül Jézus Krisztus érdeméért fogad el minket Isten. Erről szól az evangélium. Ezt az igei üzenetet értették meg és tették közkinccsé a reformátorok. Arra a napra tehát csak úgy készülhetek fel, ha egyedül Krisztusba vetem bizalmamat.

■ DR. KOVÁCS LÁSZLÓ ATTILA

Imádkozunk! *Úr Jézus Krisztus! Tudom, hogy a te szereteted minden emberi képzeletet felülmúl. Üdvözítő szeretetedben hiszem és remélem elhunyt testvéreimet. Hiszem, hogy megbocsátottad bűneimet, és elkészítetted számomra az üdvösséget. Tarts meg és erősíts meg ebben a hitemben. Én nem akarom siettetni visszajöveledet, de kérek, készíts fel engem arra a napra, hogy amikor eljön országod, együtt magasztalhassalak téged mindazokkal, akik téled örök életet nyertek. Ámen.*

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (november 26.) Nézzünk fel Jézusra, a hit szerzőjére és beteljesítőjére. Zsid 12,2 (2Krn 20,12; Mt 25,1–13; Jel 21,1–7; Zsolt 46) Az egyházi év utolsó hetének igéje az éberség, a készenlét fontosságát hangsúlyozza. Ehhez a figyelő magatartáshoz hozzátartozik az is, hogy mire irányítom a tekintetemet. Ha lefelé, önmagamra, körülményeimre vagy az engem körülvevő, gyakran csalódást okozó emberekre nézek, könnyű elszomrodni, elcsüggedni vagy kétségbeesni. A mai igevers viszont arra biztat, hogy emeljem fel az arcomat, és nézzek felfelé: Jézusra, aki utat tud mutatni tehetetlenségemben. Mi határozza meg ma a tekintetem irányát?

Hétfő (november 27.) [Isten a Fiút] mindennek örökösévé tette, aki által a világot teremtette. Ő Isten dicsőségének kisugárzása és lényének képmása, aki hatalmas szavával hordozza a mindenséget. Zsid 1,2–3 (1Sám 2,8b; Zsid 12,18–25; 1Thessz 5,1–11) Nagy biztosságot ad, ha van mire, kire támaszkodnom. Ha nem maradok egyedül a gondjaimmal, terheimmel, mert erőt adó háttér áll mögöttem. Egy ilyen kapcsolathoz viszont bizalom kell. Az a biztos tudat, hogy a másikra mindig számíthatok. A fenti ige szerint maga a történelem Ura kínálja nekem ezt a lehetőséget. Ő nem hagyta magára teremtett világát, hanem folyamatosan tenyerén hordozza – és benne az én törékeny életemet is. Kire támaszkodom a mai napon?

Kedd (november 28.) Hiszen ha jól cselekszel, emelt fővel járhatsz. Ha pedig nem jól cselekszel, a bűn az ajtó előtt leselkedik, és rád vágyódik, de te uralkodjál rajta! 1Móz 4,7 (Róm 6,18; 1Pt 1,13–21; 1Thessz 5,12–28) Ébernek kell lennem, hogy felfedezzem hét-köznapjaimban Isten jelenlétének jeleit. De ugyanígy éberségre van szükségem ahhoz is, hogy észrevegyem, amikor veszélyes helyzetbe keveredem, amikor hibás döntést hozok, amikor rosszat teszek vagy gondolok. Az ige az önuralom fontosságára is rámutat, amelyre nem a saját erőmből, hanem a Krisztustól kapott szabadságban lehetek képes. Mire kell ma figyelnem?

Szerda (november 29.) Jobbitsátok meg útjaitokat és tetteiteket, akkor megengedem, hogy továbbra is ezen a helyen lakjatok! Jer 7,3 (ApCsel 2,45–47a; 1Kor 3,9–15; 2Thessz 1,1–12) Jeremiás próféta figyelmezteti népét: változniuk, változtatniuk kell szokásaikon, életmódjukon. Úgy is fogalmazhatna: megújulásra, reformációra van szükség, a Szentlélek átforgató munkájára. Ha Istenre akarok figyelni, ha a vele való közösségben akarom élni az életemet, félre kell tennem minden felesleges dolgot és akadályt. Mely útjaimat és tetteimet kellene újraterveznem a mai napon?

Csütörtök (november 30.) És hozzálépve így szólt az angyal [Máriához]: Üdvöz légy, kegyelembe fogadott, az Úr veled van! Lk 1,28 (2Móz 33,17; 1Thessz 5,9–15; 2Thessz 2,1–12) Az angyallal való találkozás Mária egész életét megváltoztatja. Rádöbben, hogy Isten figyel rá, név szerint ismeri őt, értéknek tartja, és különleges feladattal akarja megbízni. Jézus édesanyjának története és küldetése a történelemben egyedülálló. Ám hasonló élményben nekem is részem lehet. Isten engem is név szerint ismer, kegyelmébe fogad, és célja van az életemmel. Nem fizikai módon, de lelki értelemben én is Krisztust hordozhatom a bensőmben. Ádvent ideje felé közeledve jó lenne példát vennem Mária magatartásáról: alázatos készségéről és engedelmes odaadásáról, amellyel belesimul Isten tervébe. Hogyan vihetem ma Jézust közel másokhoz?

Péntek (december 1.) Mert ha valaki azt gondolja, hogy ő valami, jóllehet semmi, megcsalja önmagát. Mindenki a saját tetteit vizsgálja meg, és akkor csakis a maga tetteivel dicsekedhet. Gal 6,3–4 (Péld 16,18; Zsid 13,10–16; 2Thessz 2,13–17) Megint magamra nézek? Ismét csak magamban bízom? Még a jó dolgok cselekvésével is nagyon könnyű beleesni az önzés, a hiúság, a büszkeség csapdájába. Ha saját személyem, gondolataim, érzéseim és tetteim kerülnek a látóterem középpontjába, elveszítem a teljes perspektívát. Minden mást csak torzítva, a megfelelő arányokat eltévesztve fogok látni. Ha reális képet szeretnék az életemről, felfelé kell tekintennem, és Isten nézőpontjából kell szemlélnem a dolgokat. Akkor nyilvánvalóvá válik számomra, amit Luther is megértett: „Koldusok vagyunk. Ez az igazság.” Hol állítottam el a helyes fókuszot a mai napon?

Szombat (december 2.) Teremjeteik hát megtéréshez méltó gyümölcsöket. Lk 3,8 (Jer 25,5a; Jel 21,10–14.21–27; 2Thessz 3,1–18) A gazda nemsokára körbejárja a kertet, és szemlét tart a gyümölcsfák felett. Az egyházi év utolsó napja számvetésre hív. Mennyire termékeny az életem? Milyen gyümölcsöket hoztak szavaim, tetteim? Érett-e, érettebbé vált-e viselkedésem, gondolkodásmódom? Látható-e rajtam, hogy Istenhez tartozom? Méltó-e hozzá az, ahogyan napjaimat élem, ahogyan embertársaimmal bánok, ahogyan a munkámat végzem, ahogyan a szeretetemet kifejezem, ahogyan a konfliktusokat kezelem, ahogyan a nehézségeimmel szembenézek? Ma nem csak szól Keresztelő János prédikációjából a felszólítás, a biztatás: Teremjeteik!

■ ADÁMI MÁRIA

HIRDETÉS

Kövessen bennünket a Facebookon is: facebook.com/evangelikus
Magyarországi Evangélikus Egyház – Életközelen vagyunk

KÖNYVESBOLTI ESTÉK

A Luther Kiadó
mindenkit szeretettel hív és vár
a könyvesbolti esték első alkalmára.

*Wittenberg,
a reformáció bölcsője*
címmel

Boda Zsuzsa tart
vetített képes előadást
november 23-án, csütörtökön
17 órától
az evangélikus könyvesboltban.

Cím:
Budapest VIII. kerület, Üllői út 24.

A résztvevők 16 és 17 óra között
30%-os kedvezménnyel
vásárolhatnak a Luther Kiadó
saját kiadványaiból.

LUTHER
KIADÓ

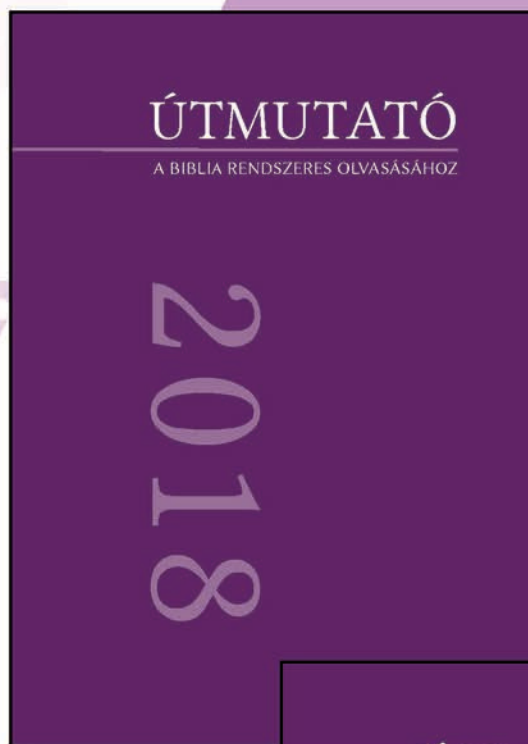
MEGJELENT!

Útmutató 2018

A Biblia rendszeres olvasásához

450 Ft / 164 oldal /

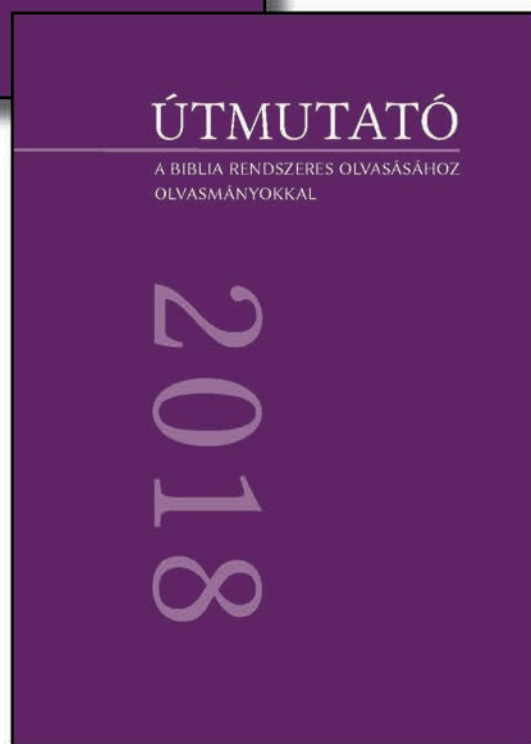
A/6 / kartonált

Útmutató 2018

*A Biblia rendszeres olvasásához
– olvasmányokkal*

680 Ft / 248 oldal / A/6 / kartonált

KÖNYVEINK MEGRENDELHETŐK
A WWW.LUTHERKIADO.HU/BOLT OLDALON

Evangélikus könyvesbolt: 1085 Budapest, Üllői út 24.
Nyitvatartás: hétfőtől péntekig 9–17 óra között
www.lutherkiado.hu/bolt • kiado@lutheran.hu • +36 1 411 0385 • +36 20 824 5518
Levelezési címünk: Luther Kiadó, 1085 Budapest, Üllői út 24.